

วารสารไทย
THAI JOURNAL

ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๑๑๓ มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๓

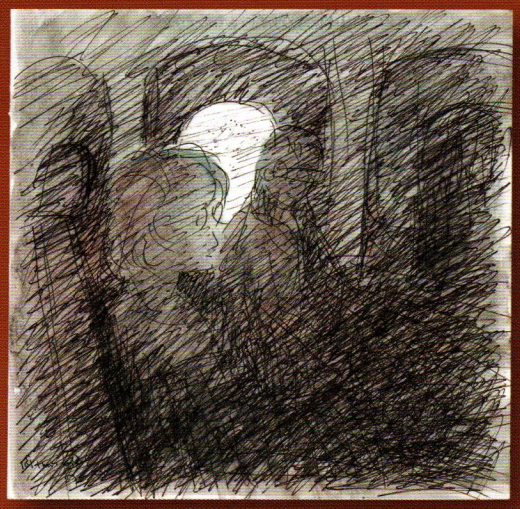

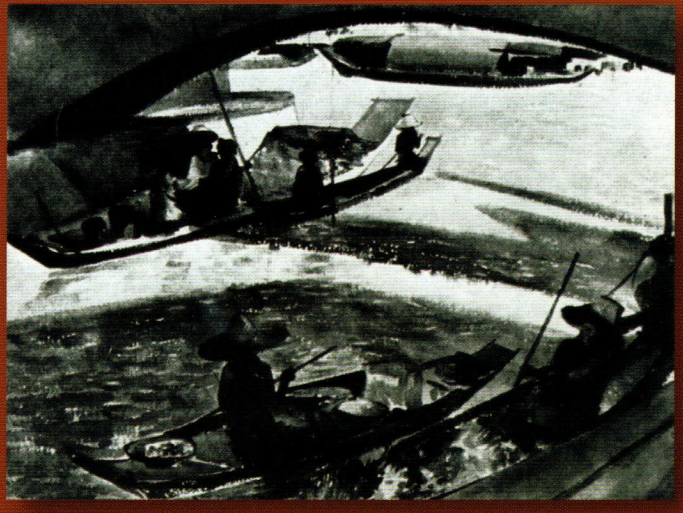

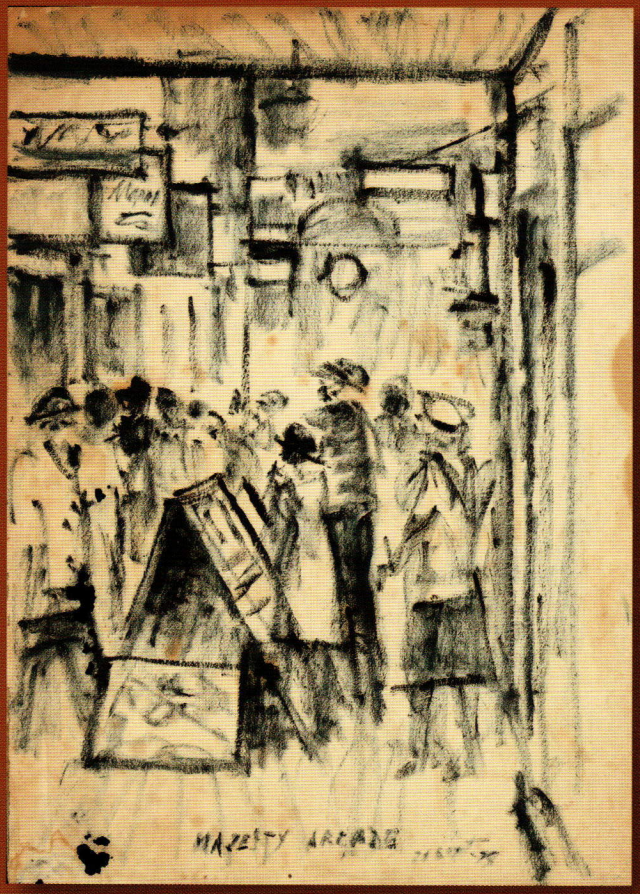

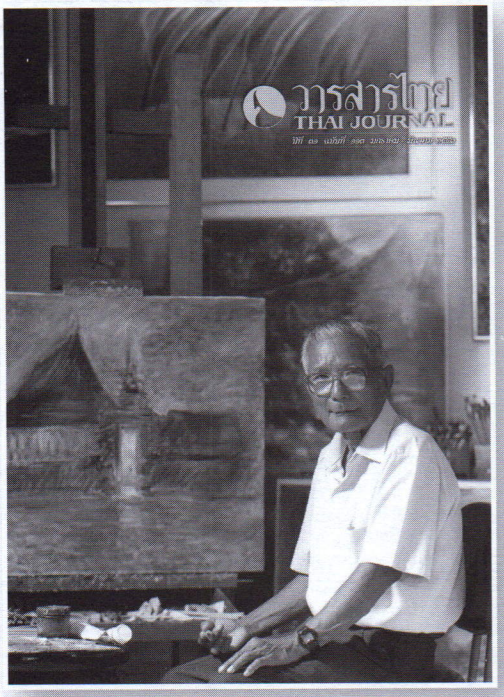

ปกหน้า: นายสวัสดิ์ ตันติสุข
ถ่ายภาพโดย นิติกร กรัยวิเชียร

วารสารไทย THAI JOURNAL

ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๑๑๓ มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๓

หมายเลขสากลประจำวารสาร ISSN 0125 572X

วารสารไทย เป็นวารสารเพื่อเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ด้วยการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ รณรงค์ ปลูกฝัง และให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานวารสารไทย
สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี
ทำเนียบรัฐบาล เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐-๒๖๒๙-๙๔๖๕, ๐-๒๖๒๙-๙๔๘๑,
๐-๒๖๒๙-๙๔๘๓
โทรสาร ๐-๒๒๘๒-๕๓๒๒
www.identity.opm.go.th

ห้ามจำหน่าย
เผยแพร่เพื่อเป็นอภินันทนาการแก่ประชาชนทั่วไป
จากสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

พิมพ์ที่
บริษัท ด่านสุทธาการพิมพ์ จำกัด
๓๐๗ ซอยลาดพร้าว ๘๗ ถนนลาดพร้าว
กรุงเทพฯ ๑๐๓๑๐
โทร. ๐-๒๙๖๖-๑๖๐๐-๖
โทรสาร. ๐-๒๕๓๙-๒๕๑๒
email: darnsuta@truemail.co.th
website: darnsuthapress.com

คณะอนุกรรมการจัดทำวารสารไทย

อนุกรรมการที่ปรึกษา	นายวิจิตร	อาวะกุล
อนุกรรมการที่ปรึกษา	นายเย็นใจ	เลาหวณิช
ประธานอนุกรรมการ	พลตรี หม่อมราชวงศ์ศุภวัฒย์	เกษมศรี
รองประธานอนุกรรมการ	คุณหญิงคณิตา	เลขะกุล
รองประธานอนุกรรมการ	นางสาวทรงสรรค์	นิลกำแหง
อนุกรรมการ	ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (นายจิรายุ	นันท์ธราธร)
อนุกรรมการ	นางสาวฉวีงาม	มาเจริญ
อนุกรรมการ	นางสาวนัยนา	แย้มสาขา
อนุกรรมการ	นายรัตนาวุธ	วัชโรทัย
อนุกรรมการ	นางลินดา	อิศรางกูร ณ อยุธยา
อนุกรรมการ	นายสมหมาย	จันทร์เรือง
อนุกรรมการ	ผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะคราวประชุม (ครั้งละไม่เกิน ๒ คน)	
อนุกรรมการและเลขานุการ	นางสุณี	กระจ่างวุฒิชัย
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	นางสายใจ	แจ่มจิราวรรณ
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	นายจักรกฤษณ์	มณีปิตะสุต
อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ	นายเกียรติกมล	จังโส

คณะบรรณาธิการ

ที่ปรึกษา

ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี	(นายจตุรงค์ ปัญญาดิลก)
หัวหน้าผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี	(นายระพีพันธุ์ สริวัฒน์)
ผู้อำนวยการสำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ	(นายจิรายุ นันท์ธราธร)

บรรณาธิการ
นางสาวทรงสรรค์ นิลกำแหง

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

นางลินดา	อิศรางกูร ณ อยุธยา	นางสุณี	กระจ่างวุฒิชัย
นางสายใจ	แจ่มจิราวรรณ		

กองบรรณาธิการ

นางกนิษฐา	กิตติสถาพร	นางจันทนี	หาทรัพย์
นางสุรีพร	เกียรตินาวิน	นายเมธี	เผื่อนทอง
นายประยุทธ	ปัญญาศิริ	นายนพพร	บุญแก้ว
นางสุมาลี	เกตุแก้ว	นางสาวมัทวรรณ	นครไทย
นางรัชนี	ศรีสุข	นายจักรกฤษณ์	มณีปิตะสุต
นายเกียรติกมล	จังโส	นางสาวนันทนัท	นันทกิจ

ศิลปกรรม

นายปรีชา	ฉัตระเนตร
นางสาวเยาวภา	ทิมประทุม

สารบัญ

ปีที่ ๓๑ ฉบับที่ ๑๑๓ มกราคม - มีนาคม ๒๕๕๓

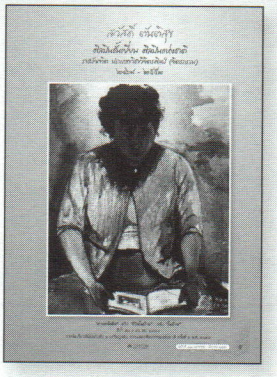

๓ บทบรรณาธิการ

๕ สวัสดิ์ ตันติสุข ศิลปินชั้นเยี่ยม ศิลปินแห่งชาติ ราชบัณฑิต ประเภทวิชาวิจิตรศิลป์ (จิตรกรรม) ๒๔๖๘ - ๒๕๕๒

๒๙ ศิลปะยืนยาว ชีวิตสั้น : นายสวัสดิ์ ตันติสุข ศิลปินชั้นเยี่ยม ศิลปินแห่งชาติ ราชบัณฑิต สาขาวิจิตรศิลป์ (จิตรกรรม)
ทรงสรรค์ นิลกำแหง

๓๗ ศิลปกรรมของอาจารย์สวัสดิ์ ตันติสุข
ศาสตราจารย์วิโชค มุกดามณี

๔๗ เล่าเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในอดีต
เนาวรัตน์ ทองรมย์ พลเดช

๕๐ สะพานพื้นดิน
ดร.เย็นใจ เลาหวณิช

๕๒ ประชาธิปไตย เหตุใดถึงได้เกิดความสับสนวุ่นวาย?
ศาสตราจารย์ ดร.ระพี สาคริก

๕๙ พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ (หม่อมราชวงศ์เฉลิมลาภ ทวีวงศ์) อดีตเลขาธิการพระราชวังและอดีตองคมนตรี
เพลินพิศ กำราญ

๖๒ การถวายความเคารพแบบสากล และการลุกขึ้นยืนรับเสด็จ
ดร. ชัชพล ไชยพร

๖๕ ภูมิสถานนามหัวเมือง “เขมร” สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นใน “คำฉันท์สมโภชพระบรมมหาเศวตรฉัตร บนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท”
ดร. ศานติ ภักดีคำ

ความสำเร็จจากการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๗๑
ศรีนิตย์ บุญทอง

ธรรมะคือคุณากร ๗๙
สมาธิเบื้องต้น
วิจิตร อาวะกุล

คำไทย-คำเทศ ๘๑
• อธิบายศัพท์ : เสียมเรียบ ชื่อนี้แปลว่าอะไร? ใครเรียก?
ดร. ศานติ ภักดีคำ

• ยาสามัญประจำบ้าน ๘๕
ภก.วิศิษฏ์ ประวีณวงศ์วุฒิ

ปกิณกะไทย *บุคคล ข่าวสาร ภาษา หนังสือ* ๘๗
• พันธุ์ไม้พระนามบัญญัติ : ทิวลิปคิงภูมิพล บัวศรีกิตติยา บัวจันทร์โกเมน และต้นม่วงเทพรัตน์

• ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ ได้รับรางวัลแม็กไซไซ สาขาบริการสาธารณะ ประจำปี ๒๕๕๒ ๙๐

• ปฏิทินกิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ ประจำเดือนมกราคม - มีนาคม ๒๕๕๓ ๙๒

• พิธีมอบรางวัลคนดีศรีสังคม ๙๓

• มาใช้คำไทยกันเถิด ๙๖

บทบรรณาธิการ

พุทธศักราช ๒๕๕๒ ที่ผ่านมาเป็นที่น่าเศร้าสลดใจยิ่งที่ประเทศไทยต้องสูญเสียศิลปินแห่งชาติหลายท่าน ที่ล้วนแล้วแต่เป็น “ครู” ผู้ยิ่งใหญ่ในศิลปะแต่ละสาขา และได้พยายามถ่ายทอดวิชาให้แก่สาธารณชนและเยาวชนตราบจนช่วงสุดท้ายของชีวิต **วารสารไทย**ขอแสดงความเสียใจอย่างยิ่งต่อครอบครัวของศิลปินแห่งชาติทุกท่านและต่อวงการศิลปะของไทย

โดยที่**ชุดภาพสีของวารสารไทย**แต่ละเล่มได้รับความสนใจจากผู้อ่านมาก วารสารไทยฉบับนี้จึงได้เลือกภาพชุดจิตรกรรมของ**นายสวัสดิ์ ตันติสุข** ศิลปินชั้นเยี่ยม ศิลปินแห่งชาติ และราชบัณฑิตประเภทวิชาวิจิตรศิลป์ (จิตรกรรม) หนึ่งในศิลปินแห่งชาติผู้ล่วงลับ พร้อมด้วยบทความพิเศษเกี่ยวกับชีวิตและผลงานของท่าน ศิลปินไทยอาจมีหลายท่านที่ชื่อ “สวัสดิ์” แต่เมื่อเอ่ยถึง “อาจารย์สวัสดิ์” จะเป็นที่เข้าใจกันทันทีว่าหมายถึง “อาจารย์สวัสดิ์ ตันติสุข” เท่านั้น ท่านเป็นปรมาจารย์ในการเขียนภาพสีน้ำและฝากผลงานจำนวนมากไว้ในโลกศิลปะทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ ท่านจึงเปรียบเสมือนตัวแทนของเพื่อนศิลปินแห่งชาติผู้ล่วงลับไปในเวลาไล่เลี่ยกัน เพื่อบอกกล่าวว่า **“ศิลปะยืนยาว ชีวิตสั้น”**

บทความและคอลัมน์ประจำอื่นๆ วารสารไทยได้เลือกสรรมาเพื่อผู้อ่านเช่นเคย โดยเฉพาะผู้ที่ติดตามบทความของ **ดร.ศานติ ภักดีดำ** ซึ่งชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ทางประวัติศาสตร์ ภาษาและวัฒนธรรมระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้านคือกัมพูชาที่มีมาเนิ่นนาน กับบทความของคุณย่าช่างเล่า **อาจารย์เนาวรัตน์ ทองรมย์ พลเดช**

ทรงสรรค์ นิลกำแหง
บรรณาธิการ

http://kanchanapisek.or.th/

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานแก่ปวงชนชาวไทย ในโอกาสวันขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช ๒๕๕๓

(พระราชทานวันพฤหัสบดี ที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๕๒)

ประชาชนชาวไทยทั้งหลาย

บัดนี้ถึงวาระจะขึ้นปีใหม่ ข้าพเจ้าขอส่งความปรารถนาดี มาอวยพรแก่ท่านทุกๆ คน ทั้งขอขอบใจท่านเป็นอย่างมาก ที่วิตกห่วงใยในการเจ็บป่วยของข้าพเจ้า และแสดงออกโดยประการต่างๆ จากใจจริง ที่จะให้ข้าพเจ้าหายเจ็บป่วยและมีความสุขสวัสดี

ความสุขสวัสดีนี้ เป็นสิ่งที่พึงปรารถนาอย่างยิ่งของคนเรา แต่จะสำเร็จผลเป็นจริงได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถ และสติปัญญา ในการประพฤติตัว ปฏิบัติงาน ของแต่ละบุคคล ในปีใหม่นี้ จึงขอให้ชาวไทยทุกคน ได้ตั้งจิต ตั้งใจ ให้เที่ยงตรง แน่วแน่ ที่จะประพฤติตัว ปฏิบัติงาน ให้เต็มกำลังความสามารถ โดยมีสติรู้ตัว และปัญญารู้คิด กำกับอยู่ตลอดเวลา

กล่าวคือ จะคิด จะทำสิ่งใด ต้องคิดหน้า คิดหลังให้ดี ให้รอบคอบ ทำให้ดี ให้ถูกต้อง ข้อสำคัญจะต้องระลึกรู้ โดยตระหนักว่า ประโยชน์ส่วนรวมนั้น เป็นประโยชน์ที่แต่ละคน พึงยึดถือ เป็นเป้าหมายหลัก ในการประพฤติตัว และปฏิบัติงาน เพราะเป็นประโยชน์ที่ยั่งยืนแท้จริง ซึ่งทุกคนมีส่วนได้รับทั่วถึงกัน ความสุข ความสวัสดี จักได้เกิดมีขึ้น ทั้งแก่บุคคล ทั้งแก่ชาติบ้านเมืองไทย ดังที่ทุกคนทุกฝ่าย ตั้งใจปรารถนา

ขออานุภาพแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวไทยเคารพบูชา จงอภิบาลรักษาท่านทุกคน ให้ปราศจากทุกข์ ปราศจากโรคภัย ให้มีความสุขกาย สุขใจ และความสำเร็จสมประสงค์ตลอดศกหน้านี้โดยทั่วกัน

สวัสดิ์ ตันติสุข

ศิลปินชั้นเยี่ยม ศิลปินแห่งชาติ

ราชบัณฑิต ประเภทวิชาวิจิตรศิลป์ (จิตรกรรม)

๒๔๖๘ - ๒๕๕๒

"อ่านหนังสือ" *หรือ* ***"ชีวิตในบ้าน"*** *หรือ* ***"ในบ้าน"***

สีน้ำ ๕๗ x ๔๐ ซม. ๒๔๙๗

รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๑ เหรียญทอง การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๙๘

ชุดการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ

"ทุ่งทอง" *สีน้ำ รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๓ เหรียญทองแดง*
การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๙๒

"ทิวทัศน์ลุมพินี" *สีน้ำ รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๒ เหรียญเงิน*
การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๙๓

"เจ้าพระยา" *สีน้ำ รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๒ เหรียญเงิน*
การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๙๔

"ทิวทัศน์ชายทะเลหนองแก" *สีน้ำ รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๒ เหรียญเงิน*
การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๙๖

"วัดพระแก้ว" *สีน้ำมัน รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๑ เหรียญทอง*
การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๙๗

"อ่านหนังสือ" *หรือ* ***"ชีวิตในบ้าน"*** *หรือ* ***"ในบ้าน"*** *สีน้ำ รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๑ เหรียญทอง*
การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๙๘

"ฤดูฝน" *สีน้ำ รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๒ เหรียญเงิน*
การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๙๘

ประกาศนียบัตรเกียรตินิยมศิลปินชั้นเยี่ยม
การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๔๙๘

"เจ้าพระยา"
สีน้ำ ๔๕ x ๕๘ ซม. ๒๔๙๔
รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๒ เหรียญเงิน การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๙๔

"วัดพระแก้ว"

สีน้ำมัน ๖๐ x ๘๐ ซม. ๒๔๙๗

รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๑ เหรียญทอง การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๙๗

"ฤดูฝน"

สีน้ำ ๔๔ x ๖๕ ซม. ๒๔๙๘

รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๒ เหรียญเงิน การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๙๘

ชุดวาดเส้นและงานสเก็ตช์

"นอนเป็นแบบ"
ดินสอบนกระดาษ ๓๙ x ๒๖ ซม. ๒๕๐๓

"กวางสู้กัน"
หมึกบนกระดาษ ๓๘ x ๒๑ ซม. ๒๕๐๔

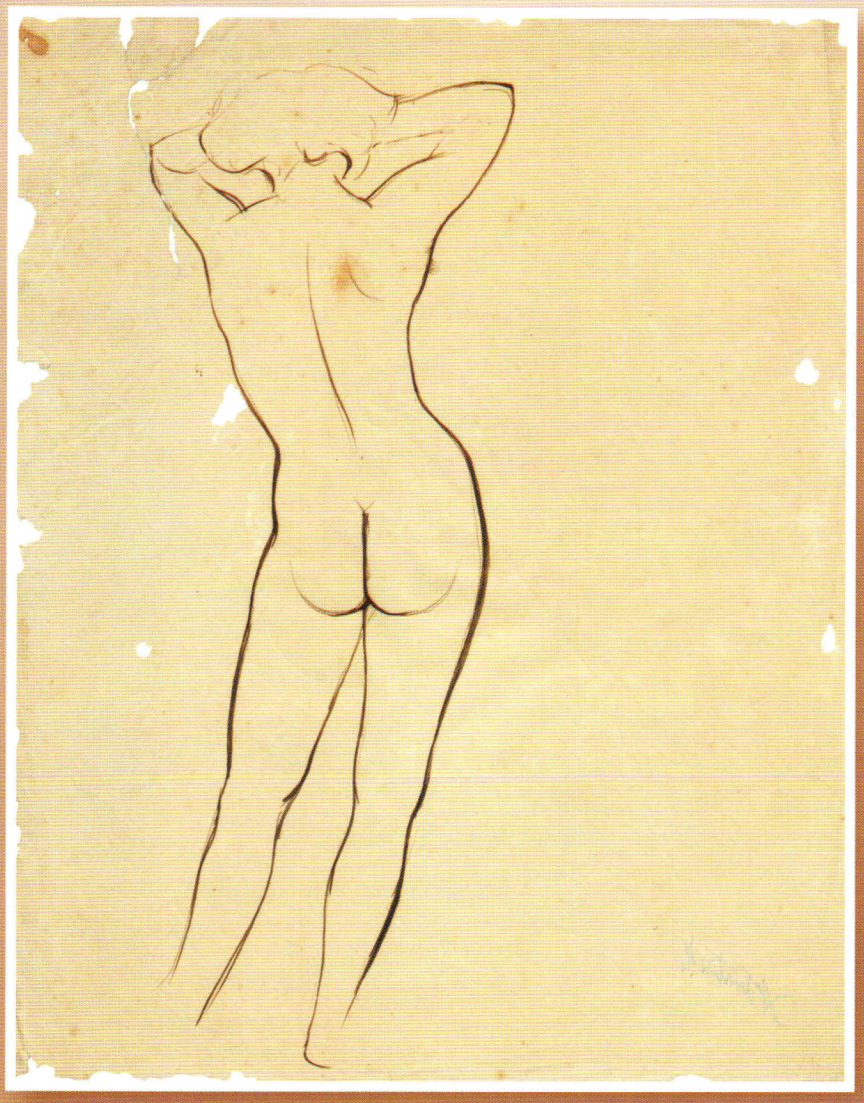

"หลัง"
หมึกบนกระดาษ ๒๑ x ๒๗ ซม. ๒๕๐๑

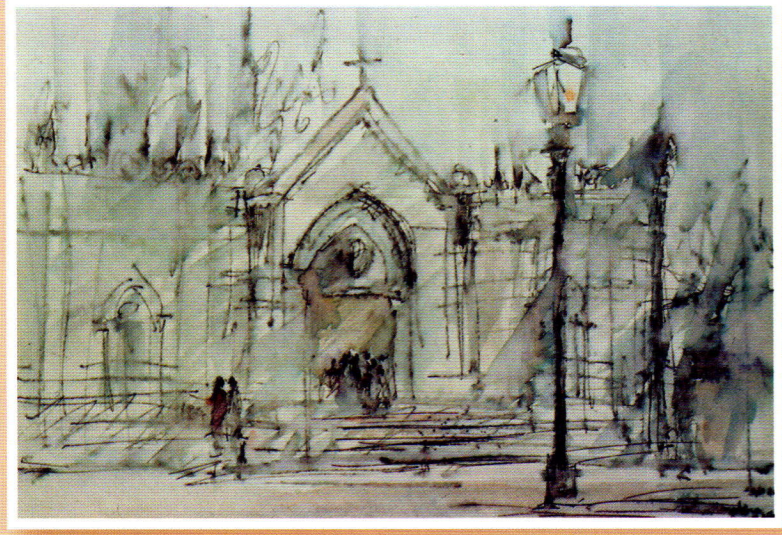

"หน้าสุสาน ฟลอเรนซ์" ๒๕๓๘
บันทึกไว้ด้วยความเคารพ เลื่อมใสศรัทธา
เมื่อได้ไปกราบท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี
ที่เคารพรัก กับเพื่อนนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร

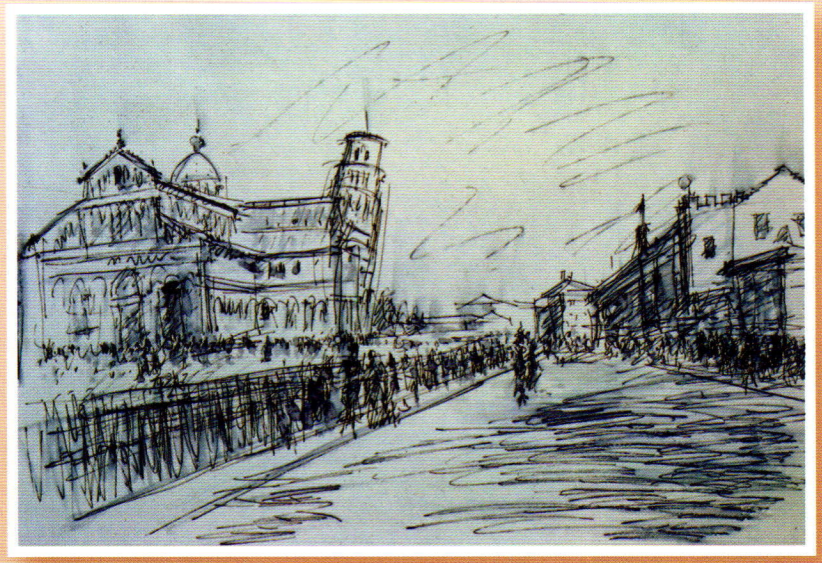

"ปิซา" ๒๕๓๘
สถานที่อันสำคัญน่าสนใจ
บันทึกไว้ในการไปเยือน
ประเทศอิตาลี

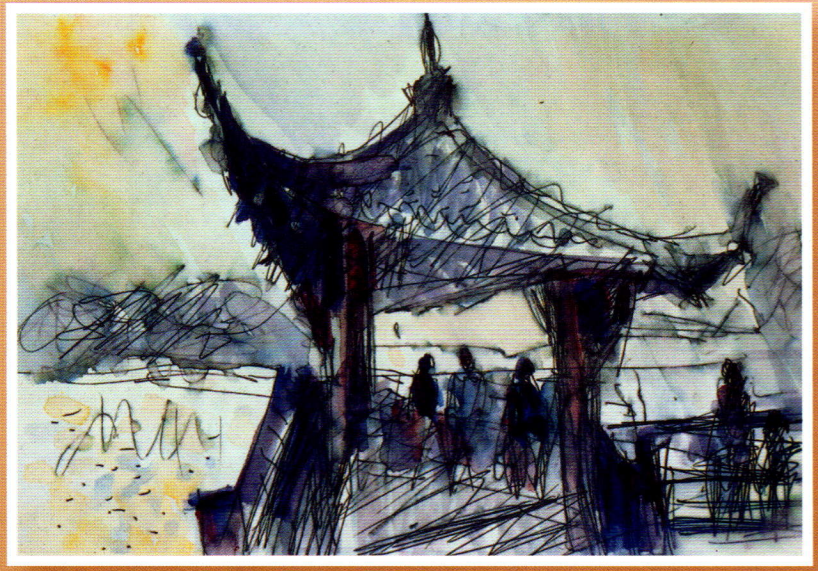

"ศาลาจีนสามเหลี่ยม"
สีน้ำ ๒๕๓๗
จากบันทึกในงานวาดเส้น
แล้วนำมาระบายสีน้ำเพิ่มขึ้นในภายหลัง

"วันฝนตกบรัคซาโน" *หรือ* ***"บรัคซาโน"***
สีน้ำมัน ๖๐ x ๗๒ ซม. ๒๕๐๓
(หนังสือบางเล่มว่า ๒๕๐๒)

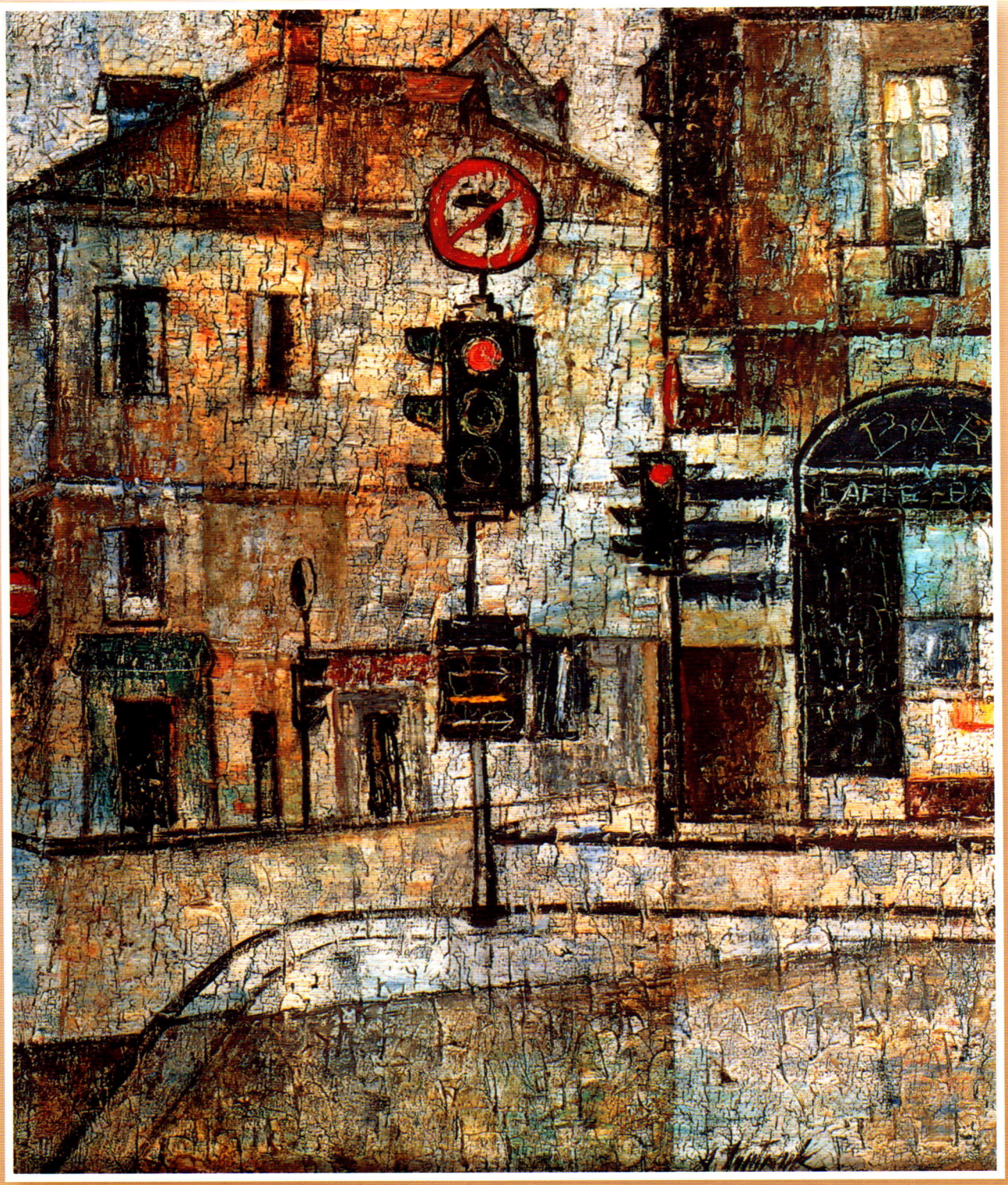

"มิลานเก่า"

สีน้ำมัน ๕๘ x ๕๐ ซม. ๒๕๐๓

“เครื่องครัว”

สีน้ำมัน ๖๐ x ๕๐ ซม. ๒๕๐๒

“หลังคาฝรั่งเศส”

สีน้ำมัน ๕๐ x ๖๐ ซม. ๒๕๐๓

"โบสถ์อัสสิสิ"

สีน้ำมัน ๗๐ x ๕๐ ซม. ๒๕๐๓

“ดอกไม้”

สีน้ำมัน ๖๐ x ๔๙ ซม. ๒๕๐๒

“แม่”

สีน้ำมัน ๙๗ x ๗๐ ซม. ๒๕๐๓

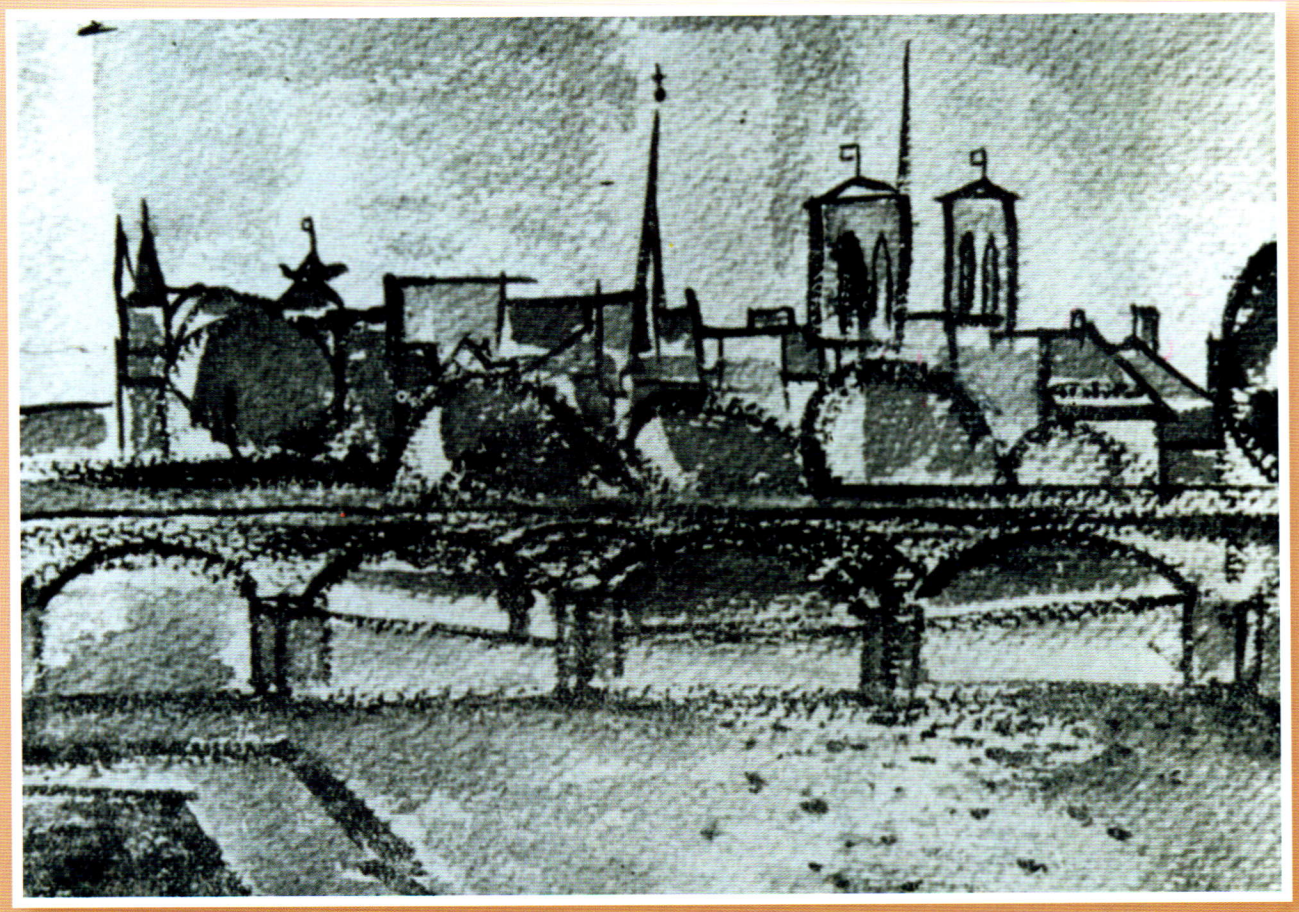

"แม่น้ำเซน ปารีส" *หรือ* ***"แม่น้ำเซน"***
สีน้ำ ๒๕ x ๓๗ ซม. ๒๕๐๓

ชุดสีน้ำ

"วันฝนตก"

สีน้ำ ๒๘ x ๓๗ ซม. ๒๕๒๗

"เข้ามหาชัย"

สีน้ำ ๒๗ x ๓๕ ซม. ๒๕๒๖

"ดอกไม้บาน"

สีน้ำ ๔๕ x ๕๒ ซม. ๒๕๓๒

"ประกายน้ำ"

สีน้ำ ๓๗ x ๔๕ ซม. ๒๕๓๓

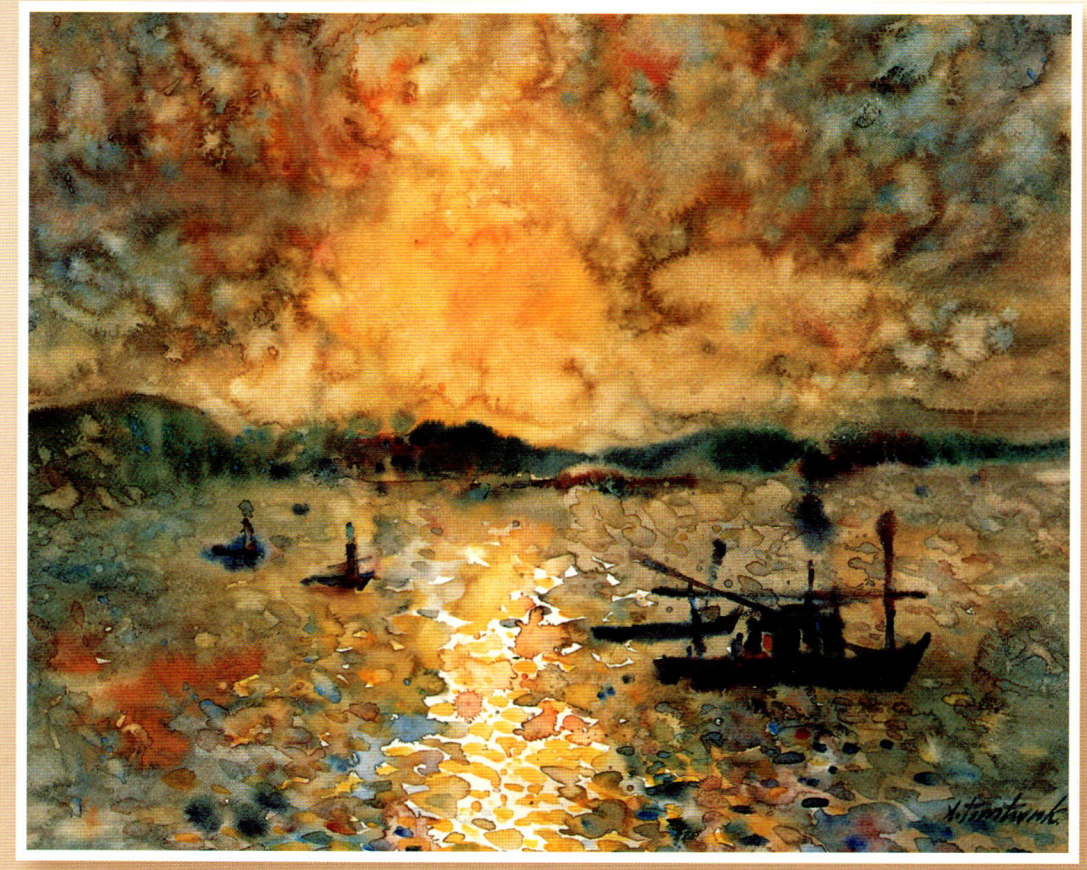

"ประกายน้ำ"

สีน้ำ ๓๗ x ๔๕ ซม. ๒๕๓๓

"ฝนตก"

สีน้ำ ๓๕ x ๕๒ ซม. ๒๕๓๔

"เย็นละอองฝน"

สีน้ำ ๓๗ x ๔๕ ซม. ๒๕๓๖

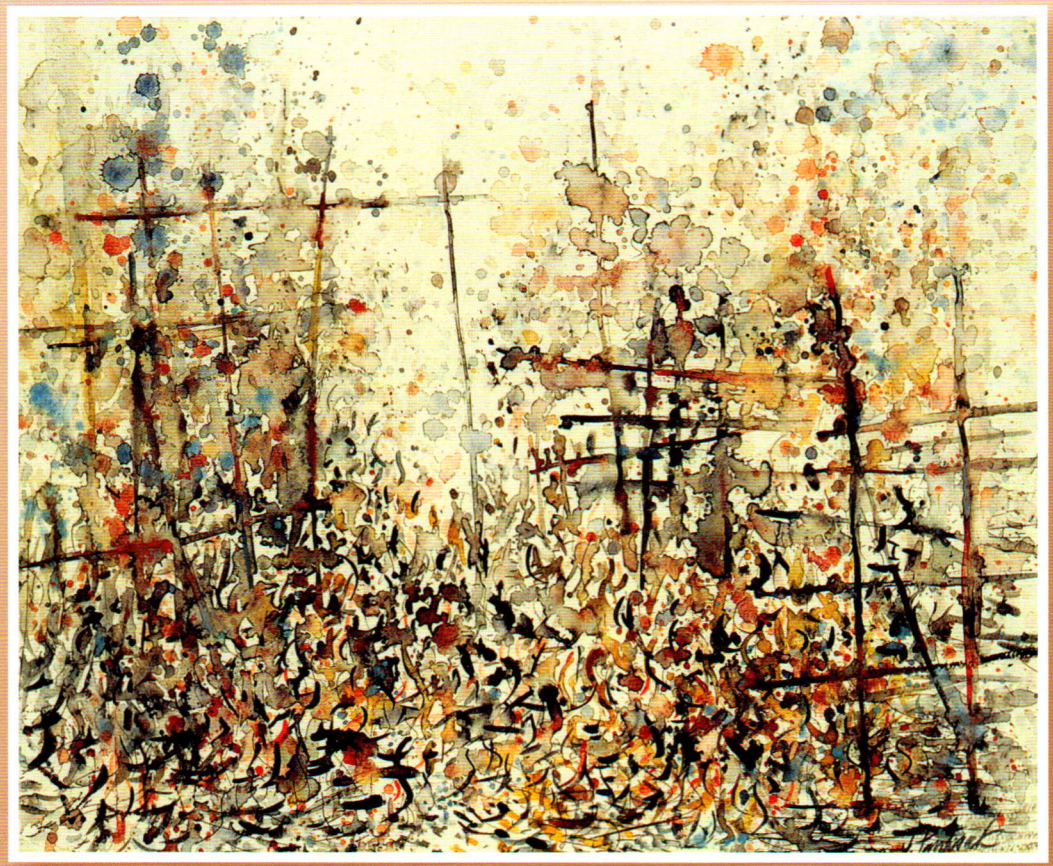

"ฝูงห่านประสานเสียง"

สีน้ำ ๓๗ x ๔๕ ซม. ๒๕๓๔

“แสงสีลาสเวกัส”

สีน้ำ ๔๕ x ๕๙ ซม. ๒๕๓๔

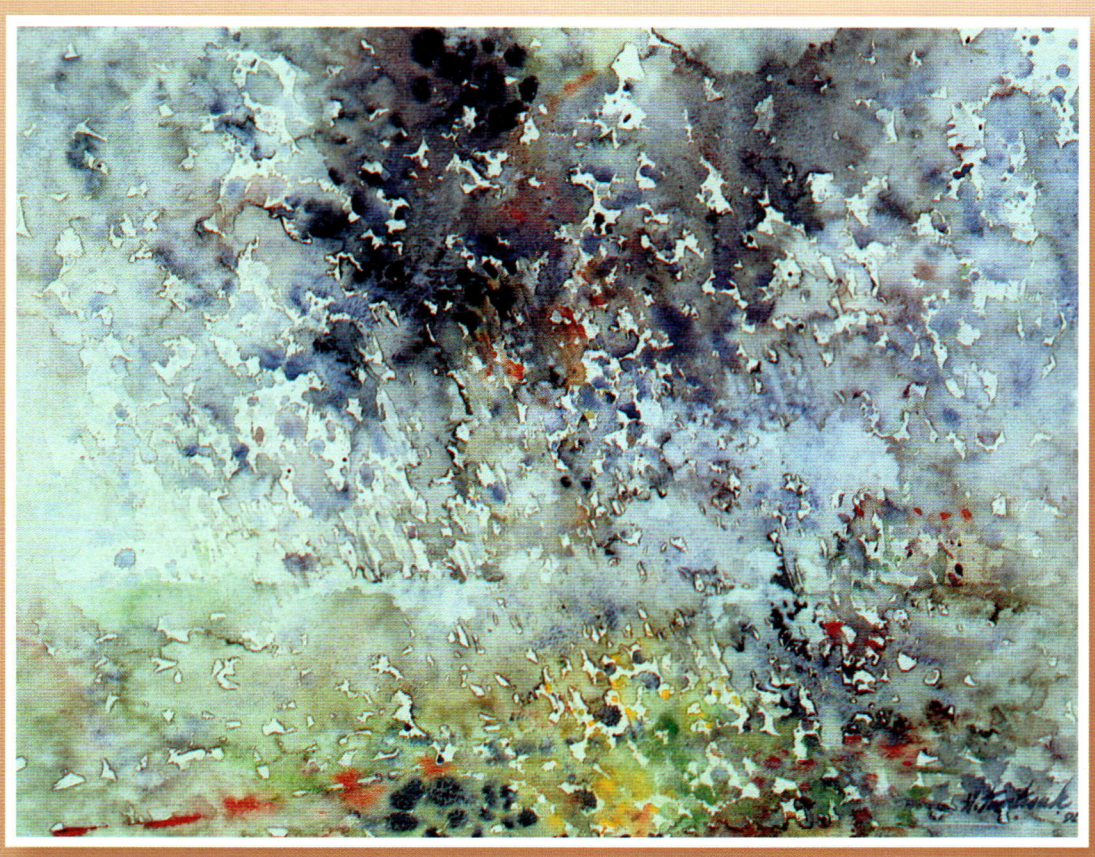

“น้ำตาฟ้า”

สีน้ำ ๓๗ x ๕๔ ซม. ๒๕๓๕

"เขาแหลม กาญจนบุรี"
สีน้ำ ๕๐ x ๓๗ ซม. ๒๕๓๕

ชุดสีน้ำมันกึ่งเหมือนจริงกึ่งนามธรรม

"บ้านชาวประมง มหาชัย"
สีน้ำมัน ๖๐ x ๙๐ ซม. ๒๕๐๗

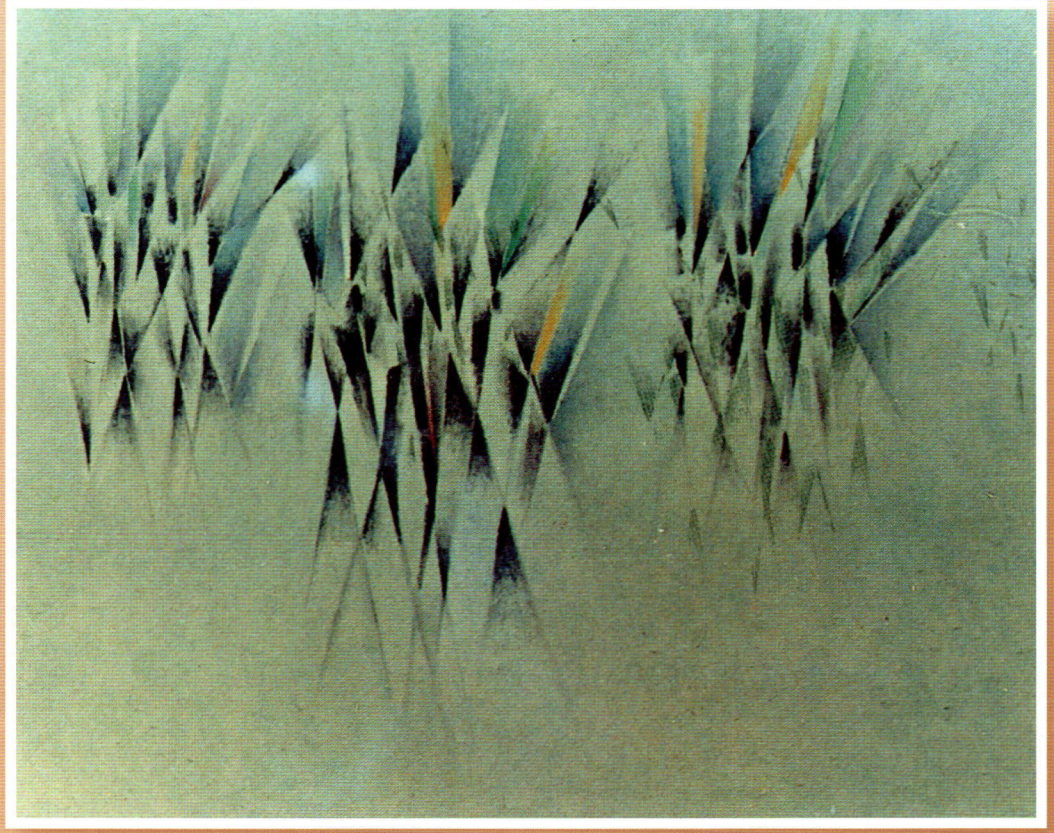

"เต้นรำหมู่"
สีน้ำมัน ๗๐ x ๙๐ ซม. ๒๕๒๘

"คู่รัก"

สีน้ำมัน ๒๗ x ๒๙ ซม. ๒๕๑๔

"นก-รุ้ง"

สีน้ำมัน ๗๐ x ๙๐ ซม. ๒๕๓๔

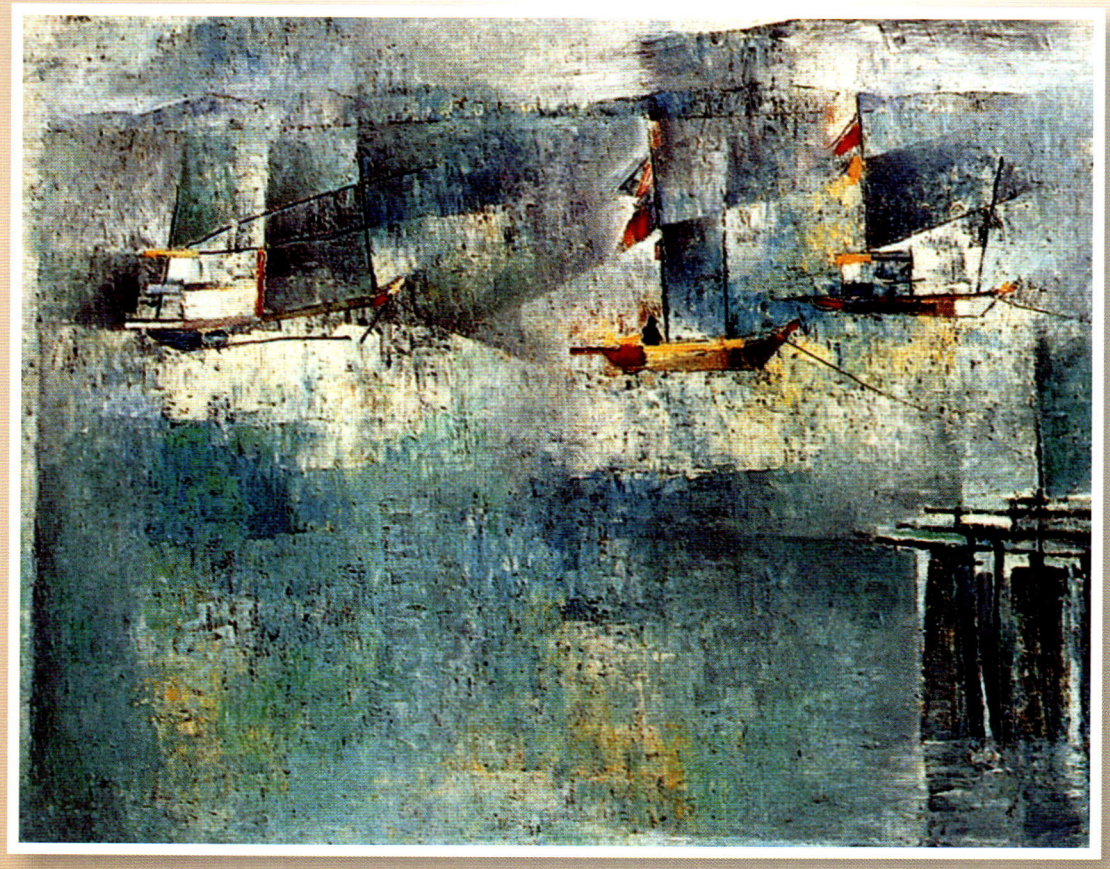

“สีชัง”

สีน้ำมัน ๕๐ x ๖๐ ซม. ๒๕๒๗

“ลมร้อน”

สีน้ำมัน ๗๐ x ๙๐ ซม. ๒๕๓๓

"ลมฝน"

สีน้ำมัน ๗๐ x ๙๐ ซม. ๒๕๓๔

"ฤดูใบไม้ร่วง"

สีน้ำมัน ๑๐๐ x ๑๐๐ ซม. ๒๕๓๔

"ย้อนแสงตะวัน"
สีน้ำมัน ๑๐๐ x ๑๐๐ ซม. ๒๕๓๔

"ทุ่งสีเขียว"
สีน้ำมัน ๖๐ x ๘๐ ซม. ๒๕๓๖

"ทุ่งสีน้ำตาล"
สีน้ำมัน ๗๐ x ๙๐ ซม. ๒๕๓๖

“สายลม”
สีน้ำมัน ๗๐ x ๙๐ ซม. ๒๕๔๙

“วิกฤตการเมือง”
สีน้ำมัน ๒๕๕๐

“คู่ปฏิปักษ์”
สีน้ำมัน ๘๐ x ๖๐ ซม. ๒๕๔๘

ชุดทิดพระเกียรติ

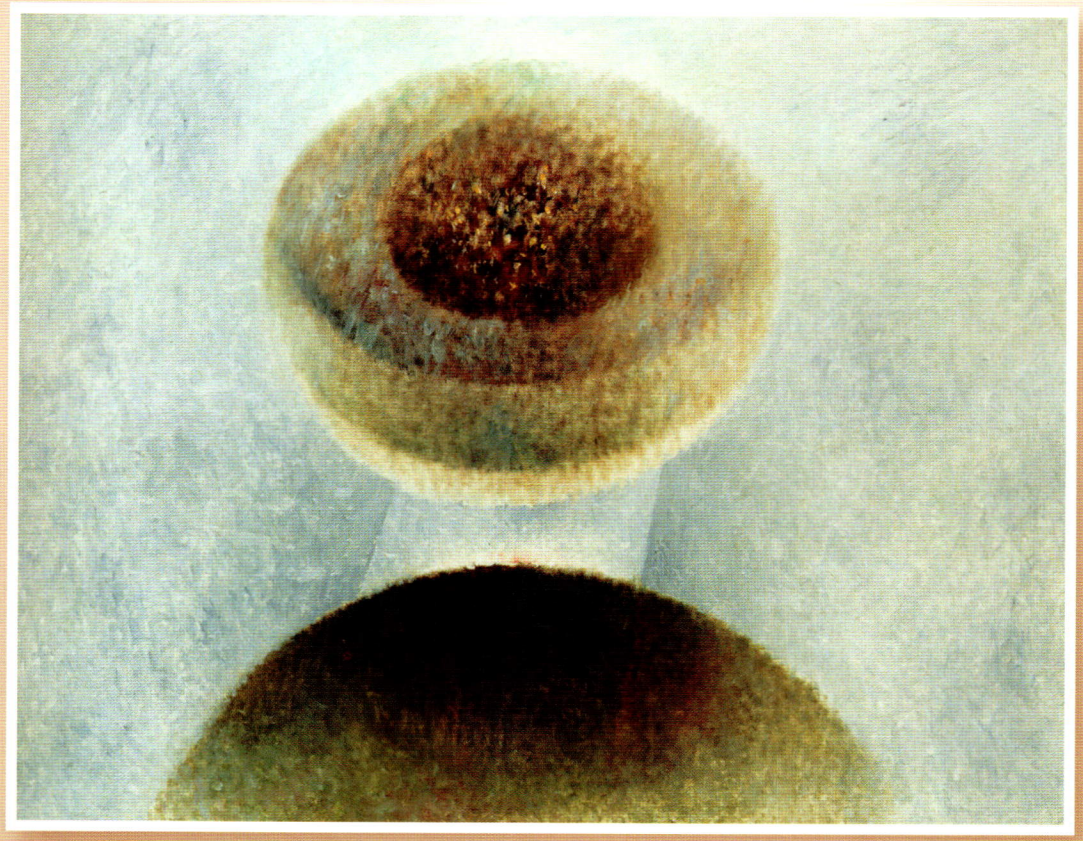

"สู่สวรรค์"

สีน้ำมัน ๗๐ x ๙๐ ซม. ๒๕๓๖

"๑๒ สิงหา มหาราชินี"

สีน้ำ ๓๗ x ๔๕ ซม. ๒๕๒๗

ศิลปะยืนยาว ชีวิตสั้น : นายสวัสดิ์ ตันติสุข ศิลปินชั้นเยี่ยม ศิลปินแห่งชาติ ราชบัณฑิต สาขาวิจิตรศิลป์ (จิตรกรรม)

ทรงสรรค์ นิลกำแหง

ในวงการศิลปินไทย อาจมีหลายคนที่มีนามว่า "สวัสดิ์" แต่เมื่อกล่าวถึง "อาจารย์สวัสดิ์" จะไม่มีผู้ใดเข้าใจว่าหมายถึงใครอื่นนอกจาก **"อาจารย์สวัสดิ์ ตันติสุข"** ศิลปินชั้นเยี่ยม ศิลปินแห่งชาติ และราชบัณฑิต สาขาวิจิตรศิลป์ (จิตรกรรม) ซึ่งตำแหน่งหลังนี้ นายสวัสดิ์ ตันติสุข ได้รับพระมหากรุณาธิคุณทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้ง แม้นายสวัสดิ์ ตันติสุข จะกล่าวอย่างถ่อมตนอยู่เสมอว่า ตนเป็นเพียง **"ช่างเขียน"** แต่ในบรรดาศิลปินและผู้สนใจภาพศิลปะจะทราบกันดีว่า **"ช่างเขียน"** คนนี้ คือ **"ปรมาจารย์ในการเขียนภาพสีน้ำ"** มาตั้งแต่ท่านเริ่มจับพู่กันเรียนเขียนภาพ และเป็นมาตลอดจนท่านสิ้นอายุขัย

นายสวัสดิ์ ตันติสุข เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ ที่บ้านตำบลบางแค อำเภอภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ซึ่งขณะนั้นอำเภอภาษีเจริญยังอยู่ในจังหวัดธนบุรี ท่านเป็นบุตรนายคิ่ว และนางแม้น ตันติสุข มีพี่น้องที่ยังมีชีวิตอยู่ต่อมารวม ๓ คน คือ นายณัฐไชย ตันติสุข นายสวัสดิ์ ตันติสุข และนายวันชัย ตันติสุข ตำบลบางแคในสมัยนั้น เป็นสวนผักและสวนผลไม้อันเป็นธรรมชาติที่แวดล้อมตัวท่านมาตั้งแต่ยังเด็ก และแม้จนบ้านที่ท่านอยู่มายาวนาน คือบ้านเลขที่ ๑๓๘ ซอยแสงเพชร ถนนเพชรเกษม แขวงบางแคเหนือ เขตภาษีเจริญ และที่บ้านที่ท่านอยู่จนถึงแก่กรรม คือ บ้านเลขที่ ๕๒ ถนนพุทธมณฑลสาย ๒ ซอย ๑๐ แขวงบางแคเหนือ เขตบางแค กรุงเทพมหานคร ก็ยังร่มรื่นด้วยต้นไม้และสระน้ำ ธรรมชาติจึงไม่เพียงแต่มีอิทธิพลต่อชีวิตจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของท่าน หากยังปรากฏในภาพเขียน บทความ บทปาฐกถาแทบทุกชิ้น

นายสวัสดิ์ ตันติสุข เริ่มเข้าโรงเรียนเมื่ออายุ ๕ ขวบ เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ถึงมัธยม ๓ ที่โรงเรียนวัดรางบัว ระหว่างพุทธศักราช ๒๔๗๓ ถึง ๒๔๗๙ และชั้นมัธยม ๔ ถึงมัธยม ๖ ที่โรงเรียนวัดนวลนรดิศ ระหว่างพุทธศักราช ๒๔๘๐ ถึง ๒๔๘๒ ท่านเล่าว่าจะเรียนต่อระดับอุดมศึกษา เพื่อเข้าศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ค่าใช้จ่ายก็สูงเกินกว่าจะรับได้ จะเข้าศึกษาวิชาทหารอย่างเพื่อน ๆ ก็ไม่ได้ เพราะขาดคุณสมบัติ ต้องมีปู่เป็นสัญชาติไทยโดยกำเนิด อุปสรรคเหล่านี้เท่ากับช่วยให้นักเรียนธรรมดาผู้จะได้เป็นศิลปินใหญ่ ปรมาจารย์ทางการเขียนภาพสีน้ำ ได้พบเส้นทางของตนเอง แม้เมื่อเรียนชั้นมัธยม ท่านจะกล่าวว่าวิชาวาดเขียนของท่านนั้นได้เพียงแค่สอบผ่านก็ตาม

ขณะนั้น *"โรงเรียนเพาะช่าง"* ถนนตรีเพชร ซึ่งเป็นที่ตั้งเดียวกับในปัจจุบัน ยังเป็นสถานศึกษาทางศิลปะและการช่างต่างๆ ที่ตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกและแห่งเดียวในประเทศไทย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า

โปรดกระหม่อมให้ตั้งขึ้นในพุทธศักราช ๒๔๕๖ มีหลักสูตรการศึกษาวิชาศิลปะและการช่างต่าง ๆ ในระดับช่างอาชีพ และมีหลักสูตรฝึกหัดครูเพื่อผลิตผู้มีความรู้ความสามารถทางศิลปะและมีวุฒิครูไปสอนวิชาวาดเขียนและการฝีมือในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา นายสวัสดิ์ ตันติสุข จึงตามพี่ชายไปศึกษาวิชาศิลปะที่โรงเรียนเพาะช่าง ระหว่างพุทธศักราช ๒๔๘๓ ถึง ๒๔๘๕

เพียงเริ่มเรียนชั้นปีที่ ๑ ที่โรงเรียนเพาะช่าง นายสวัสดิ์ ตันติสุข ก็เริ่มรู้จัก *"เล่นกับสีน้ำ"* และเมื่อขึ้นชั้นปีที่ ๒ ฝีมือในการเขียนภาพสีน้ำก็เป็นที่เลื่องลือ และเป็นผู้ชนะการประกวดงานจิตรกรรมสีน้ำของโรงเรียน ได้รับรางวัลที่ ๒ และรางวัลที่ ๓ เมื่อขึ้นชั้นปีที่ ๓ นายสวัสดิ์ ตันติสุข ก็ได้ข่าว ซึ่งท่านกล่าวว่า **"เป็นข่าวดีในชีวิต"** เมื่อจะมีการตั้งมหาวิทยาลัยศิลปากรขึ้นในพุทธศักราช ๒๔๘๖ และมีคณะจิตรกรรมและประติมากรรมเป็นคณะแรก โดยศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เป็นคณบดี ผู้ที่สอบได้ประกาศนียบัตรประโยคครูประถมการช่าง (ป.ป.ช.) ได้ที่ ๑ ถึงที่ ๓๕ จะได้เข้าศึกษาต่อในคณะจิตรกรรมและประติมากรรมเป็นรุ่นแรก ในพุทธศักราช ๒๔๘๖

นายสวัสดิ์ ตันติสุข จบการศึกษาหลักสูตร ป.ป.ช. ในพุทธศักราช ๒๔๘๕ ได้ที่ ๕ ในจำนวนนักเรียนหญิงชาย ๗๑ คน จึงได้เข้าเป็นนักศึกษาคณะจิตรกรรมและประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร รุ่นแรกในพุทธศักราช ๒๔๘๖ หลังจากสอบผ่านชั้นปีที่ ๔ ในพุทธศักราช ๒๔๘๙ (หลักสูตร ๕ ปี) ท่านป่วยด้วยโรคเยื่อหุ้มปอดอักเสบต้องพักรักษาตัวเป็นเวลานาน ประกอบกับในช่วงสงครามโลกครั้งที่ ๒ ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ต้องเดินทางกลับประเทศอิตาลี ซึ่งเป็นคู่สงครามกับฝ่ายสัมพันธมิตร ท่านได้เมตตาฝากให้นายสวัสดิ์ ตันติสุข เข้ารับราชการในกรมศิลปากร การเรียนไปด้วย ทำงานไปด้วย ทำให้นายสวัสดิ์ ตันติสุข ไม่ได้ศึกษาจนจบปริญญาตามที่ตั้งใจ

ศาตราจารย์ศิลป์ พีระศรี (คอร์ราโด เฟโรจี) ศิลปินชาวอิตาเลียนผู้วางรากฐานศิลปะและการศึกษาศิลปะสมัยใหม่ในประเทศจนได้รับยกย่องว่าเป็นปรมาจารย์ทางศิลปะของไทยท่านหนึ่ง เป็นผู้ที่นายสวัสดิ์ ตันติสุข ให้ความเคารพนับถืออย่างยิ่ง และกล่าวถึงด้วยความกตัญญูรู้คุณเสมอว่า *"ท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ได้มีส่วนอันสำคัญยิ่งในการสร้างผม"*

นายสวัสดิ์ ตันติสุข เริ่มรับราชการในตำแหน่งช่างตรี แผนกหัตถศิลป กองสถาปัตยกรรม กรมศิลปากร ในพุทธศักราช ๒๔๙๑ ขณะเดียวกันก็เป็นผู้สอน**วิชาจิตรกรรมและทฤษฎีสี** ในคณะจิตรกรรมและประติมากรรม ระหว่างพุทธศักราช ๒๔๙๑ ถึง ๒๔๙๘ ในช่วงนี้เองที่ท่านได้ส่งผลงานเข้าแสดงในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติหลายครั้ง ได้รับรางวัลเหรียญทอง และเหรียญเงิน จนได้เป็น**ศิลปินยอดเยี่ยม** ดังจะกล่าวถึงต่อไปข้างหน้า

พุทธศักราช ๒๔๙๗ นายสวัสดิ์ ตันติสุข ย้ายไปเป็นหัวหน้าแผนกกลาง มหาวิทยาลัยศิลปากร และเป็นผู้ทำการแทนเลขาธิการมหาวิทยาลัยศิลปากร ระหว่างพุทธศักราช ๒๔๙๘ ถึง ๒๔๙๙

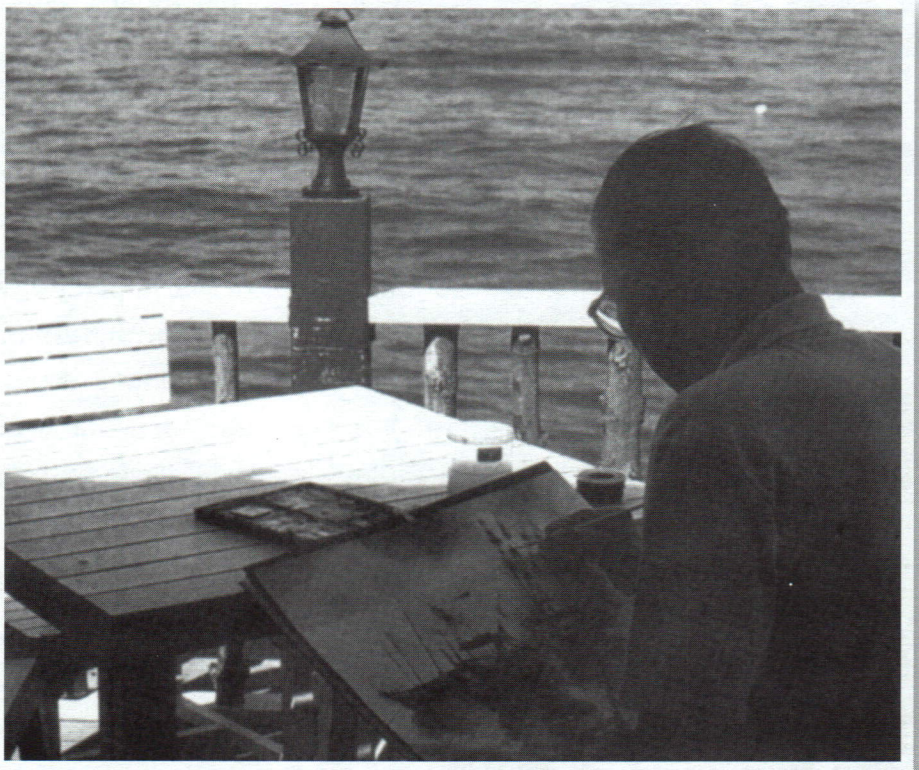

ระหว่างพุทธศักราช ๒๔๙๙ ถึง ๒๕๐๓ นายสวัสดิ์ ตันติสุข ได้รับทุนสภาวัฒนธรรมอิตาลีแห่งภาคตะวันออกกลางและตะวันออกไกลไปศึกษาที่สถาบันวิจิตรศิลป์ กรุงโรม (Accademia di Belle Arti di Roma) ประเทศอิตาลี ได้รับดีโพลม่าทางจิตรกรรม

หลังจากเดินทางกลับประเทศไทยในพุทธศักราช ๒๕๐๓ นายสวัสดิ์ ตันติสุข ได้ดำรงตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนช่างศิลป กรมศิลปากร และท่านได้สร้างสรรค์สถานศึกษาแห่งนี้ให้เป็นแหล่งผลิตนักศึกษาศิลปะที่มีชื่อเสียงของประเทศ จนได้ยกฐานะขึ้นเป็นวิทยาลัยช่างศิลป ท่านเกษียณอายุราชการในพุทธศักราช ๒๕๒๘ ในตำแหน่ง ผู้อำนวยการวิทยาลัยช่างศิลป

หากผลงานจิตรกรรมเป็นชีวิตจิตใจ และสร้างชื่อเสียงเกียรติคุณของท่านให้คงอยู่ชั่วกาลนาน เพราะ *"ศิลปะยืนยาว ชีวิตสั้น"*

นายสวัสดิ์ ตันติสุข ได้กล่าวไว้ใน**ปาฐกถา ศิลป์ พีระศรี ประจำปี ๒๕๓๘ เรื่อง *"บันทึก-สร้างสรรค์"*** ของท่านว่า

"การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงในการสร้างสรรค์งานศิลปะของแต่ละคน ในช่วงระยะเวลาซึ่งมีได้ต่าง ๆ กัน ตามความรู้ความสามารถและประสบการณ์ ทั้งนี้ก็เพื่อจะสร้างสรรค์งานศิลปะของตนให้สูงขึ้นเท่าที่จะทำได้ ผมขอกล่าวถึงตัวผมอย่างสั้น ๆ ดังนี้

ช่วงแรกที่ได้ศึกษาวิชาศิลปะ หลักสูตรประโยคครูประถมการช่าง โรงเรียนเพาะช่าง (๒๔๘๓-๒๔๘๕) มีความรู้ทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติพอที่จะไปทำการสอนวิชาวาดเขียน การฝีมือ ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาได้

*ต่อมาได้รับการศึกษาต่อในคณะจิตรกรรมและประติมากรรม มหาวิทยาลัยศิลปากร หลักสูตรอนุปริญญาศิลปบัณฑิต (๒๔๘๖-๒๔๘๘) ได้รับความรู้เข้าใจในคุณค่าของศิลปะเพิ่มเติมจากท่านอาจารย์ศิลป์ พีระศรี และคณาจารย์ มีพื้นฐานความรู้ทางศิลปะมั่นคงพอที่จะไปศึกษาต่อ และปฏิบัติงานศิลปะให้มีคุณค่าขึ้น เข้าร่วมในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๙๒ เป็นต้นมา และ**วิเคราะห์ตนเองแน่นอนแล้วว่า ควรจะทำงานจิตรกรรมดีกว่างานประติมากรรม***

ระหว่างที่ไปศึกษาต่อ ณ สถาบันวิจิตรศิลป์ กรุงโรม (๒๔๙๙-๒๕๐๓) ได้รับความรู้และประสบการณ์มากขึ้น เริ่มศึกษาปฏิบัติงานศิลปะนามธรรม ได้เห็นชีวิตและการสร้างสรรค์งานศิลปะของศิลปินสำคัญ ๆ หลายท่าน

กลับมารับราชการต่อ (๒๕๐๔-๒๕๒๘) ได้สร้างสรรค์งานศิลปะเมื่อมีโอกาสและเวลาอำนวย ทำงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรมและนามธรรมต่อเนื่องมา

*หลังเกษียณอายุราชการ พ.ศ. ๒๕๒๘ แล้วได้กลับเข้าหาธรรมชาติอีกครั้งหนึ่ง **ด้วยการบันทึก-สร้างสรรค์** เป็นส่วนใหญ่"*

นายสวัสดิ์ ตันติสุข ได้อธิบายความหมายของคำว่า ***"บันทึก-สร้างสรรค์"*** ว่าหมายถึงการบันทึกเพื่อสร้างสรรค์ศิลปะเป็นสำคัญ บางครั้งอาจเป็นการบันทึกและสร้างสรรค์รวมไปด้วยกัน หรืออาจเป็นการบันทึกในความคิดสร้างสรรค์แรกเริ่ม เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์อย่างสมบูรณ์ในที่สุด วิธีการบันทึกนั้นอาจบันทึกด้วยความทรงจำเป็นความคิดในสมอง บันทึกเป็นข้อมูลสำคัญด้วยเส้นหรือรูปอย่างง่าย ๆ บันทึกเป็นตัวอักษร

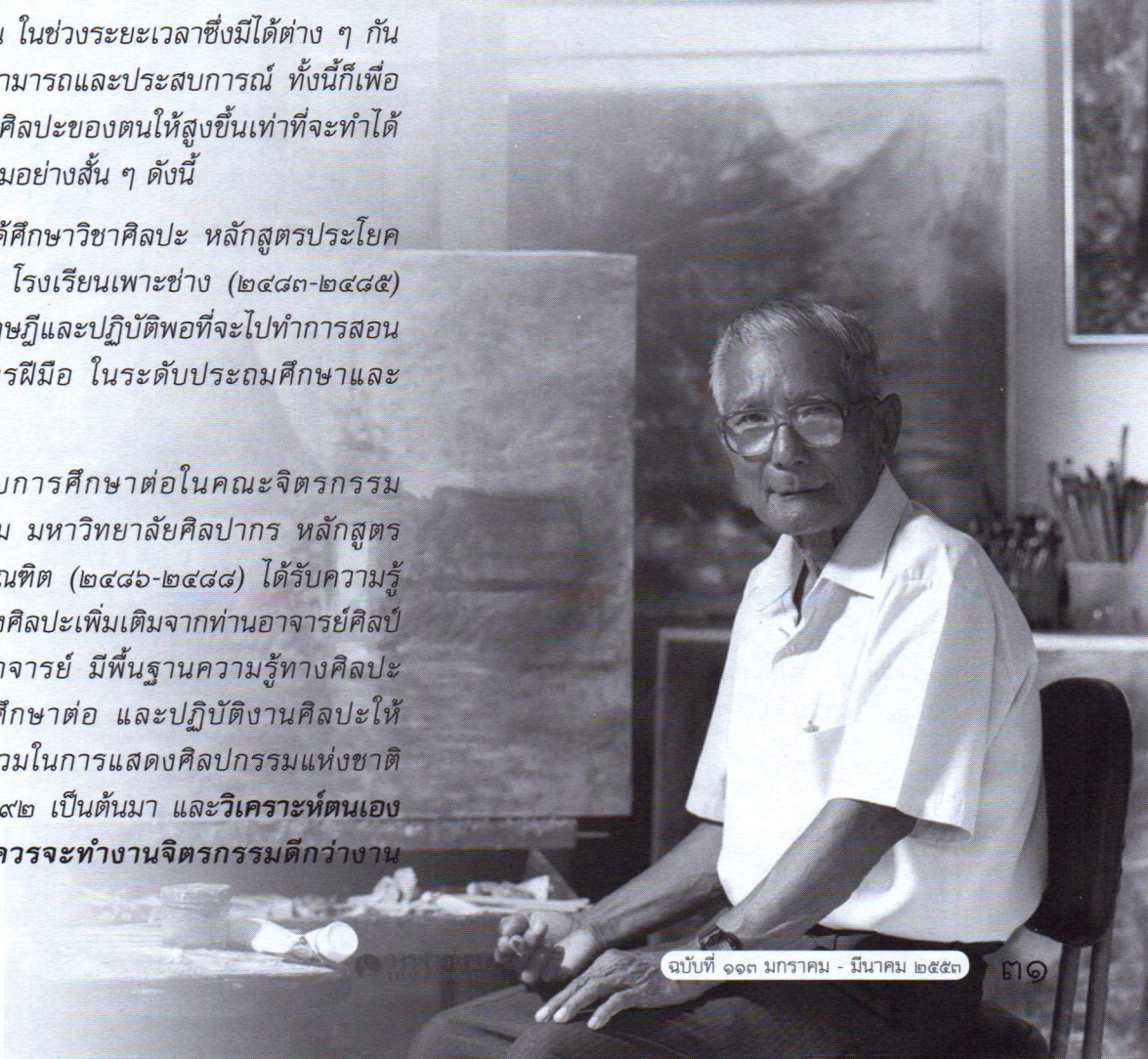

"อ่านหนังสือ" *หรือ* ***"ชีวิตในบ้าน"***
หรือ ***"ในบ้าน"***
สีน้ำ ๕๗ x ๔๐ ซม. ๒๔๙๗
รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๑ เหรียญทอง
การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๙๘

"วัดพระแก้ว"
สีน้ำมัน ๖๐ x ๘๐ ซม. ๒๔๙๗
รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๑ เหรียญทอง การแสดงศิลปกรรม
แห่งชาติ ครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๙๗

"เจ้าพระยา"
สีน้ำ ๔๕ x ๕๘ ซม. ๒๔๙๔
รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๒ เหรียญเงิน
การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๙๔

"ฤดูฝน"
สีน้ำ ๔๔ x ๖๕ ซม. ๒๔๙๘
รางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๒ เหรียญเงิน การแสดงศิลปกรรม
แห่งชาติ ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๙๘

บันทึกเป็นรูปและตัวอักษรรวมกัน บันทึกในการเดินทางท่องเที่ยว พักผ่อน บันทึกอย่างฉับพลันทันที บันทึกด้วยความเคารพเลื่อมใสศรัทธาในความสำคัญของสถานที่ บุคคล หรือเหตุการณ์ แล้วนำมาสร้างสรรค์งานศิลปะอันเป็นวิจิตรศิลป์

ผลงานจิตรกรรมของนายสวัสดิ์ ตันติสุข

ผลงานจิตรกรรมที่ทำให้ชื่อเสียงของท่านเป็นอมตะ อาจสรุปด้วยระยะเวลาได้เป็น ๓ ช่วง คือ ช่วงก่อนจะไปศึกษาต่อที่ประเทศอิตาลี ช่วงที่กำลังศึกษาในประเทศอิตาลี และช่วงความสุขในการสร้างสรรค์งานศิลปะ

ช่วงก่อนที่จะไปศึกษาต่อที่ประเทศอิตาลี

นายสวัสดิ์ ตันติสุข ได้เริ่มส่งงานศิลปะเข้าร่วมในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑ ในพุทธศักราช ๒๔๙๒ ภาพสีน้ำ **"ทุ่งทอง"** ได้รับรางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๓ เหรียญทองแดง ประเภทจิตรกรรม

การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๒ พุทธศักราช ๒๔๙๓ ภาพสีน้ำ **"ทิวทัศน์ลุมพินี"** ได้รับรางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๒ เหรียญเงิน ประเภทจิตรกรรม

การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๓ พุทธศักราช ๒๔๙๔ ภาพสีน้ำ **"เจ้าพระยา"** ได้รับรางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๒ เหรียญเงิน ประเภทจิตรกรรม

การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๔ พุทธศักราช ๒๔๙๖ ภาพสีน้ำ **"ทิวทัศน์ชายทะเลหนองแก"** ได้รับรางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๒ เหรียญเงิน ประเภทจิตรกรรม

การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๕ พุทธศักราช ๒๔๙๗ ภาพสีน้ำมัน **"วัดพระแก้ว"** ได้รับรางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๑ เหรียญทอง ประเภทจิตรกรรม

การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๖ พุทธศักราช ๒๔๙๘ ภาพสีน้ำ **"อ่านหนังสือ" หรือ "ชีวิตในบ้าน" หรือ "ในบ้าน"** ได้รับรางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๑ เหรียญทอง ประเภทจิตรกรรม และภาพสีน้ำ **"ฤดูฝน"** ได้รับรางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๒ เหรียญเงิน ประเภทจิตรกรรม

ภาพ "อ่านหนังสือ" หรือ "ชีวิตในบ้าน" หรือ "ในบ้าน" ที่ท่านได้รับรางวัลเหรียญทองครั้งหลังสุดนี้ เป็นภาพสีน้ำ ขนาด ๕๗ x ๔๐ เซนติเมตร รูปสตรีกำลังตั้งครรภ์ก้มหน้าอ่านหนังสือ เป็นภาพที่มีความหมายต่อครอบครัวของท่านมาก รองศาสตราจารย์ปริญญา ตันติสุข คณบดีคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร บุตรชายคนเดียวของท่าน เล่าให้ผู้เรียบเรียงฟังว่า *"เป็นภาพคุณแม่ของผมเอง ขณะนั้นผมกำลังอยู่ในท้องของท่าน"* และภาพนี้เองที่ทำให้ท่านได้รับประกาศเกียรติคุณเป็น **"ศิลปินชั้นเยี่ยม"** เนื่องจากเป็นผู้ได้รับรางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๑ เหรียญทอง ในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติต่อเนื่องกันถึง ๒ ปี และได้รับรางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๒ เหรียญเงิน ถึง ๔ ครั้ง ผู้ได้รับรางวัลเกียรติยศเช่นนี้ห้ามส่งผลงานเข้าประกวดในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติอีก แต่ได้รับอนุญาตให้ส่งผลงานร่วมแสดงให้สาธารณชนชมได้

นอกจากนี้ นายสวัสดิ์ ตันติสุข ยังได้ส่งผลงานเข้าร่วมการแสดงศิลปกรรมนานาชาติหลายครั้ง เช่น การแสดงศิลปะร่วมสมัยของไทย ณ กรุงลอนดอน ประเทศอังกฤษ ในพุทธศักราช ๒๔๙๕ การแสดงและการประกวดงานศิลปะ ณ สภาวัฒนธรรมอิตาลีแห่งภาคตะวันออกกลางและตะวันออกไกล กรุงโรม และมหาวิทยาลัยแห่งกรุงโรม

ช่วงที่กำลังศึกษาในประเทศอิตาลี

นายสวัสดิ์ ตันติสุข ได้เข้าร่วมในการแสดงและ

การประกวดภาพศิลปกรรมหลายครั้ง ตลอดจนการแสดงผลงานศิลปะส่วนตัว เช่น

รางวัลที่ ๑ เหรียญทอง ในการประกวดภาพจิตรกรรมทิวทัศน์ทางทะเล ที่มารีนาแห่งเมืองราเวนนา (Marina di Ravenna) พุทธศักราช ๒๕๐๒

รางวัลที่ ๑ ของอดีตนายกรัฐมนตรีเซกนี (A.Segni) แห่งอิตาลี ในการแสดงภาพจิตรกรรม ณ มหาวิทยาลัยแห่งกรุงโรม พุทธศักราช ๒๕๐๓

รางวัลที่ ๑ เหรียญทอง ในการแสดงศิลปกรรมแห่งเซนต์อีเมอเรนเซียนา (St. Emerenziana) กรุงโรม

รางวัลที่ ๒ เหรียญเงิน ในการประกวดภาพเขียน ณ สวนสัตว์แห่งกรุงโรม

การแสดงผลงานศิลปะส่วนตัวที่เมืองมิลาน ๒ ครั้ง

ระหว่างที่ศึกษาต่อที่สถาบันวิจิตรศิลป์ กรุงโรม นายสวัสดิ์ ตันติสุข ได้รับความรู้และประสบการณ์มากขึ้น เริ่มศึกษาปฏิบัติงานศิลปะนามธรรม ได้เห็นชีวิตและการสร้างสรรค์งานศิลปะของศิลปินสำคัญ ๆ หลายคน ซึ่งมีผลต่องานศิลปกรรมของท่านในเวลาต่อมา โดยเฉพาะการบุกเบิกงานจิตรกรรมโดยสร้างสรรค์ผลงานจากแบบที่เป็นรูปธรรมเข้าสู่แบบนามธรรมและกึ่งนามธรรม ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการด้านจิตรกรรมของศิลปินไทยเป็นอย่างมาก

ช่วงความสุขในการสร้างสรรค์งานศิลปะ

นับเป็นช่วงเวลาอันยาวนานร่วม ๕๐ ปี จากพุทธศักราช ๒๕๐๓ ถึง ๒๕๕๒ ที่นายสวัสดิ์ ตันติสุข ได้สร้างสรรค์งานศิลปะอย่างมีความสุข ทั้งยังแบ่งเวลาไปเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประกวดภาพศิลปกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศ การเป็นผู้บรรยายวิชาศิลปะในสถานศึกษา เป็นวิทยากรโครงการปฏิบัติงานศิลปะต่าง ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตลอดจนเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนช่างศิลป-วิทยาลัยช่างศิลป ต่อเนื่องกันถึง ๒๕ ปี

ท่านทำงานเหล่านั้นได้อย่างไรหรือ?

นายสวัสดิ์ ตันติสุข จะมีอุปกรณ์เครื่องเขียนสีน้ำติดตัวอยู่เสมอ และท่านทำงานได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ ไม่ว่าจะเป็นที่ท่าช้างซึ่งแออัดจอแจใกล้มหาวิทยาลัยศิลปากร ท่าเรือศรีราชา ท่าเรือสีชัง ที่ท่านไปพักผ่อนและเขียนรูปอย่างสม่ำเสมอนับสิบปี จนชาวสีชัง-ศรีราชารู้จักคุ้นเคยกับท่านเป็นอย่างดี

มีบทบรรยายบทหนึ่ง เรื่อง ***"ความสุข-ท่องเที่ยว-พักผ่อน-เขียนรูป"*** ซึ่งท่านเตรียมจะบรรยายในการประชุมราชบัณฑิตสำนักศิลปกรรม แห่งราชบัณฑิตยสถาน แต่ก็มิทันได้บรรยายด้วยท่านล้มป่วยและถึงแก่กรรมเสียก่อน สาระในบทบรรยายนั้นคือคำ

ตอบต่อคำถามข้างต้นว่า ท่านรักการท่องเที่ยว พักผ่อน เขียนรูป และทำเป็นประจำต่อเนื่องมา ทั้งที่อยู่ในระหว่างการศึกษา หน้าที่ราชการ และหลังเกษียณอายุราชการแล้ว เป็นความสุขที่แสวงหาได้จากการดำเนินชีวิต ได้พบเห็นสิ่งที่น่าสนใจ แปลกใหม่ ไม่จำเจ เป็นประสบการณ์ ได้พักผ่อน คลายทุกข์ เป็นคุณประโยชน์ต่อทั้งร่างกายและจิตใจและยังได้งานศิลปะที่ใจรักด้วย

"จิตรกรรมสีน้ำมีเสน่ห์เป็นพิเศษ การปฏิบัติต้องตัดสินใจแน่นอน ฉับพลันในการแสดงออก เหมาะสมกับอุปนิสัยของผม และผมก็ได้ปฏิบัติต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลานานพอสมควร มีความสุขเมื่อได้เล่นสีต่าง ๆ ลงบนกระดาษ โดยเฉพาะการเขียนภาพวิว ทิวทัศน์ วัด ทะเลในฤดูฝน ท้องฟ้าไม่เรียบเหมือนในฤดูร้อน มีเมฆปกคลุมอยู่โดยทั่วไป ก่อนฝนจะตก ท้องฟ้าจะมืดมีสีหนักเข้ม แต่ไม่นานนักสีเริ่มจางลง แล้วจึงจะมีเม็ดฝนตกลงมาเป็นสาย ๆ เนื่องจากลมพัด หลายครั้งผมลงมือระบายสีตั้งแต่มืดฝน ละอองฝนตกลงมาน้อย ๆ ในรูป ผมต้องประคองแฟ้มกระดาษที่เขียนไม่ให้ละอองฝนตกลงมามากนัก เติมสีลงไปในส่วนที่ละอองฝนตกลงมากไป หลายครั้งตัวผมเปียกด้วยละอองฝน แต่ได้ผลจากงานจิตรกรรมสีน้ำนั้นอย่างไม่คาดคิด เมื่องานเสร็จสิ้นลง ***ละอองฝนทำให้เกิดเป็นดอก ดวงเป็นจุดน้อย ๆ ในภาพดูนุ่ม ชุ่มฉ่ำ เมื่อนำไปเข้ากรอบและติดตั้งแสดงแล้ว ความรู้สึกในภาพนั้นดูเหมือนยังเปียกอยู่*** *ผมดีใจที่เทวดาพระพิรุณท่านได้ช่วยผมเขียนด้วย ยากที่เทคนิคการปฏิบัติงานจิตรกรรมด้วยสีอื่น ๆ จะกระทำได้"*

ศิลปินชั้นเยี่ยม ศิลปินแห่งชาติ และราชบัณฑิตด้านจิตรกรรม

นายสวัสดิ์ ตันติสุข ได้รับการประกาศเกียรติคุณให้เป็น **ศิลปินชั้นเยี่ยม** ตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๙๘ เมื่อท่านมีอายุเพียง ๓๐ ปี หลังจากได้รับรางวัลเกียรตินิยมอันดับ ๑ เหรียญทอง ในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ๒ ปีซ้อน และรางวัลที่ ๒ เหรียญเงิน รางวัลที่ ๓ เหรียญทองแดง อีกหลายรางวัลก่อนหน้านั้น

ในพุทธศักราช ๒๕๓๔ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น **ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม)** มีความบางตอนในประกาศเกียรติคุณว่า

"เป็นศิลปินอาวุโสคนสำคัญผู้บุกเบิกศิลปะสมัยใหม่ของประเทศ มีผลงานจิตรกรรมดีเด่นเป็นที่ยอมรับของวงการศิลปะทั้งในอดีตและปัจจุบัน ได้สร้างสรรค์

ผลงานศิลปะอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานเกือบ ๕๐ ปี การบุกเบิกงานจิตรกรรมที่สำคัญคือ ได้สร้างสรรค์ผลงานจากแบบที่เป็นรูปธรรมเข้าสู่แบบนามธรรม ซึ่งมีผลต่อพัฒนาการด้านจิตรกรรมของศิลปินรุ่นหลังอย่างมาก ทำให้ศิลปินไทยประสบความสำเร็จในวงการศิลปะนานาชาติ และยังได้อุทิศตนให้กับการสอนและการเผยแพร่ศิลปะโบราณและสมัยใหม่ให้แก่นักศึกษาในสถาบันการศึกษาและประชาชนทั่วไป ได้ร่วมแสดงผลงานในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ศิลปะนานาชาติ และการแสดงศิลปะอื่น ๆ มากมายจนถึงปัจจุบัน ผลงานศิลปะและวิชาการทางศิลปะเป็นประโยชน์ต่อสังคมในทางสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก ได้รับรางวัลและเกียรติคุณจากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติและนานาชาติ เป็นศิลปินชั้นเยี่ยมของการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ดำรงชีวิตสร้างสรรค์ศิลปะ และประกอบกิจการงานด้วยคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่อนุชนรุ่นหลัง

นายสวัสดิ์ ตันติสุข จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม)"

ต่อมาในพุทธศักราช ๒๕๓๕ นายสวัสดิ์ ตันติสุข ก็ได้รับพระบรมราชโองการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งเป็น **ราชบัณฑิต สาขาวิชาวิจิตรศิลป์ (จิตรกรรม)** แห่งราชบัณฑิตยสถาน

นายสวัสดิ์ ตันติสุข สมรสกับ นางสาวปราณี ศรีวิภาต มีบุตรชายคนเดียวคือ รองศาสตราจารย์ปริญญา ตันติสุข คณบดีคณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ในปัจจุบัน (พุทธศักราช ๒๕๕๓)

นายสวัสดิ์ ตันติสุข ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒ สิริอายุ ๘๔ ปี สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มีพระกรุณาธิคุณเสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานเพลิงศพ เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๓ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม กรุงเทพมหานคร

และอีกครั้งหนึ่งที่ "ศิลปะยืนยาว ชีวิตสั้น"

ศิลปกรรม
ของอาจารย์สวัสดิ์ ตันติสุข

*ศาสตราจารย์วิโชค มุกดามณี**

หากจะกล่าวถึงศิลปะสมัยใหม่ของไทย คงต้องกล่าวถึงวิวัฒนาการของงานศิลปกรรมแนวประเพณี ที่ดำเนินต่อเนื่องกันมาตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ที่มีการฟื้นฟูบ้านเมือง แล้วช่างศิลปะไทยก็สร้างงานตามแบบของศิลปกรรมสมัยอยุธยาต่อเนื่องกันมาตั้งแต่รัชกาลที่ ๑ ถึงรัชกาลที่ ๓ คือ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระมหาเจษฎาราชเจ้า งานศิลปกรรมแนวประเพณีนั้นมีทั้งงานภาพจิตรกรรมที่มักเขียนอยู่ในโบสถ์หรือเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวกับพระศาสนา ส่วนงานประติมากรรมและงานประณีตศิลป์จะอยู่ในโบสถ์วิหารและอาคารสถาปัตยกรรมของไทย ครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ ความเจริญจากโลกภายนอกได้เข้ามาสู่สังคมของประเทศไทยและมีพัฒนาการต่อเนื่องมาโดยตลอด งานศิลปกรรมที่เกิดขึ้นจากช่วงรัชกาลที่ ๔ และพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ นั้น กล่าวได้ว่า งานศิลปกรรมได้ปรับเปลี่ยนการแสดงออกจากแนวทางแบบประเพณีไปสู่รูปลักษณะแนวตะวันตก หรือมีการผสมผสานรูปแบบตะวันตกเข้ามาในงานศิลปกรรมของไทย ที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ภาพจิตรกรรมฝาผนังที่วาดโดยขรัวอินโข่ง มีแนวคิดเรื่องศาสนา แต่รูปแบบของภาพผสมแนวตะวันตกเข้าไป ครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ทรงเปิดโรงเรียนศิลปะแห่งแรกขึ้นและพระราชทานนามว่า *"โรงเรียนเพาะช่าง"* ให้การศึกษาหลายสาขา และมีเป้าหมายที่จะผลิตบุคลากรสำหรับงานศิลปหัตถกรรมและงานช่างศิลปะไทยในแขนงต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม และหัตถกรรม และเมื่อสอนไปวิวัฒนาการของหลักสูตรและการสอนก็นำไปสู่การสร้างงานศิลปกรรมในแนวสากลตะวันตกขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย

ศิษย์รุ่นแรก ๆ ของศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ที่มีชื่อเสียงนั้นมีอยู่หลายคนด้วยกัน บุคคลเหล่านี้ได้เชื่อมโยงสานต่อการศึกษาด้านศิลปะสมัยใหม่ บุคคลสำคัญท่านหนึ่งก็คือ **อาจารย์สวัสดิ์ ตันติสุข** ซึ่งเป็น

* *คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*

ศิษย์ในระดับแถวหน้าที่ศาสตราจารย์ศิลป์ไว้เนื้อเชื่อใจ และต่อมาได้มารับผิดชอบให้ความรู้ สอนนักศึกษาศิลปะ และด้วยเหตุที่อาจารย์สวัสดิ์เป็นศิลปินที่มีฝีไม้ลายมือสูง และมีนิสัยชอบการสร้างสรรค์ เราจึงได้เห็นผลงานศิลปะของอาจารย์ปรากฏในวงการศิลปะมาโดยตลอด ความสามารถของอาจารย์นั้น ได้รับเกียรติยกย่องให้เป็น**ศิลปินชั้นเยี่ยม** และท้ายที่สุดก็ได้รับการยกย่องให้เป็น**ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ด้านจิตรกรรม**

อาจารย์สวัสดิ์ สร้างผลงานจิตรกรรมโดยไม่ยึดติดอยู่ในรูปแบบความคิด และกระบวนการใด ๆ ในทางตรงข้าม ท่านมุ่งสู่การสร้างสรรค์ที่ท่านสนใจและสนองตอบอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง เราจึงเห็นผลงานที่มีแรงบันดาลใจของต้นความคิดอย่างหลากหลาย และหากให้เกิดความซาบซึ้งในผลงานของอาจารย์ *เราจะลองย้อนกลับไปศึกษาประวัติชีวิตและแนวคิดในแต่ละครั้งแต่ละตอนว่า ศิลปินคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไรต่อวิถีการดำรงชีวิต สภาพสังคม ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม* โดยเริ่มตั้งแต่อาจารย์กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนและจุดเบี่ยงเบนที่นำอาจารย์มาสู่เส้นทางด้านศิลปะในที่สุด

อาจารย์สวัสดิ์ ตันติสุข เข้าศึกษาเริ่มแรกที่โรงเรียนวัดรางบัว จนจบชั้นมัธยม ๓ และเข้าเรียนต่อชั้นมัธยม ๔-๖ ที่โรงเรียนวัดนวลนรดิศ จากนั้นในพุทธศักราช ๒๔๘๓ จึงเข้าเรียนวิชาศิลปะที่โรงเรียนเพาะช่าง ในระดับประโยคครูประถมการช่าง (ป.ป.ช.) อาจารย์เขียนไว้ใน **"รำพึงรำพัน...ศิลปะในชีวิตของผม"** ว่า *วิชาวาดเขียน การฝีมือ และพลศึกษาได้เพียงแค่สอบผ่านเท่านั้น เพราะใจร้อน ใจเร็ว และร่างกายไม่ค่อยแข็งแรงนัก รายได้ของครอบครัวเพื่อการครองชีพและการศึกษาของลูกๆ ได้จากการที่แม่พายเรือนำของในสวนไปขายให้แก่ชาวนาตำบลหนองแขม โดยตกเป็นข้าวไว้ก่อน เมื่อถึงฤดูกาลแล้วจึงจ่ายให้เป็นข้าวเปลือก"*

และเกี่ยวกับการเรียนนั้น อาจารย์สวัสดิ์เคยคิดที่จะเรียนทหาร ดังข้อความว่า

"...ได้คิดร่วมกันว่า จะเรียนต่อระดับอุดมศึกษาก่อน เพื่อเข้าศึกษาในคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่ได้รับทราบถึงค่าใช้จ่ายที่สูงเกินกว่าจะรับได้ จึงหมดโอกาส จะเข้าศึกษาวิชาทหาร (นักเรียนนายร้อยทหารเรือ) อย่างเพื่อนๆ ก็ไม่ได้ เพราะขาดคุณสมบัติ ต้องมีปู่เป็นสัญชาติไทยโดยกำเนิด "

"บ้านศิลปิน" *สีน้ำ ๒๔๘๕*

จากพุทธศักราช ๒๔๘๓-๒๔๘๕ อาจารย์สวัสดิ์ใช้เวลาศึกษาศิลปะอยู่ที่**โรงเรียนเพาะช่าง** ท่านเขียนเล่าว่า

"เมื่อเริ่มเรียนปีที่ ๑ วันเสาร์เรียนครึ่งวัน ตอนบ่ายผมจะไปเขียนรูปกับพี่ และเพื่อนๆ ของพี่ที่อยู่ปี ๒ หลายคนเกือบจะทุกสัปดาห์ที่วัดโพธิ์ เป็นการเรียนล้ำหน้าซึ่งควรจะเขียนรูปหุ่นนิ่งในห้องเรียนให้พอใช้ได้เสียก่อนตามหลักสูตร จึงเป็นการยากที่ผมจะทำได้ อาจเป็นเพราะสีสันวัดโพธิ์แพรวพราวสวยงามก็เป็นได้ ผมจึงได้จับพู่กันระบาย ป้าย แตะแต้มจุดเล่นสีบนกระดาษวาดเขียน ทั้งที่ร่างรูปไว้ยังไม่ถูกต้อง การเล่นสี ระบายสีน้ำนี้เป็นทางออกของผมเท่าที่จะทำได้ในขณะนั้น เป็นการเริ่มต้นที่ดีที่เล่นกับงานศิลปะโดยไม่

"หุ่นนิ่ง สิงห์" *สีน้ำ ๒๔๘๗*

ลอกเลียนแบบของจริงตามตาเห็นนัก เมื่อขึ้นเรียนชั้นปีที่ ๒ มีการเรียนภาพทิวทัศน์ ครูแนบ บังคม เป็นผู้สอน ท่านได้ให้กำลังใจ ส่งเสริมให้ผมได้เล่นสีต่อ โดยให้คะแนน ๖ ใน ๑๐ นำไปโชว์หน้าชั้น และบอกว่า ***'สีของเขาแปลกกว่าคนอื่น'*** *และท่านให้ความรู้เพิ่มเติมในเรื่องสี น้ำหนักของแสงเงา ให้เกิดปริมาตร และระยะใกล้ไกล รวมทั้งสีของบรรยากาศตามเวลา ฤดูกาล เพื่อคุณค่าความงามของงานที่ทำขึ้นด้วย ผมเรียนวิชานี้ได้ผลดี ได้คะแนน ๙/๑๐ ในปลายปีนั้น*

ในโรงเรียนมีห้องแสดงงานศิลปะ เป็นงานของครู อาจารย์ ศิษย์เก่า ศิษย์ปัจจุบัน ที่มีคุณค่าติดตั้งไว้ เราเรียกกันว่า 'ห้องโชว์' เป็นสถานที่ที่ให้การศึกษาเป็นอย่างดีแก่นักเรียนอีกอย่างหนึ่งด้วย"

ความสามารถในการเขียนภาพสีน้ำของอาจารย์สวัสดิ์ เป็นที่เลื่องลือมาตั้งแต่เรียนศิลปะที่โรงเรียนเพาะช่าง ข้อมูลดังกล่าว อาจารย์สวัสดิ์เล่าว่า

"อาจารย์ใหญ่ (อาจารย์จรูญ อุรัสยนันท์) ท่านได้จัดให้มีการประกวดงานจิตรกรรมสีน้ำ ๒ ครั้งในเทอม ๒ เป็นภาพหุ่นนิ่งของคาวและของหวาน โดยตั้งรางวัลไว้ครั้งละ ๓ รางวัล รางวัลที่หนึ่ง ๑๒ บาท รางวัลที่สอง ๖ บาท รางวัลที่สาม ๓ บาท ผมได้ขอป้าซื้อกระดาษวาดเขียน ๑๐๐ ปอนด์ เม็ดผิวขรุขระ เนื้อแน่น ๑ แผ่นใหญ่ ราคา ๑ บาท ตัดได้ ๔ แผ่นเล็ก ทดลองปฏิบัติ ๑ แผ่น ๒ ครั้ง ทั้งด้านหน้าและด้านหลัง ก่อนเข้าร่วมในงานนี้ อาจารย์ใหญ่ท่านตั้งครูอาจารย์ศิลปะจัดหุ่น และแต่งตั้งเป็นกรรมการให้คะแนน ๑๐ คน คนละ ๑๐๐ คะแนน (คะแนนเต็ม ๑๐๐๐) ใครได้คะแนนมากที่ ๑-๓ ก็เป็นผู้ได้รับรางวัล ผมได้รับรางวัลที่ ๓ ประเภทหุ่นของคาว และรางวัลที่ ๒ ประเภทหุ่นของหวาน รูปทั้งสองติดตั้งไว้ในห้องโชว์ของโรงเรียนเสียดายที่ พ.ศ. ๒๔๘๗ อยู่ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ บอมบ์ลง เสียหายหมด"

และเมื่อสำเร็จจากโรงเรียนเพาะช่าง อาจารย์สวัสดิ์ ได้เข้าศึกษาด้านศิลปะต่อกับศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ที่มหาวิทยาลัยศิลปากร ซึ่งท่านเล่าว่า

"เมื่อผมขึ้นเรียนชั้นปีที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๘๕ ไปได้ ๑ เทอม ได้ข่าวดีในชีวิต คือ ทางราชการจะสถาปนามหาวิทยาลัยศิลปากรขึ้น ให้การศึกษาในคณะจิตรกรรมและประติมากรรม มีศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เป็นคณบดี ใครที่สอบไล่ได้ ป.ป.ช. รุ่นนี้ได้ที่ ๑ - ๓๕ จะเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาได้เป็นรุ่นแรก เริ่ม พ.ศ. ๒๔๘๖ เป็นต้นไป โชคดีของผมที่ปลายปีสอบได้ที่ ๕ ในจำนวนหญิงชาย ๗๑ คน"

นับแต่ปีพุทธศักราช ๒๔๘๖ เป็นต้นมา อาจารย์สวัสดิ์ จึงได้เข้าไปศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยศิลปากรเป็นรุ่นแรก โดยมีพระยาอนุมานราชธน เป็นผู้อำนวยการมหาวิทยาลัย และศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี เป็นคณบดีคณะจิตรกรรมและประติมากรรม อาจารย์สวัสดิ์เล่าว่า

"...ได้รับความรู้ เข้าใจในคุณค่าของงานศิลปะเพิ่มขึ้น จากวิชาประวัติศาสตร์ศิลปะ และผลงานศิลปะชิ้นสำคัญของศิลปินไทยและต่างประเทศ นำมาซึ่งความรู้ ประสบการณ์ และการศึกษาสร้างสรรค์งานศิลปะอย่างต่อเนื่อง ได้ค้นคว้าทดลองปฏิบัติงานทั้งสีน้ำ สีชอล์ก สีฝุ่น และสีน้ำมัน เช่น ใช้กระดาษห่อของสีน้ำตาลเขียนภาพวาดเส้นเป็นภาพคน เขียนระบายสีน้ำบนกระดาษซับหมึกสีขาว สร้างงานจิตรกรรมสีน้ำมัน โดยทำการรองพื้นไว้ก่อน การขึ้นรูป ทำโครงสร้างมวลหมู่ ปริมาตร และส่วนละเอียด ได้นำอุปกรณ์สีน้ำไปนั่งเขียนบนสะพานพระพุทธยอดฟ้า ในฤดูหนาวมีหมอกลง เห็นเรือแล่นในแม่น้ำเจ้าพระยา และวิวทิวทัศน์ทั้ง ๒ ฝั่ง นอกบทเรียน นำไปให้อาจารย์ศิลป์ (ขอกล่าวถึงท่านในนามนี้ด้วยความเคารพและเคยชิน) แนะนำให้การติชม ซึ่งท่านพอใจและให้การสนับสนุนส่งเสริมด้วยดี ผมสอบได้ชั้นปีที่ ๓ ได้รับอนุปริญญาศิลปบัณฑิต เป็น ๑ ใน ๘ คนรุ่นแรกในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ สอบผ่านชั้นปีที่ ๔ ในปี พ.ศ. ๒๔๘๙ แล้วก็ป่วยเป็นโรคเยื่อหุ้มปอดอักเสบ ต้องพักรักษาตัวในระยะเวลาที่อาจารย์ศิลป์ได้ลาราชการกลับประเทศอิตาลี ๙ เดือน และท่านได้ฝากฝังผมเพื่อเข้ารับราชการในกรมศิลปากร"

ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรีได้กล่าวถึงอาจารย์สวัสดิ์ในการไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอิตาลี และการได้รับรางวัลจากการประกวดงานศิลปกรรมทั้งในประเทศและต่างประเทศว่า

"ในปี พ.ศ. ๒๔๙๙ จิตรกรของเราผู้นี้ได้มีโอกาสไปศึกษาต่อ ณ ประเทศอิตาลี โดยทุนของสภาวัฒนธรรมอิตาลีแห่งภาคตะวันออกกลางและตะวันออกไกล

ณ ที่นั้น สวัสดิ์ ตันติสุข ได้เข้าศึกษา ณ Accademia di Belle Arti di Roma จนได้รับดีโพลม่าทางจิตรกรรมเป็นฉบับที่สอง และยังได้ร่วมในการแสดงการประกวดศิลปกรรมซึ่งเขาชนะการประกวด และได้รับรางวัลหลายครั้งดังต่อไปนี้

- เหรียญทองในการประกวดภาพจิตรกรรมทิวทัศน์ทางทะเล ณ Marina di Ravenna
- เหรียญทองในการแสดงศิลปกรรมแห่ง St. Emerenziana กรุงโรม
- รางวัลที่ ๑ ของ ฯพณฯ อดีตนายกรัฐมนตรี A. Segni ในการแสดงภาพจิตรกรรม ณ มหาวิทยาลัยแห่งกรุงโรม
- เหรียญเงินในการประกวดภาพเขียน ณ สวนสัตว์แห่งกรุงโรม ฯลฯ

ศาสตราจารย์ กาเบรียลเล เขนา แห่ง Accademia di Belle Arti di Roma ได้ยกย่องผลงานของสวัสดิ์ ตันติสุข ไว้ดังนี้

'จากการศึกษาและค้นคว้า สวัสดิ์ ตันติสุข ได้ประสบความสำเร็จในการประสานอารมณ์แห่งจินตกวีของเขาเข้ากับความเป็นจริงที่พบเห็นใหม่ที่นอกเหนือออกไปอีก ปัจจุบันเขาเข้าถึงอารมณ์อันเป็นสุขเช่นศิลปินผู้หนึ่งที่มองโลกแห่งความจริงโดยปราศจากการแสร้งทำในมโนภาพของเขา แต่ในทางตรงข้าม โลกแห่งความจริงนี้กลับกลายเป็นสิ่งที่เป็นสื่อภายในเข้าไปอีกแห่งการแสดงออกของศิลปิน'

สวัสดิ์ ตันติสุข เป็นที่รู้จักอันดีเช่นกันในประเทศไทยเรา เพราะเขาได้เข้าร่วมในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติหลายครั้ง ผลงานของเขาได้รับรางวัลทั้งเหรียญทองและเหรียญเงิน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจิตรกรผู้นี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญในการเขียนสีน้ำอย่างดีที่สุดของเรา

บางท่านอาจคิดว่า ความสำเร็จที่ได้รับในประเทศของเรานั้นอาจเป็นไปได้โดยง่าย ทั้งนี้ก็เพราะเราไม่ได้มีการแข่งขันกันมากในระหว่างบรรดาศิลปินเหมือนในต่างประเทศ แต่เมื่อศิลปินไทยของเราเช่น สวัสดิ์ ตันติสุข ได้ร่วมในการประกวดศิลปกรรมต่างชาติหลายครั้ง และก็ได้รับรางวัลหลายรางวัลเช่นนี้ ก็หมายถึงว่าเขาเป็นศิลปินผู้หนึ่งที่มีคุณภาพเด่นตามมาตรฐานการแสดงศิลปกรรมระหว่างชาติทีเดียว

เป็นการแน่นอนที่ในต่างประเทศ เขาไม่ได้ให้รางวัลเพื่อให้เป็นที่ชื่นชมยินดีแก่จิตรกรหรือประติมากรเป็นการส่วนตัว แต่ได้ให้ตามคุณค่าของงานที่แท้จริงที่ได้ส่งเข้าไปร่วมในการประกวด ดังนั้นจึงเป็นที่น่าภูมิใจแก่ชาติเราที่เราได้ทราบถึงความสำเร็จของ สวัสดิ์ ตันติสุข ในประเทศอิตาลี

ในการกลับมาสู่ประเทศไทย สวัสดิ์ ตันติสุข ทราบดีถึงความยากลำบากต่างๆ ซึ่งศิลปินประสบในการจะสร้างตนเองเช่นผู้นำในทางศิลปะ แต่นอกเหนือจากการมีคุณภาพเด่นในศิลปะของเขาแล้ว จิตรกรผู้นี้ยังขยันขันแข็ง เขาเป็นผู้ทำงานมาก ซึ่งจะทำงานจิตรกรรมในเวลาที่ว่างจากงานในหน้าที่ราชการ เราหวังว่าในเร็วๆ นี้หรือหลังจากนี้ งานศิลปะของสวัสดิ์ ตันติสุข จะได้รับความนิยมจากประชาชนชาว

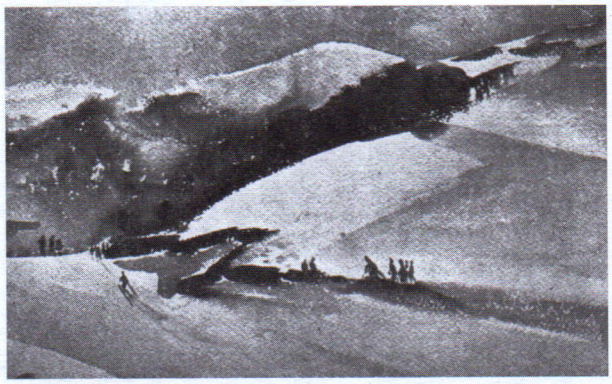

"Terminillo"
สีน้ำ ๒๗ x ๔๐ ซม. ๒๕๐๐

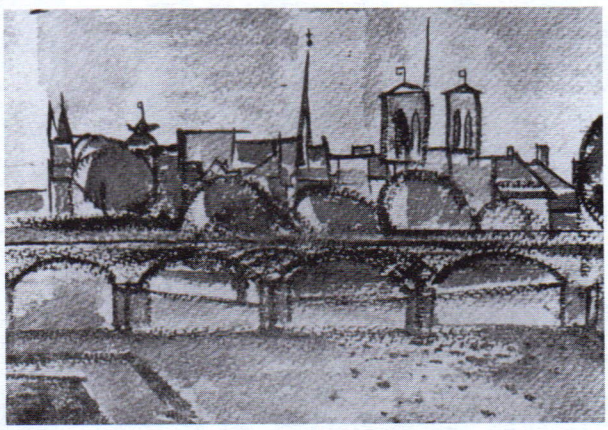

"แม่น้ำเซน ปารีส" หรือ "แม่น้ำเซน"
สีน้ำ ๒๕ x ๓๐ ซม. ๒๕๐๓

"หลังคาฝรั่งเศส"
สีน้ำมัน ๕๐ x ๖๐ ซม. ๒๕๐๓

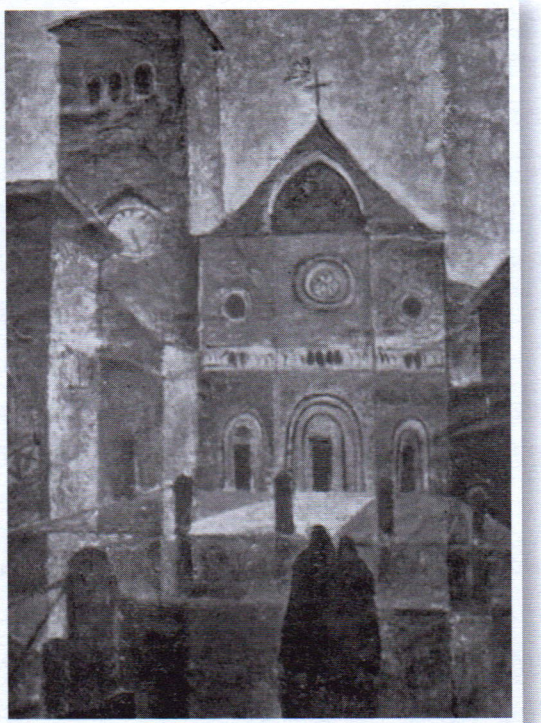

"โบสถ์อัสสิสิ"
สีน้ำมัน ๗๐ x ๕๐ ซม. ๒๕๐๓

"ดอกไม้"
สีน้ำมัน ๖๒ x ๔๙ ซม. ๒๕๐๒

ไทย ดังเช่นที่เป็นไปแล้วในต่างประเทศ ซึ่งงานศิลปะได้มีชื่อเสียงเป็นอย่างมาก"

ผลงานของอาจารย์สวัสดิ์ ได้รับการยกย่องจากศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ซึ่งปรากฏให้เห็นจากบทวิจารณ์จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ครั้งที่ ๑๒ ดังนี้

"งานจิตรกรรมของสวัสดิ์ ตันติสุข

การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งนี้ได้แสดงงานศิลปกรรมส่วนตัวของสวัสดิ์ ตันติสุข ด้วย ศิลปินผู้นี้ทำงานอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยเพื่อศิลปะ แม้จะมีงานราชการอยู่มากกว่าศิลปินอื่นๆ อีกหลายคนก็ตาม หลังจากที่สวัสดิ์ได้สำเร็จอนุปริญญาจากมหาวิทยาลัยศิลปากรแล้ว ก็ได้รับทุนการศึกษาศิลปะจากสภาวัฒนธรรมอิตาลีแห่งภาคตะวันออกกลางและตะวันออกไกล ไปศึกษาวิชาจิตรกรรมต่อ ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี เขาได้ใช้เวลาศึกษาอยู่สี่ปี ได้ส่งงานจิตรกรรมเข้าแข่งขันและแสดงหลายครั้ง และได้รับรางวัลเหรียญเกียรตินิยมและเงินรางวัล ระหว่างที่อยู่ในกรุงโรม สวัสดิ์ได้ส่งงานจิตรกรรมเข้าแสดงในการแสดงงานศิลปกรรมแห่งชาติของไทยด้วย

สำหรับแบบอย่างของสวัสดิ์เป็นอย่างแบบจริงตามธรรมชาติตามอุปนิสัย เขาเขียนทั้งสีน้ำมันและสีน้ำ เฉพาะสีน้ำนั้นมีฝีมืออย่างหาตัวจับยาก เป็นความจริง สวัสดิ์เขียนภาพสีน้ำด้วยปลายพู่กันมีสีสดและสะอาดโดยไม่ต้องใช้เทคนิคมากนัก

ระหว่างการศึกษาในอิตาลี ศิลปินผู้นี้ได้มีโอกาสพบปะกับจิตรกรสมัยใหม่หลายคนซึ่งทำให้แบบอย่างศิลปะของสวัสดิ์สูงขึ้นมาก ข้าพเจ้ากล่าวในฐานะผู้วิจารณ์ว่า งานจิตรกรรมลางชิ้นของสวัสดิ์ควรจะมีวรรณะสว่างขึ้น

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่า ศิลปินผู้นี้ของเรามีฝีมือในการเขียนภาพสีน้ำเป็นเยี่ยม และเป็นจริงว่าภาพเขียนสามภาพแห่งนครเวนิสของเขานั้น แสดงส่วนละเอียดแต่น้อย และความสัมพันธ์อันเป็นปึกแผ่นระหว่างสิ่งต่างๆ ที่เขียนนั้นมีอยู่ต่อกันอย่างดีที่สุด แม้สวัสดิ์จะได้แสดงให้เห็นถึงแบบอย่างศิลปะอันแสดงออกซึ่งอารมณ์อย่างแรงแน่นอนก็ตาม เราก็คิดว่าเขามีอารมณ์อ่อนไหวและกล่อมเกลาอยู่ในวรรณะของสี ซึ่งไม่อาจอธิบายได้ เช่น ***ภาพจัตุรัสแห่งบรัคซาโนในวันฝนตก*** *เป็นต้น เพียงภาพนี้ก็พอแล้วที่ทำให้คุณสมบัติทางศิลปะของสวัสดิ์เป็นที่เข้าใจและชื่นชม ยิ่งมองภาพก็ยิ่งทำให้เราเกิดความรู้สึกดื่มด่ำมากขึ้น ด้วยสีเพียงไม่กี่สี และเส้นเพียงไม่กี่เส้นที่ใช้เขียนมวลของสถาปัตยกรรมและรูปคน ศิลปินผู้นี้ก็ได้แสดงออกซึ่งความสำคัญของงานเท่าที่เขาสามารถ ด้วยสื่อทางอารมณ์ของเขา*

ภาพเขียนอีกสองภาพซึ่งมีน้ำหนักค่อนข้างแก่นั้น ***เป็นภาพจัตุรัสโบราณของเมืองมิลาน*** *มีลักษณะตรงกันข้ามอย่างแท้จริงกับภาพจัตุรัสของเมืองบรัคซาโน ภาพนี้เราสังเกตเห็นความประสานกลมกลืนของสีอันสั่นไหวของสวัสดิ์ได้ ศิลปินผู้นี้ได้ทดลองแบบอย่างต่างๆ กันหลายแบบ จากลัทธิแห่งความประทับใจมาสู่ลัทธินิยมความเป็นแท่ง จากลัทธินิยมแบบจริงมาสู่ลัทธินิยมนามธรรม*

ภาพเครื่องครัว*นั้นแสดงให้เห็นถึงศิลปะอีกแบบหนึ่งของสวัสดิ์ ศิลปินขูดเส้นเป็นทางๆ ลงบนฉากหลังของภาพซึ่งเป็นสีขาวคร่ำให้เป็นรูปเครื่องใช้ต่างๆ ในครัว อันเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดที่จะแสดงออกซึ่งความรู้สึกของศิลปิน แต่อย่างไรก็ดี ภาพนี้ก็มีประสิทธิภาพน่าชมมากทีเดียว"*

ในพุทธศักราช ๒๔๙๘ อาจารย์สวัสดิ์ได้รับการยกย่องให้เป็น **"ศิลปินชั้นเยี่ยม สาขาจิตรกรรม"** จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ เพราะได้รับรางวัลจากการส่งผลงานเข้าร่วมประกวดได้รางวัลเหรียญทอง ๒ ครั้งคือ การแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ ๕ และ ๖ ในพุทธศักราช ๒๔๙๗ และพุทธศักราช ๒๔๙๘ อีกทั้งยังได้รางวัลเหรียญเงินมาแต่เดิมอีก ๓ ครั้ง จากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติครั้งที่ ๒, ๓ และ ๔ ในพุทธศักราช ๒๔๙๓, ๒๔๙๔ และพุทธศักราช ๒๔๙๖ ผลงานทั้ง ๕ ชิ้นนี้ถือว่าเป็นข้อยืนยันความสามารถในงานศิลปะแขนงจิตรกรรม

นอกจากเกียรติยศในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติแล้ว ในพุทธศักราช ๒๕๓๔ อาจารย์ได้รับเกียรติยกย่องให้เป็น**ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ ด้านจิตรกรรม** ปรากฏใน**คำประกาศเกียรติคุณของสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ** ว่า

"นายสวัสดิ์ ตันติสุข เกิดเมื่อวันที่ ๒๔ เมษายน พุทธศักราช ๒๔๖๘ ที่กรุงเทพมหานคร เป็นศิลปินอาวุโสคนสำคัญผู้บุกเบิกศิลปะสมัยใหม่ของประเทศ

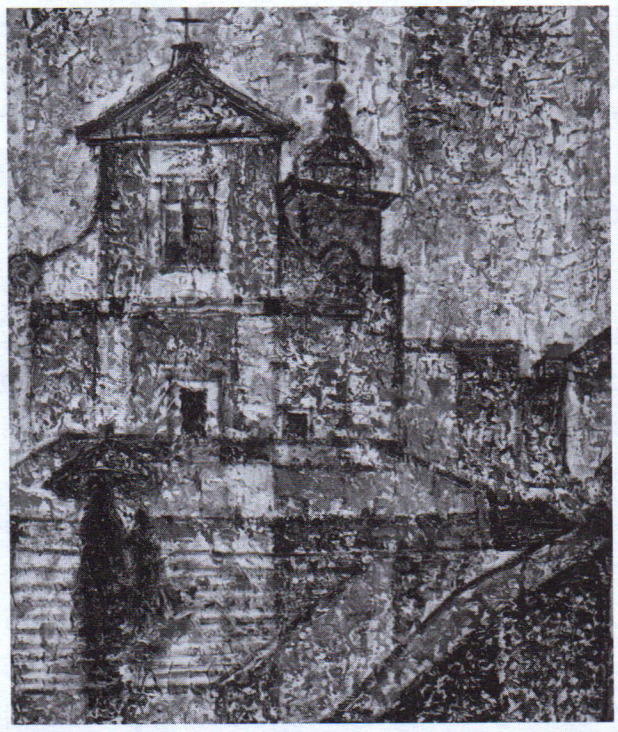

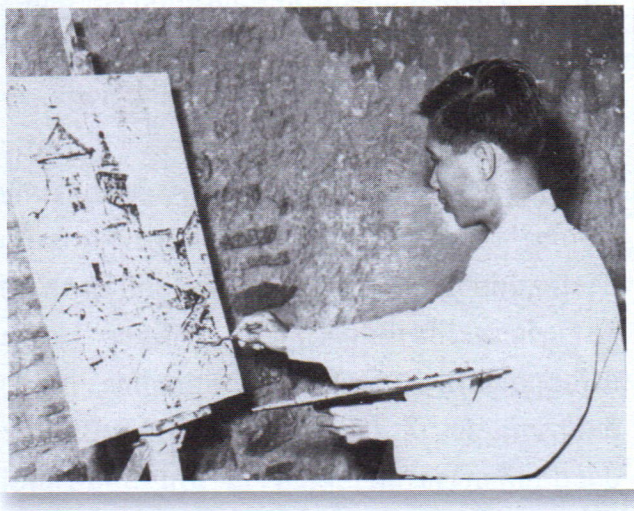

"วันฝนตกบรัคซาโน" *หรือ* ***"บรัคซาโน"***
สีน้ำมัน ๖๐ x ๗๒ ซม. ๒๕๐๓
(หนังสือบางเล่มว่า ๒๕๐๒)

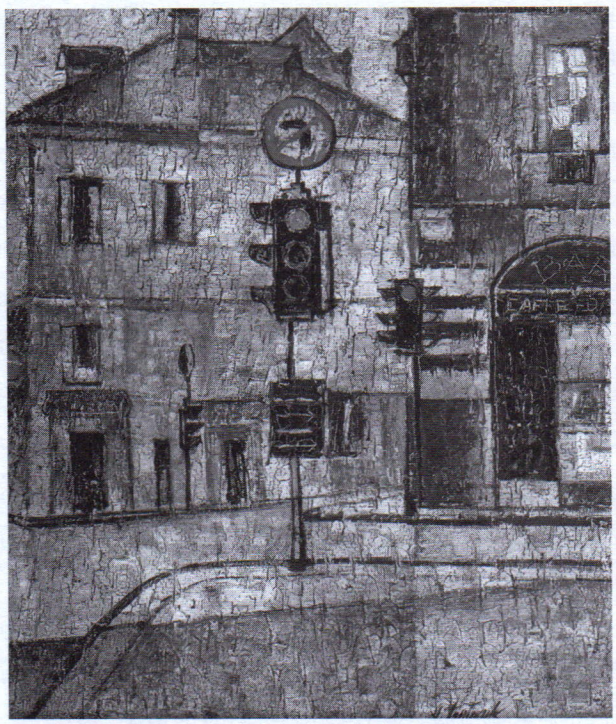

"มิลานเก่า"
สีน้ำมัน ๕๘ x ๕๐ ซม. ๒๕๐๓

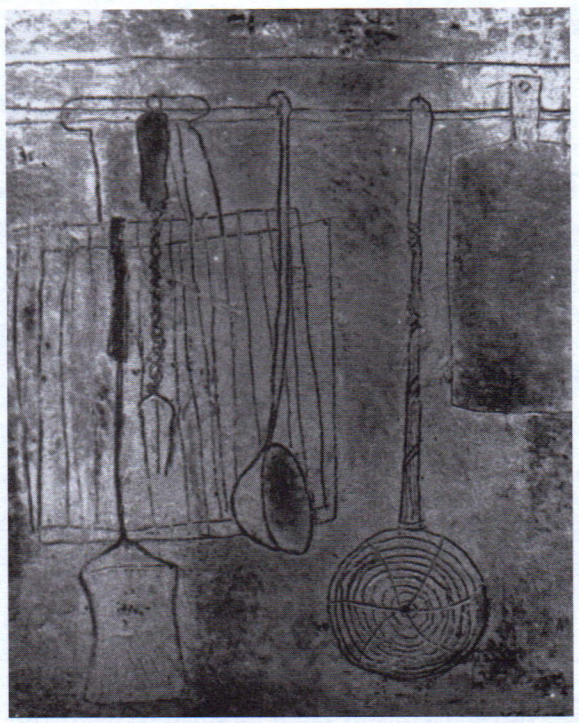

"เครื่องครัว"
สีน้ำมัน ๖๐ x ๕๐ ซม. ๒๕๐๒

มีผลงานจิตรกรรมดีเด่นเป็นที่ยอมรับของวงการศิลปะทั้งในอดีตและปัจจุบัน ได้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะอย่างต่อเนื่องเป็นเวลายาวนานกว่า ๕๐ ปี การบุกเบิกงานจิตรกรรมที่สำคัญคือ ได้สร้างสรรค์ผลงานจากแบบที่เป็นรูปธรรมเข้าสู่แบบนามธรรมซึ่งมีผลต่อพัฒนาการด้านจิตรกรรมของศิลปินรุ่นหลังเป็นอย่างมาก ทำให้ศิลปินไทยประสบความสำเร็จในวงการศิลปะนานาชาติ และยังได้อุทิศตนให้กับการสอนและการเผยแพร่ศิลปะโบราณและสมัยใหม่ให้แก่นักศึกษาในสถาบันการศึกษาและประชาชนทั่วไป ได้ร่วมแสดงผลงานในการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ศิลปะนานาชาติ และการแสดงศิลปะอื่น ๆ มากมายจนถึงปัจจุบัน ผลงานศิลปะและวิชาการทางศิลปะเป็นประโยชน์ต่อสังคมในทางสร้างสรรค์เป็นอย่างมาก ได้รับรางวัลและเกียรติคุณจากการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติและนานาชาติ เป็นศิลปินชั้นเยี่ยมของการแสดงศิลปกรรมแห่งชาติ ดำรงชีวิต สร้างสรรค์ศิลปะ และประกอบกิจการงานด้วยคุณธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่อนุชนรุ่นหลัง

นายสวัสดิ์ ตันติสุข จึงได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็น*ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์ (จิตรกรรม)* ประจำปีพุทธศักราช ๒๕๓๔"

อาจารย์สวัสดิ์ คร่ำหวอดในวงการศิลปะ ทั้งการเป็นครูและศิลปินมาตั้งแต่ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรียังมีชีวิตอยู่ เป็นศิลปินชั้นแนวหน้าของวงการศิลปะ ในอดีต พลังของอารมณ์ในการแสดงออกนั้น เห็นได้ชัดเจนว่ามีอารมณ์ความรู้สึกในการผสมผสานกับสภาวะที่เห็นจากธรรมชาติ ผลงานของอาจารย์สวัสดิ์มีการแสดงออกภายในผสมผสานอยู่เสมอ จนกระทั่งภายหลังจบการศึกษาจากอิตาลี ในพุทธศักราช ๒๕๐๓ เป็นต้นมา อาจารย์สวัสดิ์ใช้แนวความคิดและปรัชญาของตนเองในการตีความปริมาตรที่เห็นในธรรมชาติ โดยใช้ระนาบที่ทึบแน่น ผ่อนคลายเข้าออกไปมา ทำให้รูปทรงที่เห็นในธรรมชาติแปรไปสู่ลักษณะกึ่งนามธรรมและบางครั้งก็ก้าวไปสู่ภาพนามธรรมในที่สุด

เป็นเรื่องน่าฉงนที่อาจารย์สวัสดิ์ยังคงกลับไปหาธรรมชาติ เพื่อบันทึกเก็บข้อมูลของสิ่งที่เห็นด้วยจิตรกรรมสีน้ำ ภาพวาดเส้น แล้วแปรเปลี่ยนมาสู่การสร้างสรรค์แบบกึ่งนามธรรมและนามธรรมเป็นบางครั้ง อาจกล่าวได้ว่า ศิลปินยังคงต้องการหา "สื่อนำใจ" เพื่อหลอมอารมณ์ให้เสมือนใจก่อน หลังจากนั้นจึงจะสะกัดเปลือกนอกเข้าไปสู่แก่นที่ต้องการแสดงออกในที่สุด

อาจารย์สวัสดิ์พูดถึงธรรมชาติและการบันทึกข้อมูลไว้อยู่ตอนหนึ่ง เมื่อได้มาเป็นปาฐกใน **งานปาฐกถาศิลป์ พีระศรี ครั้งที่ ๑ เรื่อง "บันทึก-สร้างสรรค์"** เมื่อพุทธศักราช ๒๕๓๘ ว่า

"ผมรักธรรมชาติ งานศิลปะที่ผมสร้างสรรค์ขึ้นได้รับความบันดาลใจจากธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ธรรมชาติมีชีวิต ความงาม และให้ความรู้สึกอันหลากหลาย เมื่อเดินทางท่องเที่ยว หรือพักผ่อนสุดสัปดาห์ ผมมักนำเครื่องเขียนในการปฏิบัติงานจิตรกรรมสีน้ำไปด้วยเสมอ และก็ได้บันทึกชีวิตและความงามของธรรมชาติเท่าที่เวลาจะอำนวย รู้สึกเป็นสุขที่ได้พักผ่อนและได้ทำงานศิลปะที่ผมรักด้วย จิตรกรรมสีน้ำมีเสน่ห์เป็นพิเศษ การปฏิบัติต้องตัดสินใจแน่นอน ฉับพลันในการแสดงออก เหมาะสมกับอุปนิสัยของผม และผมก็ได้ปฏิบัติต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลานานพอสมควร มีความสุขเมื่อได้เล่นสีต่างๆ ลงบนกระดาษ โดยเฉพาะการเขียนภาพวิวทิวทัศน์ วัด ทะเลในฤดูฝน ท้องฟ้าไม่เรียบเหมือนในฤดูร้อน มีเมฆปกคลุมอยู่โดยทั่วไป ก่อนฝนจะตกท้องฟ้าจะมืด มีสีหนักเข้ม แต่ไม่นานนักสีเริ่มจางลง แล้วจึงจะมีเม็ดฝนตกลงมาเป็นสายๆ เนื่องจากลมพัด หลายครั้งผมลงมือระบายสีตั้งแต่มืดฝน ละอองฝนตกลงมาน้อยๆ ในรูป ผมต้องประคองแฟ้มกระดาษที่เขียนไม่ให้ละอองฝนตกลงมากไป หลายครั้งตัวผมเปียกด้วยละอองฝน แต่ได้ผลจากงานจิตรกรรมสีน้ำนั้นอย่างไม่คาดคิด เมื่องานเสร็จสิ้นลง ละอองฝนทำให้เกิดดอก ดวง เป็นจุดน้อยๆ ในภาพดูนุ่ม ชุ่มฉ่ำ เมื่อนำไปเข้ากรอบและติดตั้งแสดงแล้ว ความรู้สึกในภาพนั้นดูเหมือนยังเปียกอยู่ ผมดีใจที่เทวดาพระพิรุณท่านได้ช่วยผมเขียนด้วย ยากที่เทคนิคการปฏิบัติงานจิตรกรรมด้วยสีอื่นๆ จะกระทำได้...

การวิเคราะห์เพื่อให้รู้ถึงคุณค่างานศิลปะ รวมทั้งวิเคราะห์ตนเองดังกล่าวข้างต้น จะนำไปสู่การบันทึกสร้างสรรค์งานศิลปะให้พัฒนามีคุณค่าต่อไป ...

การบันทึกนี้มิได้หมายถึง การฝึกหัดเขียนรูปหรือทำตามบทเรียนที่ครูอาจารย์สั่งให้ปฏิบัติ หากเป็นการบันทึกเพื่อการสร้างสรรค์ศิลปะเป็นสำคัญ บางครั้ง

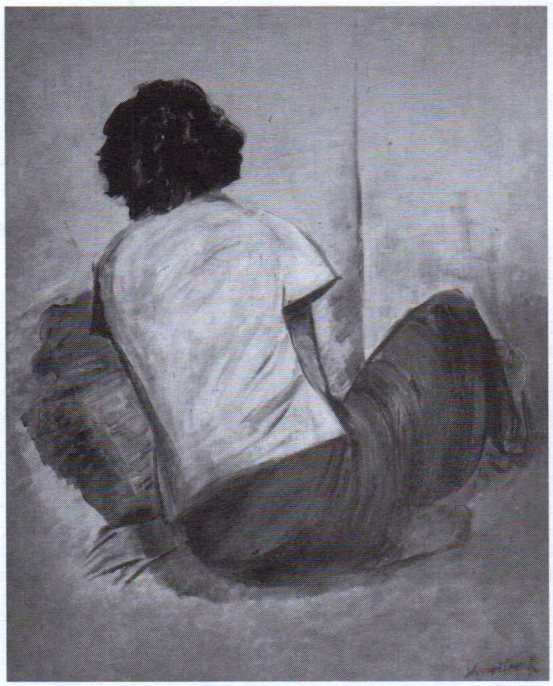

"หญิง"
สีน้ำมัน ๘๘ x ๖๖ ซม. ๒๔๙๖

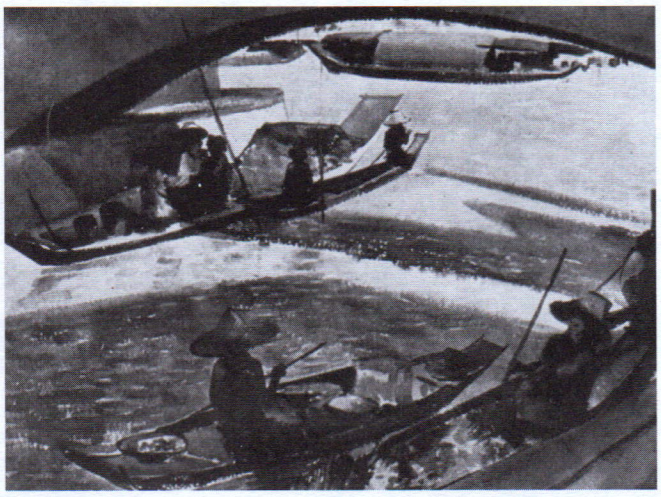

"ใต้เงาสะพาน"
สีน้ำ ๔๕ x ๕๘ ซม. ๒๔๙๗

บางกรณีก็เป็นการบันทึกและสร้างสรรค์รวมไปด้วยกัน หรืออาจเป็นการบันทึกในความคิดสร้างสรรค์แรกเริ่มเพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์อย่างสมบูรณ์ในที่สุดได้"

อาจารย์สวัสดิ์ ได้ให้ข้อคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับ **"ศิลปะกับความงาม"** ในบทปาฐกถาศิลป์ พีระศรี ครั้งที่ ๑ อีกตอนหนึ่งว่า

*"ศิลปะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ความงามที่มีอยู่ในธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสังคม ผู้สร้างสรรค์งานศิลปะทุกประเภทได้เห็น สัมผัสรับรู้ เกิดความรู้สึกประทับใจ อันเป็นสิ่งดลบันดาลใจให้สร้างงานศิลปะออกมาจากความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ของตน ถ้างานศิลปะที่สร้างขึ้นนั้นมีคุณค่าสูง ก็จะเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษย์ เสมือนหนึ่งเป็นอาหารใจ ได้รับรู้ถึงความรู้สึกนึกคิด ชีวิต และความงามในงานศิลปะนั้นร่วมกับผู้สร้างสรรค์ ขอยกตัวอย่างที่สำคัญและรู้สึกได้อย่างชัดเจน คือ เพลง **'เขมรไทรโยค'** มีความไพเราะเพราะพริ้ง เป็นเพลงไทยอมตะเพลงหนึ่ง ได้ฟังแล้วมีความสุข เพลิดเพลิน มีจินตนาการไปกับธรรมชาติที่ร่มรื่น มีชีวิต ถ้าสมเด็จฯ เจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ สมเด็จบรมครูทางศิลปะของเรา ท่านไม่ได้เสด็จประพาสน้ำตกไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี คงไม่มีเพลงอมตะเพลงนี้เกิด (สร้างสรรค์) ขึ้นอย่างแน่นอน"*

อาจารย์สวัสดิ์ เคยให้ข้อคิดในการตอบข้อสัมภาษณ์ของ มณเฑียร บุญมา ในสูจิบัตรกลุ่ม White เนื่องในโอกาสครบรอบ ๑๐ ปีของกลุ่ม ว่า

"การพูดอธิบายแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานนั้น ผมคิดว่ามันอาจจะเป็นดาบสองคม ประเด็นแรกผมเห็นว่าเป็นประโยชน์ในแง่ของการให้การศึกษา เพื่อให้นักศึกษาหรือเพื่อประโยชน์ทางการวิเคราะห์ศิลปะ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในศิลปะได้ในระดับหนึ่งก็จริง แต่ในประเด็นที่ ๒ ผมก็ไม่ทราบว่ามันจะมีความจำเป็นมากน้อยแค่ไหน? ผมขอเล่าประสบการณ์เรื่องหนึ่งให้ฟัง เป็นเรื่องที่เพื่อนศิลปินชาวบรูไนเก็บตกมาเล่ากัน ครั้งหนึ่งในการแสดงผลงานศิลปะของปิกัสโซ่ มีผู้ชมคนหนึ่งได้ถามปิกัสโซ่ว่า 'งานของคุณมีความหมายอะไร ผมดูไม่เข้าใจเลย' ปิกัสโซ่จึงถามชายผู้นั้นว่า 'คุณเคยได้ยินเสียงนกร้องเพลงหรือเปล่า?' 'เคยซิครับ' 'มันไพเราะมั้ยครับ' ปิกัสโซ่รุกต่อ 'โอ! มันเพราะมากเลยครับ' 'ถ้าอย่างนั้นคุณเข้าใจมันหรือเปล่าล่ะ'

ประเด็นข้อมูลความรู้เกี่ยวกับ**การสร้างสรรค์**นั้น อาจารย์สวัสดิ์ได้สรุปไว้น่าสนใจว่า

- การสร้างสรรค์งานศิลปะทุกประเภท มุ่งหวังจะให้เกิดคุณค่าสูงเท่าที่จะทำได้ ผู้สร้าง

สรรค์จึงควรทำด้วยความสามารถและประสบการณ์ของตนอย่างบริสุทธิ์ใจและจริงใจ

- การสร้างสรรค์ควรแสดงออกให้เห็นถึงคุณค่าชีวิต ความงามของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และสังคมในปัจจุบัน
- การสร้างสรรค์งานศิลปะควรให้มีรูปแบบที่เรียบง่าย แต่ให้ความรู้สึกทางอารมณ์และการแสดงปัญญาออกมาให้ปรากฏ คือทำแต่น้อยแต่ให้ความรู้สึกอย่างลึกซึ้ง
- ควรค้นคว้า ทดลอง คิดหาเรื่องราวที่แสดงออกอย่างน่าสนใจ ตลอดจนวัสดุ เทคนิคใหม่ๆ มาใช้ในการสร้างสรรค์ และพัฒนาให้งานที่สร้างขึ้นนั้นมีคุณค่าทางศิลปะสูงขึ้นถึงขั้นสุขุมคัมภีรภาพ ไม่เพียงแต่จะดูแปลกใหม่เท่านั้น
- ศึกษาค้นคว้าในศาสตร์และศิลปะประเภทอื่นๆ มาใช้เป็นประโยชน์ในการสร้างสรรค์งานที่ทำอยู่ อาจได้แนวความคิดใหม่และคุณค่าบางอย่างมาใช้ให้เกิดการพัฒนาสร้างสรรค์ก็ได้
- ใช้ประโยชน์จากการบันทึกต่างๆ ดังกล่าวแล้วนำมาปฏิบัติการสร้างสรรค์อันควรแก่กรณี เพราะการบันทึกเป็นทั้งข้อมูล และเกิดจากความรู้สึกประทับใจ เป็นสิ่งแรกที่สำคัญมากอย่างหนึ่งในการสร้างสรรค์ หรือสร้างสรรค์ไปพร้อมกับบันทึกชีวิต ความงามที่ประทับใจและแสดงออกมาในงานสร้างสรรค์อย่างฉับพลันทันที
- การสร้างสรรค์งานศิลปะอันเป็นวิจิตรศิลป์นั้น มีคุณค่าสูงและแสดงออกอย่างบริสุทธิ์ เป็นเสมือนผู้นำในด้านความคิดให้แก่ศิลปะประเภทอื่นๆ เช่น พาณิชยศิลป์ อุตสาหกรรมศิลป์ เป็นต้น

มาบัดนี้ ศิลปินที่เป็นทั้งนักสร้างสรรค์และครูอันประเสริฐของศิษย์ได้จากพวกเราไปแล้ว ทิ้งแต่ผลงานอันทรงคุณค่าให้พวกเราได้ศึกษาชื่นชม เป็นผลงานที่ให้ความงามของสุนทรียรสแห่งงานศิลปะมีความอบอุ่น ร่มเย็น สุขสงบ และยังเป็นผลงานที่เป็นแบบอย่างให้ศิลปินและนักศึกษาศิลปะรุ่นหลังๆ ได้ถือเป็นแบบอย่างในการก้าวเดินสู่เส้นทางแห่งการสร้างสรรค์อย่างมั่นคง เป็นกำลังใจให้พวกเราเกิดพลังที่จะทำงานศิลปะสืบต่อไป และในฐานะศิษย์ที่เกิดนิมิตเห็นทางแห่งการสร้างสรรค์จากการได้ศึกษาเรียนรู้จากอาจารย์มาโดยตลอด เชื่อมั่นเหมือนที่ท่านอาจารย์บอกเล่าให้ฟังว่า *"พวกเราต้องทำงาน ต้องสร้างสรรค์ และขยัน"* เหมือนคำของท่านศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี ที่กล่าวไว้ *"พรุ่งนี้ก็สายเสียแล้ว"*

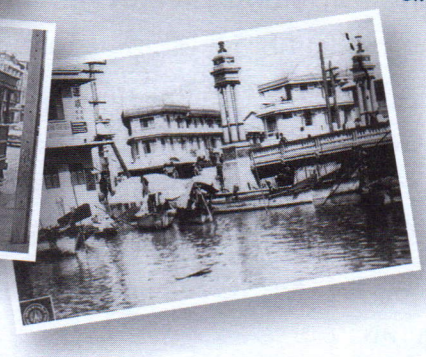

เล่าเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงในอดีต

เนาวรัตน์ ทองรมย์ พลเดช

เขากล่าวกันว่า คนแก่ชอบเล่าเรื่องในอดีต คำกล่าวนี้มาปรากฏในความทรงจำของผู้เขียนมากมายหลายเรื่อง เช่นเรื่อง *"เมื่อเขาสั่งให้ผู้หญิงเลิกนุ่งโจงกระเบน"* *"เมื่อเขาสั่งให้ผู้หญิงสวมหมวก"* ฯลฯ ซึ่งผู้เขียนเคยเขียนลงในนิตยสารอื่นๆมาแล้ว เป็นประสบการณ์ในวัยเด็กทั้งสิ้น แต่มีเรื่องหนึ่งที่เล่าแล้วลูกหลานหัวร่อกันสนุกสนานและไม่ค่อยเชื่อนัก พูดว่าคุณย่าชอบเล่านิทานโกหก แต่พวกเขาก็ชอบฟังและรบเร้าให้เล่าเรื่องอื่นๆอีก เรื่องที่เด็กๆชอบฟังกันนักคือ เรื่องการใช้จ่ายเงินทอง โดยเฉพาะเมื่อยังเยาว์วัย คุณย่าได้สตางค์ไปโรงเรียนวันละ ๕ สตางค์ ในขณะที่ปัจจุบันนี้หลานๆ ได้เงินไปโรงเรียนวันละ ๑๐๐ บาท (ยกเว้นหลานคนเล็กอายุ ๗ ขวบ ได้เงินกินขนมวันละ ๒๐ บาท) เงิน ๕ สตางค์ที่คุณย่าได้กินขนมแต่ละวันในสมัยก่อน จึงเป็นเรื่องตลกสำหรับหลานๆ ทั้งพวกเขาก็ไม่เคยเห็นเหรียญราคา ๕ สตางค์ เงินในสมัยที่ผู้เขียนยังเป็นเด็กไม่ได้ใช้เงินเฟื้องหรือไพแล้ว แต่ใช้เงินครึ่งสตางค์จนถึง ๕ สตางค์ เป็นสตางค์มีรูทั้งสิ้น

เมื่อเริ่มเรียนชั้นมูล คือก่อนขึ้นชั้นประถมปีที่ ๑ จนถึงประถมปีที่ ๓ เรียนที่โรงเรียนประชาบาลประจำอำเภอ ส่วนมากนักเรียนจะเดินกลับไปกินข้าวกลางวันที่บ้าน ยกเว้นพวกที่อยู่ไกลออกไป เช่น บ้านอยู่บนเขา หรือไร่สวนก็จะนำข้าวห่อใบตองมากินที่โรงเรียน ผู้เขียนจำไม่ได้ว่าแม่ให้สตางค์ไปโรงเรียนวันละเท่าไหร่ เพราะกลับไปกินข้าวที่บ้าน แล้วรีบเดินกลับไปโรงเรียน เพื่อจะไปซื้อทุเรียนกิน ทั้งๆ ที่แม่เตรียมของหวานและผลไม้ไว้ให้แล้วแต่ก็ยังอยากจะไปกินไปเล่นกับเพื่อนๆ ให้สนุก ที่ว่าจะกลับไปซื้อทุเรียนกิน เพราะมีเพื่อนคนหนึ่งชื่อ ด.ญ. แต้ม ตัวเตี้ยๆ อ้วนๆ บ้านของแต้มอยู่บนเขาเตี้ยๆ มี**สวนสมรม** คือมีไม้ผลชนิดต่างๆ เช่น เงาะ มังคุด ทุเรียน ลางสาด ฯลฯ รวมทั้งผักพื้นบ้านสารพัดชนิด แต้มมีทุเรียนที่เพื่อนๆ ชอบมาก เราเรียกว่า ***"ทุเรียนเป็ด"*** เพราะรูปร่างคล้ายเป็ด เป็นทุเรียนพื้นบ้าน ผลทุเรียนเป็ดลีบด้านหนึ่ง อีกด้านหนึ่งโป่ง แสดงว่ามีเม็ดและเนื้อ (ดูรูป)

พ่อของแต้มหาบไปส่งให้ที่โรงเรียน พอตอนเที่ยงเพื่อนๆ รุมกันซื้อทุเรียน แต้มมีหน้าที่***คัดทุเรียน***ให้เพื่อน คำว่า "คัด" คือ "งัด" นั่นเอง ทางภาคใต้ไม่เรียกว่า *ปอกทุเรียน* แต่ใช้คำว่า "คัด" (เหมือนเรียกการปอกมังคุดดิบว่า "มังคุดคัด" ดังที่อธิบายไว้แล้วในเรื่อง "มังคุด ราชินีผลไม้ไทย")

การกินทุเรียนพื้นเมืองต้องเป็นทุเรียนที่หล่นจากต้น มิใช่ตัดจากต้น จึงง่ายแก่การคัดหรืองัด บางทีทุเรียนหล่นลงมากระแทกดิน จะมีรอยแตกปริ เราไม่ต้องใช้มีดงัด แต่ใช้มือฉีกออกอย่างง่ายดาย เล่าเลยเถิดไปนิดหนึ่ง ผู้อ่านคงอยากจะทราบว่า ทุเรียนเป็ดราคาลูกละกี่สตางค์ คำตอบคือลูกละ**ครึ่งสตางค์** ฟังเพียงแค่นี้หลานๆ ตาลุกโพลง อุทานว่า *"ครึ่งสตางค์"* แล้วหัวเราะกันใหญ่ คุณย่าต้องอธิบายต่อว่า ครึ่งสตางค์ในสมัยนั้นก็มีค่านะ หลานๆ ก็ถามว่า *"แล้วคุณย่ากิน*

ทุเรียนหมดลูกเหรอครับ" ย่าจึงต้องอธิบายต่ออีกว่า *"ทุเรียนพื้นเมืองลูกไม่ใหญ่เหมือนทุเรียนพันธุ์ในสมัยนี้ มีเนื้อน้อยแต่มีรสชาติหวาน มัน เนื้อเหลือง อร่อยมาก คุณย่ากินหมดลูก บางทีกินเพลินทีละ ๒-๓ ลูกก็มี ถ้ารสชาติไม่อร่อยหรือเป็นทุเรียนกระดูก เราก็แกะเนื้อรวบรวมกวนเก็บไว้กิน ทุเรียนกระดูก คือทุเรียนที่มีเนื้อน้อย เห็นเม็ดโผล่ออกมาจากเนื้อ แต่ถ้าเนื้อเหลือง รสชาติหวานมัน ทุเรียนกระดูกก็อร่อยเหมือนกัน จนบัดนี้คุณย่าและชาวบ้านอีกมากมายยังชอบกินทุเรียนพื้นบ้านมากกว่าทุเรียนพันธุ์ จึงควรอนุรักษ์ทุเรียนพื้นบ้านเอาไว้มิให้สูญพันธุ์ไป"*

ผู้เขียนเล่าถึงเงินในสมัยก่อนว่า แม้ราคาเพียงครึ่งสตางค์ก็สามารถใช้เลี้ยงชีพได้

ต่อมาพ่อแม่ได้ย้ายมาอยู่ที่อำเภอเมือง ผู้เขียนจึงเข้าเรียนชั้นประถมปีที่ ๔ ของโรงเรียนเทศบาล ซึ่งทุกโรงเรียนตั้งอยู่ในวัด ขณะนั้นอายุได้ ๘ ขวบ *(เหตุที่เรียนได้เร็วเพราะได้เลื่อนข้ามชั้นจากประถม ๒ ขึ้นไปเรียนชั้นประถม ๓ ในกลางปี ซึ่งกลายเป็นสาเหตุที่ทำให้ผู้เขียนเรียนอ่อนวิชาเลข และไม่ชอบเรียนคณิตศาสตร์ตั้งแต่นั้นมา)* ที่นี่แหละได้ใช้เงินตามใจชอบ เพราะได้เป็นกอบเป็นกำ คือวันละ ๕ สตางค์ ในใจกระหยิ่มยิ้มย่องว่า เรารวยละทีนี้ มีเงินใช้วันละตั้ง ๕ สตางค์ ตอนพักกลางวันก็ไม่กลับไปกินข้าวที่บ้าน อันที่จริงก็มีเพื่อนๆ หลายคนกลับไปกินข้าวกลางวันที่บ้าน แต่เราอยากจะกินร่วมสนุกๆ กับเพื่อนๆ อีกหลายคน เรากินข้าวราดแกงบ้าง ไข่พะโล้บ้าง ผัดผักบ้าง **กับข้าวอย่างเดียวจานละ ๑ สตางค์ ถ้ากับข้าว ๒ อย่างราคา ๒ สตางค์** ส่วนมากเราก็กินกับข้าว ๒ อย่าง เพราะรู้สึกว่าเรารำรวยนี่นา มีเงินเยอะแยะ แม่ค้าก็ไม่ทำกับข้าวมากอย่าง เพราะนักเรียนมีไม่มากเหมือนในสมัยนี้ **ของหวานถ้วยละ ๑ สตางค์** ส่วนมากเป็นกล้วยบวชชี หรือแกงบวชขนุน ทั้งครูและนักเรียนชอบกินแกงบวชขนุนมาก หั่นเม็ดขนุนใส่ลงไปด้วย มีเพื่อนคนหนึ่งเป็นมุสลิม อายุมากกว่าผู้เขียน พ่อแม่เขาขายเนื้อ ฐานะดีมาก มีเงินมาใช้จ่ายที่โรงเรียนมากกว่าคนอื่น และเป็นเด็กซุกซนไม่กลัวใคร แต่เพื่อนๆ รัก พอถึงเดือนถือศีลอด เขาก็ลงมาดูเพื่อนๆกินข้าวด้วย เขาไม่กล้ากินข้าว แต่ชอบซื้อแกงบวชขนุนมากิน พอใส่ปากแล้วบ้วนทิ้ง เพราะเขาชอบแกงบวชขนุนมาก พวกเรายังเป็นเด็กกันทั้งนั้น ก็ไม่ทราบว่าเขาทำอย่างนี้จะผิดศีลของศาสนาเขาหรือไม่ เขาเรียนจบชั้นประถม ๔ แล้วไม่เรียนต่อออกไปค้าขายกับพ่อแม่ เมื่อเราเติบโตจนมีครอบครัวกันแล้ว ก็ยังเคยพบกันเป็นเพื่อนกันเสมอ แต่เวลาล่วงเลยมาจนบัดนี้ไม่เจอกันหลายปีแล้ว ไม่รู้ว่าจะล้มหายตายจากกันไปหรือไร ผู้เขียนยังคงชอบกินแกงบวชขนุนมาจนบัดนี้ ถ้ามีขนุนสุกที่บ้านก็ยังคงทำกินอยู่เสมอ และอีกอย่างหนึ่งคือ สังขยาขนุน ก็ยังคงทำเป็นของหวานด้วย รสชาติอร่อย หอม หวาน ไม่เห็นมีขายในกรุงเทพฯ เลย

เล่าเรื่องของคาว ของหวาน สนนราคา ๒-๓ สตางค์แล้ว ต่อไปก็ต้องมีน้ำตามไป พวกเราเด็กๆ ก็กรูกันไปที่เจ้าขาย **"น้ำแข็งกด"** คือ เขาจะไสน้ำแข็งเป็นเกล็ดๆ ลงในแก้วเล็กๆ กดให้แน่น แล้วเทออกใส่ฝ่ามือราดน้ำหวาน สีเขียว สีเหลือง สีแดง แล้วแต่ใครจะเลือกน้ำหวานสีอะไร แต่พวกเราเด็กๆ ชอบราดน้ำหวานทั้ง ๓ สี คือราดน้ำหวานรอบๆ น้ำแข็งกดทั้ง ๓ สีสลับกันสีสดสวย ค่อยๆดูดกินกันอย่างเอร็ดอร่อย ราคา? **ครึ่งสตางค์** !! เฮ้อ เล่าเป็นนิทานโกหกไปได้ เป็นอันว่าอาหารมื้อกลางวัน ทั้งของคาว หวาน เครื่องดื่ม ต้องจ่ายไป**ตั้ง ๓ สตางค์ครึ่ง** เหลือไว้อีก ๑ สตางค์ครึ่งก็หวานหมูอีกนั่นแหละ พอเลิกเรียน บ่าย ๓ โมง ก็ได้เวลาหิวพอดี แม่ค้าพ่อขายก็หาบของกินมารออยู่แล้ว ส่วนมากจะเป็นของกินเล่น เช่น ทอดมันกุ้ง ขนมปาดะทอด ขนมชั้น และขนมต่างๆ เป็นขนมไทย ไม่มีขนมฝรั่งต่างชาติเลยนะคะ เรื่องขนมปังแซนด์วิช อย่าพูดถึงเลย ไม่เคยมีใครได้ยินได้เห็นมาก่อนเลย ที่เรียกว่าทอดมันกุ้ง ไม่ใช่เป็นทอดมันของภาคกลาง แต่เป็นทอดมันของภาคใต้โดยเฉพาะ คือ มีเครื่องแกงผสม

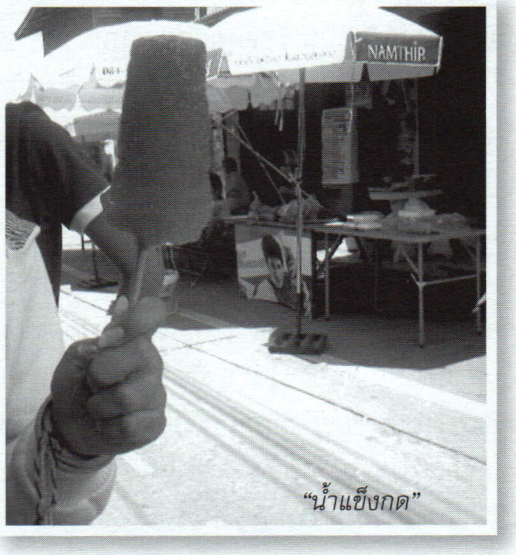

"น้ำแข็งกด"

กะทิ แป้งข้าวเจ้า ใส่น้ำปูนใส เพื่อให้กรอบ ผสมเครื่องปรุงให้พอดี หวาน มัน เค็ม เวลาทอดใช้ใบเล็บครุฑวางบนตะหลิว ราดน้ำแกงผสมข้นๆ ลงไป แล้วเรียงกุ้งสดตัวเล็กๆ ลงไปข้างบน ใส่ลงทอดในน้ำมันร้อนๆ พอสุกกรอบ รับประทานกับน้ำจิ้ม คือ พริกตำใส่น้ำส้มเกลือ น้ำตาล โอชารสเหลือเกิน ปัจจุบันนี้ก็ยังคงมีขายอยู่ทั่วไปในตลาด โดยเฉพาะที่จังหวัดนครศรีธรรมราช รสชาติไม่เหมือนทอดมันภาคกลาง ถ้าผู้อ่านท่านใดอยากจะลิ้มลองรสชาติว่าอร่อยสักปานใดก็เชิญไปที่สมาคมชาวปักษ์ใต้ ถนนบรมราชชนนีได้ ในเทศกาลงานเดือนสิบ มีอาหารพื้นเมืองปักษ์ใต้สารพัดชนิด ให้ลองลิ้มชิมรส รวมทั้งขนมปะดาไทย และขนมปะดาแขก *(พวกเด็กๆ ชอบพูดล้อกันว่า ขนมป้าด่า)*

ที่เล่ามานี้คือการใช้เงินกินข้าว กินขนมในวัยเด็กเพียงวันละ ๕ สตางค์เท่านั้น ผู้เขียนเป็นเด็กชอบกิน จึงใช้กินหมดทั้ง ๕ สตางค์ แต่พี่สาวเป็นคนกินน้อย *(เรียนชั้นเดียวกัน เพราะผู้เขียนเรียนข้ามชั้นมา ดังที่เล่าให้ฟังในตอนต้น)* พี่สาวจึงมีเงินเหลือทุกวัน เขาจะร้อยใส่เข็มกลัดอันใหญ่เป็นเข็มกลัดรูปโค้งเกือบเป็นวงกลม แล้วมีสลักตรงปลาย ดังรูป

พอร้อยสตางค์รูเข้าไปแล้ว ก็กดปลายเข็มให้เข้าที่ เขาจะกลัดเข็มเก็บสตางค์ไว้ที่ชายพกผ้าถุง สมัยนั้นเด็กๆ ผู้หญิงนุ่งผ้าถุงสีกรมท่าไปโรงเรียน ผู้เขียนเห็นเข็มร้อยสตางค์ของพี่สาวแล้ว นึกในใจว่า พรุ่งนี้เราจะต้องเก็บเงินให้ได้ พอไปถึงโรงเรียนเห็นของกินเข้าก็ลืมหมดสิ้น กินจนเกลี้ยงทุกวัน ไม่เคยมีเข็มกลัดร้อยสตางค์กับเขาเลย สมัยนั้นใช้สตางค์มีรู พวกเด็กๆ ผู้หญิงที่รู้จักเก็บออม มักจะแข่งกันเก็บสตางค์ร้อยในเข็มกลัด แล้วกลัดที่ชายพกผ้าถุง ให้สตางค์โผล่ออกมาจากนอกเสื้อนักเรียน อวดกันว่าใครจะมีสตางค์มากกว่ากัน ผู้เขียนขอยอมแพ้เพราะกินขนมหมดทุกวัน ได้แต่มองพวงสตางค์ของคนอื่นด้วยสายตาละห้อย คนที่ขยันขันแข็งทำงานเก็บสะสมได้ก็จะใช้เส้นด้ายใหญ่ๆ หรือเชือกร้อยสตางค์เก็บไว้ พวกผู้ใหญ่บางคนก็เก็บใส่ไหปิดปากให้แน่นแล้วฝังดิน แต่ต้องจำให้แม่นว่าฝังไว้ที่ตรงไหน เกิดจำไม่ได้ขึ้นมา เวลาตายไปต้องไปเป็นปู่โสมเฝ้าทรัพย์ หรือไปเกิดเป็นงูนอนเฝ้าไหใส่เงิน เหมือนอย่างบางเรื่องในนิทานชาดกที่มีเรื่องเล่าว่า เศรษฐีขี้เหนียวคนหนึ่งเก็บเงินใส่ไหฝังไว้ใต้ดินเป็นจำนวนมาก พอตายไปแล้วก็เกิดเป็นงูเห่าระลึกชาติได้ เกิดความหวงแหนทรัพย์สมบัติของตน จึงไปนอนเฝ้าทรัพย์อยู่มิให้ใครเข้าไปเอาทรัพย์ของตนได้ ต่อมาเมื่อพระโพธิสัตว์ซึ่งไปเกิดเป็นดาบสได้ช่วยชีวิตงูเอาไว้จากการจมน้ำตาย และพระดาบสได้กลายเป็นพระราชาครองเมืองแทนพระราชาองค์เก่าผู้โหดร้าย งูเกิดความกตัญญู ได้มอบทรัพย์สมบัติให้แก่พระราชาจนหมดสิ้น ตนเองจึงได้ไปเกิดใหม่ นี่เป็นนิทานชาดกสอนคนรู้จักเก็บออม แต่ไม่ให้ตระหนี่จนเกินไป และเมื่อละกิเลส คือ ความโลภได้แล้วก็ไปสู่ที่สุขได้

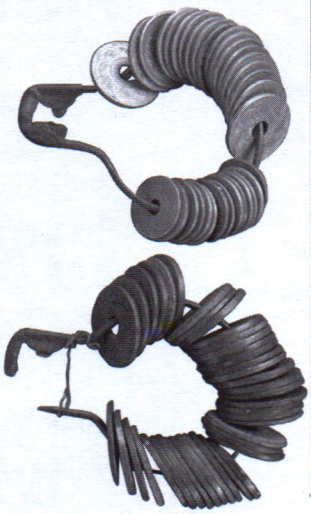

สตางค์รู

นี่คือเรื่องราวในอดีต ที่เงินเพียงครึ่งสตางค์ก็ซื้อของกินได้แล้ว เงินเพียง ๕ สตางค์จึงพอกินพอใช้อย่างอิ่มหนำสำราญสำหรับเด็กในสมัย ๖๐-๗๐ ปีมาแล้ว และมีความสุขอย่างเต็มเปี่ยม คนในสมัยที่ผู้เขียนยังเป็นเด็กเขารู้จักกิน รู้จักใช้ เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสอนให้คนไทยรู้จักเลี้ยงตนด้วย **"เศรษฐกิจพอเพียง"** ผู้เขียนจึงตระหนักว่า คำนี้เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับคนไทยในปัจจุบันนี้ เพราะมีของฟุ่มเฟือยมากกว่าสมัยก่อนเป็นร้อยเป็นพันเท่า ถ้าไม่ประมาณตนก็ทำให้เกิดหนี้สิน ก่อความทุกข์ให้แก่ตนเองได้ แต่เมื่อผู้เขียนเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ หรือเรียกสั้นๆ ว่า ม.๑ เหตุการณ์เริ่มเปลี่ยนแปลงไป เมื่อกองทัพญี่ปุ่นยกพลขึ้นบุกประเทศไทย เมื่อวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ การเงิน ค่าครองชีพ ความเป็นอยู่ของคนไทยก็ผันแปรไปโดยเฉพาะ **"เศรษฐกิจพอเพียงในอดีต"** ที่ขนมสำหรับเด็กมีราคาเพียงครึ่งสตางค์ ก็กลายเป็นเพียงเรื่องเล่าสู่กันฟังแต่นั้นมา

สะพานพื้นดิน

ดร.เย็นใจ เลาหวณิช

ในสภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ ใครๆ ก็เดือดร้อนกันทั่วโลก มากบ้าง น้อยบ้าง คนไทยก็เช่นเดียวกัน เราเกิดมาเป็นคนไทยก็ต้องช่วยกันคิดว่าทำอย่างไรจึงจะอยู่รอด อยู่ได้ และอยู่ดี เรียกว่าไต่บันไดการพัฒนาตามลำดับ จะปล่อยให้เป็นหน้าที่รัฐบาลคิดทำแต่ฝ่ายเดียวก็ไม่น่าจะถูกต้อง เพราะรัฐบาลมีปัญหาใหญ่ๆ ที่ต้องแก้มาก โดยเฉพาะการแก้ปัญหาการเมืองวันต่อวัน คงไม่ค่อยมีเวลามาคิดเรื่องสังคมและเศรษฐกิจมากนัก

ความจริงรัฐบาลชุดปัจจุบันก็ได้คิดเรื่องเศรษฐกิจและแก้ปัญหามาได้ไม่น้อย ตั้งแต่การแจกเงินช่วยชาวบ้าน โครงการประกันรายได้เกษตรกร ไปจนกระทั่งโครงการไทยเข้มแข็ง ซึ่งต้องถือว่าได้ผลพอควร แม้ว่าจะมีโรคแทรกอยู่บ้าง แต่ก็น่าจะถือว่า **"มาถูกทางแล้ว"** .....ทว่ายังไม่เพียงพอ เพราะประเทศไทยยังมีหนี้เงินกู้หลายแสนล้านบาท แต่บังเอิญมีอะไรดีๆ อยู่มากที่อาจนำมาทำให้เกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติได้อย่างมหาศาล

ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติมากมาย ซึ่งอาจแปรเปลี่ยนเป็นผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ แต่ต้องอาศัยภูมิปัญญาของเราเอง จึงจะสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประเทศไทยตอนใต้เป็นส่วนหนึ่งของคาบสมุทร มีทะเลทั้งสองด้าน คือด้านทะเลอันดามัน และทะเลจีนใต้ ซึ่งอาจนำลักษณะทางภูมิศาสตร์มาวิเคราะห์ข้อได้เปรียบ และใช้ให้เป็นประโยชน์ มีนักคิดชาวไทยจำนวนมากในอดีตคิดตัด**คอคอดกระ**เพื่อย่นระยะทางการเดินเรือโดยไม่ต้องอ้อมสิงคโปร์ ซึ่งจะสามารถลดเวลาการเดินทางได้ ๓-๔ วัน แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ เพราะติดปัญหาหลายอย่าง เช่น มีหลายคนกลัวว่าจะขัดรัฐธรรมนูญ เพราะถ้าตัดคลอง ก็เท่ากับแบ่งแยกประเทศไทยออกเป็น ๒ ส่วน บ้างก็กลัวปัญหาความมั่นคงของประเทศ บ้างก็เห็นว่าต้องลงทุนสูงมากเกินกำลัง จนกระทั่งอดีตนายกรัฐมนตรี พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ได้มีดำริที่จะทำ **"สะพานพื้นดิน"** (Land Bridge) โดยตัดถนนเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดกระบี่และนครศรีธรรมราช แต่จนแล้วจนรอดแนวคิดนี้ก็เป็นเพียงความฝันที่ยังไม่เป็นจริงจนถึงทุกวันนี้

บัดนี้ เป็นเวลาเหมาะสมแล้วที่จะนำแนวคิดเก่า ๆ ดี ๆ มาปัดฝุ่น และต่อยอด เพราะพรรคประชาธิปัตย์ซึ่งเป็นแกนนำของรัฐบาลปัจจุบันครองเสียงคนปักษ์ใต้อยู่แล้ว คงได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดี แม้คนไทยภาคอื่น ๆ ก็ไม่น่าจะมีใครขัดขวางถ้ารัฐบาลคิดดีและทำโครงการดี ๆ แต่ต้องปรับแนวคิดบางอย่างเสียใหม่ เช่น

- ไม่ตัดเฉพาะถนน แต่วางระบบรถไฟฟ้าความเร็วสูงในแนวทางที่เป็นเส้นตรงที่สุด คู่ขนานกับถนน ใช้เวลาแล่นจากฝั่งหนึ่งไปยังอีกฝั่งหนึ่งไม่เกิน ๑ ชั่วโมง มีหน้าที่หลักคือขนถ่ายสินค้า ส่วนการรับส่งผู้โดยสารเป็นผลพลอยได้ เงินลงทุนก็น้อยกว่าการตัดคลองมาก เพราะทำได้ง่าย

- เส้นทางที่ตัดโดยผ่านภูเขาน้อยที่สุดคือ จากอำเภอสิเกา จังหวัดตรัง ถึงอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ระยะทางประมาณ ๑๒ กิโลเมตร เริ่มจากหมู่บ้านไม้ฝาด ไปควนธานี บ้านควน นาข้าวเสีย ละแอ ชุมพล ชัยบุรี บ้านใหม่ สิ้นสุดที่ ท่าบอน แต่ถ้าจะเจาะอุโมงค์ลัดก็ทำได้ไม่ยาก เพราะปัจจุบันมีเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อการนี้แล้ว และสร้างท่าเรือน้ำลึกทั้งสองฝั่ง
- รัฐควรเวนคืนหรือกันพื้นที่สองข้างทางไว้ตั้งนิคมอุตสาหกรรม จัดทำผังเมือง พร้อมกับวางแผนพัฒนาภาคใต้ทั้งหมด ประชาชนจะได้มีงานทำ โดยเฉพาะคนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จะได้อยู่ดีกินดีมีความสงบสุข
- กลยุทธ์ที่น่าจะนำมาใช้คือจัดตั้งเป็นบริษัทมหาชนโดยรัฐบาลถือหุ้นใหญ่ ตีราคาที่ดินเป็นทุน และเชิญบริษัทเดินเรือทะเลที่สนใจเข้ามาถือหุ้น รวมทั้งประเทศสิงคโปร์ และประเทศอาเซียนอื่น ๆ เป็นการป้องกันและลดการต่อต้าน นำหุ้นส่วนหนึ่งเข้าขายในตลาดหลักทรัพย์ เปิดโอกาสให้ประชาชนได้ร่วมเป็นเจ้าของด้วย
- ต้องเตรียมการบริหารการเงินให้ดี เพราะจะมีเงินไหลเข้ามามาก หนี้ของประเทศจะหมดโดยเร็ว แต่เงินบาทจะแข็งตัวอย่างรวดเร็ว กระทบการส่งออก ต้องป้องกันการเก็งกำไรที่ดิน คอรัปชัน และโรคแทรกอื่น ๆ

ขอจุดประกายความคิดแต่เพียงนี้ ส่วนที่เหลือขอให้รัฐบาลพิจารณาดำเนินการต่อ

ทุกชีวิตล้วนตกเป็นเครื่องมือของ กรรม

ความรังเกียจหรือความนิยมยกย่องที่คนชั่วและคนดีได้รับเป็นผลแห่งกรรมของตน ไม่ใช่เป็นอะไรอื่น ความรังเกียจที่คนชั่วได้รับเป็นผลแห่งกรรมชั่ว ความนิยมยกย่องที่คนดีได้รับ เป็นผลแห่งกรรมดี คนทั้งหลายรวมทั้งตัวเราทุกคน เป็นเครื่องมือของกรรมที่จะเป็นเหตุให้ผลของกรรมชั่วและผลของกรรมดีปรากฏชัดเจนขึ้นเท่านั้น

สมเด็จพระญาณสังวร
สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก

ประชาธิปไตย
เหตุใดถึงได้เกิดความสับสนวุ่นวาย?

*ศาสตราจารย์ ดร.ระพี สาคริก**

เธอที่รักของฉัน ความเชื่อในประชาธิปไตย ไหนว่านำมาใช้แล้วจะทำให้ประชาชนอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขอย่างไร

เธอไม่เฉลียวใจบ้างเลยหรือว่า เหตุไฉนบ้านเมืองถึงได้เกิดความสับสนวุ่นวายจนกระทั่งแทบจะเอาตัวไม่รอด? มันคงต้องมีเงื่อนปมสำคัญอะไรบางอย่างที่เข้าไปแฝงอยู่ในรากฐานจิตใจคนไทยมาแต่อดีต นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ เว้นไว้แต่ว่าเธออาจอยู่อย่างขาดสติจึงมองได้ไม่ถึง

ถ้าเธอเป็นคนมีสติสักหน่อย ก็ควรจะหวนกลับไปค้นหาข้อมูลเท่าที่เป็นมาแล้ว แต่ประเด็นสำคัญเธอจะต้องทำใจให้เป็นกลาง หลังจากนั้นคงจะต้องยอมรับความจริงถึงเหตุและผลที่มันเกิดขึ้นในขณะนั้น เพื่อจะได้นำมาใช้แก้ปัญหาที่เรากำลังเผชิญอยู่ในขณะนี้แทนที่จะพายเรือในอ่างใบเล็กๆ เช่นปัจจุบัน นอกจากนั้นยังมีแนวโน้มรุนแรงยิ่งขึ้น

บทนำ

เธอที่รักทุกคน ผู้ใหญ่ในอดีตได้เคยกล่าวฝากไว้ว่า **"เจ้าจงเป็นคนฉลาดเฉลียว"** ครั้นหวนกลับมาพิจารณาการปฏิบัติของเธอทั้งหลายในขณะนี้ กลับทำให้รู้สึกว่า **"ส่วนใหญ่มีแต่ความฉลาด หากขาดความเฉลียวใจ"**

ประเด็นนี้มันเกิดขึ้นได้อย่างไร ในเมื่อช่วงที่ผ่านมาเรามักพูดย้ำแล้วย้ำอีกว่า **"จะต้องสร้างสมดุลให้แก่คนในสังคม"** แต่เหตุไฉนจิตใจเธอเองกลับขาดสมดุล? จนกระทั่งหากนำมาเปรียบเทียบกับชีวิตและร่างกายมันก็เหมือนกับคนมีแขนข้างเดียว ย่อมทำอะไรๆไม่ได้ถนัดเพราะขาดสติ

นี่แหละเธอที่รัก ถ้านำหลักธรรมซึ่งคนยุคก่อนเคยกล่าวไว้มาใช้คิดค้นหาเหตุผล หลังจากเกิดปัญหาก่อนอื่นควรจะหวนกลับมาถามตัวเองว่า **"เหตุแห่งปัญหานั้นมันเกิดจากอะไรและอยู่ที่ไหน?"**

สิ่งที่ฉันหยิบยกมาเสนอให้เธอพิจารณาก็เพื่อเตือนสติ เนื่องจากในปัจจุบัน สิ่งที่พบเห็นมันเป็นความจริงซึ่งปรากฏเห็นได้แทบทุกเรื่อง จนกระทั่งทำให้การปฏิบัติของคนยุคนี้ ยิ่งขึ้นไปบริหารงานในระดับสูง แทนที่รากฐานความคิดจะนำไปสู่การสร้างสรรค์ กลับส่งผลทำลายหนักมากยิ่งขึ้น

ประเด็นนี้ ทำให้ฉันต้องหวนกลับไปนึกถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากรากฐานการเรียนรู้ของคนไทยในยุคปัจจุบัน

* *ราชบัณฑิต สำนักวิทยาศาสตร์ แห่งราชบัณฑิตยสถาน*

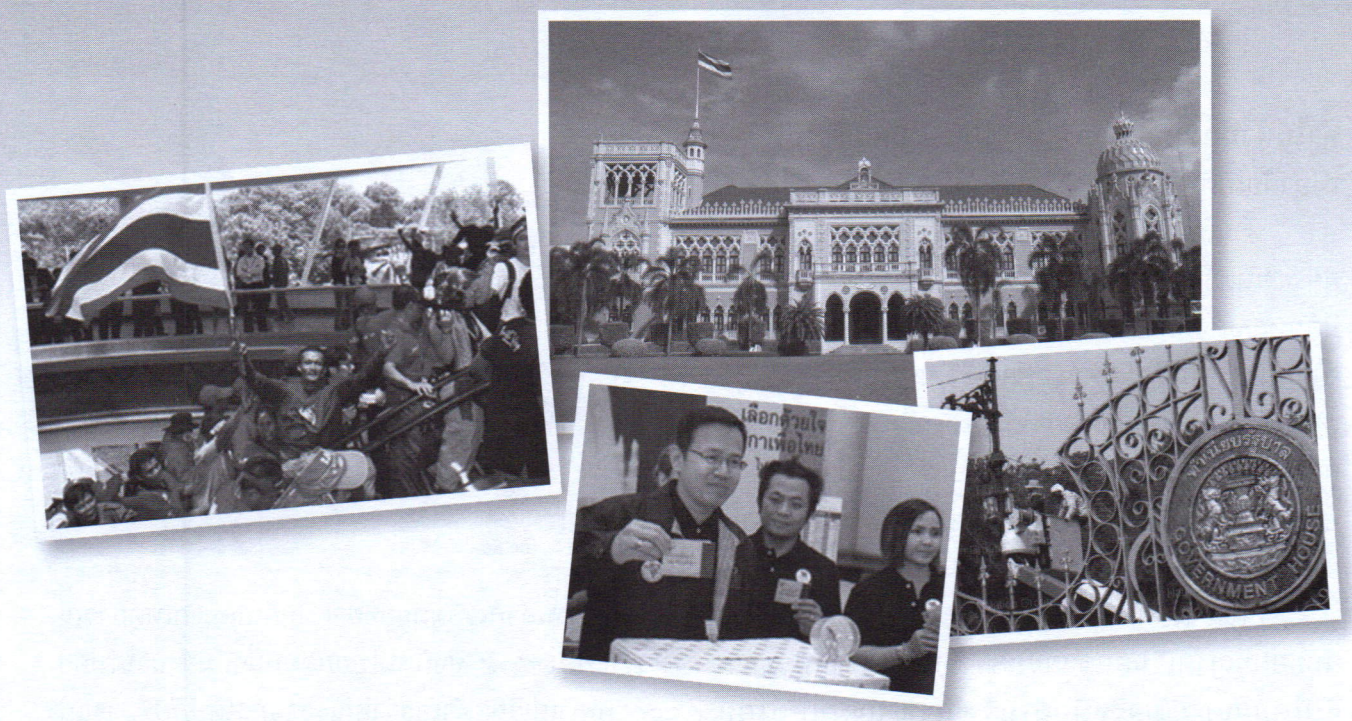

ยิ่งพูดถึงเรื่องนี้ก็ยิ่งมองเห็นปัญหาดังกล่าวชัดเจนยิ่งขึ้น เพราะเหตุว่าการจัดการศึกษาของไทยเท่าที่เป็นมาแล้วมีผลทำให้คนหลงตนลืมตัว แทนที่จะเสริมสร้างรากฐานจิตใจให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

อนึ่ง เงื่อนไขที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด ย่อมมีผลทำให้คนส่วนใหญ่นำเอาคุณค่าของชีวิตตัวเองไปฝากไว้กับการจัดการบนพื้นฐานวัตถุ ยิ่งเป็นผู้บริหารการศึกษาระดับสูงด้วยแล้ว ส่วนใหญ่ประเด็นนี้มักส่งผลทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ของเยาวชนภายในสังคมหนักมากยิ่งขึ้นอย่างปราศจากการรู้สึกได้

ถ้าเธอสังเกตจากข้อเขียนที่ฉันได้นำเสนอในอดีตแทบทุกเรื่อง มักหยิบยกเอาข้อความประโยคหนึ่งซึ่งกล่าวไว้ว่า **"หวนกลับไปนึกถึงอดีต"** บางครั้งก็ย้อนกลับไปอ้างถึงภาษิตโบราณเสมอๆ ซึ่งเรื่องนี้ถ้าจะถามว่ามีความสำคัญอย่างไรถึงได้นำมากล่าวซ้ำแล้วซ้ำอีก

คำตอบก็คือ **"หากเราไม่นึกถึงอดีตของตัวเองแล้วสติที่ควรจะมีอยู่ในรากฐานจิตใจเพื่อใช้เป็นพื้นฐานการก้าวไปข้างหน้าให้ความจริงที่มันอยู่ในใจตนเองมั่นคงยิ่งขึ้น มันจะเกิดขึ้นได้อย่างไร ?"**

แม้ความสำคัญของประวัติศาสตร์ รวมทั้งจารีตประเพณีของชาติที่สร้างรากฐานจิตใจคนไทยให้มีความเข้มแข็งอยู่เสมอก็อยู่บนพื้นฐานเดียวกัน ถ้าใครไม่มีสิ่งนี้อยู่ในรากฐานจิตใจแล้ว ความหวังที่จะพัฒนาตนเองเพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่มีรากฐานจิตใจอิสระช่วยให้มีคุณสมบัติครบถ้วนยิ่งขึ้น มันก็คงเกิดขึ้นได้ยาก

ดังนั้น เมื่อพูดถึง **"ประชาธิปไตย"** ถ้าฉันจะถามเธอว่าความหมายของข้อความประโยคนี้หมายถึงอะไรและมีเหตุผลสืบเนื่องมาจากไหน

ถ้าเธอเป็นคนมีสติสัมปชัญญะ ย่อมหยั่งรู้ความจริงได้ว่า สิ่งที่เรียนรู้มาแล้วในอดีต เธอคงค้นหาคำตอบจากใจตนเองได้ไม่ยาก

ยิ่งมุ่งไปค้นหาคำตอบจากคนอื่น แม้จากหนังสือซึ่งมีสภาพเป็นเพียงแผ่นกระดาษกับตัวอักษร ถ้าหวังนำมาใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพก็ยิ่งทำให้เธอเป็นคนขาดสติ ทำให้ไม่อาจพึ่งพาตนเองได้อย่างสมศักดิ์ศรี แล้วจะพบความสุขได้อย่างไร

จากสิ่งที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด หากมองไปสู่อนาคตของชีวิต แทนที่จะมีนิสัยถือสัจธรรมเพื่อนำปฏิบัติให้มั่นคงอยู่ได้ ชีวิตเธอก็คงต้องกลายเป็นคนที่มีปมด้อยให้เป็นที่น่าเวทนาของคนทั่วไป

ยิ่งมีคนหลงเชื่อด้วยแล้วก็ยิ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่ตนเองและสังคมอย่างคาดไม่ถึง แล้วชีวิตก่อนที่จะจากโลกนี้ไปมันจะเหลืออะไรฝากไว้ให้กับแผ่นดินถิ่นเกิดของตัวเธอเอง นอกจากกลายเป็นคนถูกตราหน้าว่าทรยศต่อแผ่นดินซึ่งเป็นแม่ของชีวิตเธออย่างน่าอับอายขายหน้าที่สุด

อนึ่ง หวนกลับไปนึกถึงข้อความประโยคหนึ่งซึ่งฉันมักเขียนฝากเอาไว้ในบทความหลายเรื่องว่า **"คนไทยส่วนใหญ่ หลังจากขึ้นไปอยู่บนเรือนชานที่มีความสะดวกสบายทางวัตถุอย่างพร้อมมูลแล้ว แทนที่จะรำลึกถึงบุญคุณแผ่นดินถิ่นเกิดของตัวเองก็มักลืมตัว**

ทำให้หวนกลับลงมาตัดเสาเรือนของตนทิ้งไปอย่างไม่อาลัยใยดี"

หากเธอนำข้อความประโยคนี้มาพิจารณาตีความอย่างรู้เหตุรู้ผล ย่อมตระหนักถึงความจริงได้เองว่า ผู้ที่มีลักษณะดังกล่าวย่อมสมควรแล้วที่จะถูกประณามว่าเป็นคนเนรคุณต่อผู้มีพระคุณแก่ชีวิตตนเอง ยิ่งเป็นผู้ที่เคยกอบกู้แผ่นดินไทยเอาไว้ให้เธอทั้งหลายสามารถดำเนินชีวิตอยู่อย่างสมศักดิ์ศรีด้วยแล้ว ถ้าเธอไม่นึกถึงพระคุณอันสูงสุด ก็ควรถูกผีสางเทวดาสาปแช่งไปทั้งชาติอย่างไม่มีการให้อภัยใดๆ ทั้งสิ้น

อนึ่ง เมื่อพูดถึงความหมายของ**"ประชาธิปไตย"** ฉันขออนุญาตเริ่มต้นด้วยข้อความที่ว่า **"จากประชาธิปไตยถึงความจริงที่อยู่ในจิตวิญญาณมนุษย์โดยเฉพาะเป็นคนท้องถิ่น"** ภายในจิตใต้สำนึกที่พิจารณากลุ่มบุคคลซึ่งเป็นศูนย์รวมใจของความเคารพและเทิดทูนบูชาอย่างสูงสุดของคนไทยทั้งชาติ ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลกลุ่มนี้มีรากฐานจิตใจที่อิสระอันควรถือว่าเป็นรากฐานประชาธิปไตยอย่างแท้จริง จึงทำให้มีความรักบ้านเกิดเมืองนอนของตนและมีคุณสมบัติเป็นผู้นำประเทศที่มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว สามารถทำให้ผู้คนดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความศรัทธาได้อย่างร่มเย็นเป็นสุข

จากเหตุผลเท่าที่ได้ชี้แจงมาแล้วทั้งหมดจึงสรุปได้ว่า ถ้ามีปัญญาย่อมมองเห็นความจริงได้ว่า พระมหากษัตริย์ของไทยทุกพระองค์ทรงมีประชาธิปไตยอยู่ในจิตวิญญาณมาแล้ว เว้นแต่ว่าบุคคลใดซึ่งตกอยู่ใต้อิทธิพลจากรูปวัตถุย่อมไม่อาจมองเห็นได้ คงเห็นได้แต่ประชาธิปไตยที่เป็นรูปแบบ

ดังนั้น ผลที่ปรากฏจากการปฏิบัติโดยกลุ่มบุคคลกลุ่มนี้ จึงรับลูกมานำปฏิบัติได้แต่เพียงการออกกฎหมายเพื่อใช้อำนาจกดหัวคนระดับล่าง แทนที่จะมีวิญญาณนำตัวเองลงมาสู่พื้นดินเพื่อให้คนในระดับล่างสามารถถ่ายทอดพลังอำนาจภายในจิตใจขึ้นมาสู่ด้านบนได้อย่างเป็นธรรมชาติ

ดังนั้น หลังจาก พ.ศ. ๒๔๗๕ มาแล้ว คนในสังคมไทยยิ่งขึ้นไปมีอำนาจในระดับสูงจึงมักไล่ทำร้ายซึ่งกันและกันสืบทอดกันมาจนกระทั่งถึงทุกวันนี้ นอกจากนั้นคนในสังคมไทยที่มีนิสัยมองไม่เห็นคุณค่าของคนดีที่สังคมมีอยู่รวมทั้งของดีที่อยู่ในระดับพื้นดิน โดยเฉพาะวิญญาณความรักแผ่นดินถิ่นเกิดของเกษตรกร ส่วนหนึ่ง

และเป็นส่วนสำคัญที่สุดของชาติมันก็เกิดจากเหตุการณ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งมีคนไทยกลุ่มหนึ่งที่มีจำนวนไม่ถึง ๓๐๐ คน แต่เรียกตัวเองว่าคณะราษฎรได้ปฏิบัติการแก่ราชบัลลังก์ขององค์พระมหากษัตริย์ฝากเอาไว้อย่างไม่มีการแก้ตัวใดๆ ทั้งสิ้น

ดังเช่นที่ฉันได้เคยเขียนบทความเรื่องหนึ่งภายใต้ชื่อว่า **"ชนักปักติดหลังการเมืองไทยใครจะถอนออก"** ซึ่งบทความเรื่องนี้ฉันได้เขียนฝากไว้นานหลายปีมาแล้ว ถ้าฉันขาดรากฐานจิตใจที่อิสระ ตนก็คงไม่อาจที่จะคิดค้นหาความจริงมาเขียนเรื่องนี้ได้

โดยเฉพาะรากฐานจิตใจที่มีอิสรภาพอันควรถือว่าคือพื้นฐานสำคัญของประชาธิปไตย ก็คือรากฐานจิตใจที่อิสระอันเป็นพื้นฐานสำคัญของหลักธรรมะ ซึ่งองค์พระมหากษัตริย์ของไทยทุกพระองค์ทรงปฏิบัติมาแล้วในอดีต ควรถือได้ว่าสังคมไทยมีความเป็นประชาธิปไตยอย่างเด่นชัดมาช้านานแล้ว แม้แต่พระมหากษัตริย์พระองค์ปัจจุบันที่ได้ทรงประกาศสัจธรรมเอาไว้ในขณะขึ้นครองราชย์ ที่ได้รับสั่งไว้ว่า **"เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม"** และทรงปฏิบัติได้ก็คือหลักประชาธิปไตย

แต่ความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของคนไทยกลุ่มหนึ่งในขณะนั้นซึ่งมีจำนวนไม่ถึง ๓๐๐ คนได้ทำลายของดีซึ่งคนไทยทั้งชาติมีอยู่อย่างเป็นธรรมชาติมาช้านานแล้วให้จำต้องสูญเสียไปอย่างน่าเสียดายที่สุด

สมกับคำปรามาสที่มีผู้กล่าวไว้ในอดีตว่า **"นิสัยคนไทยส่วนใหญ่มีของดีอยู่แล้ว แต่มองไม่เห็น กลับไปนำเอาสิ่งเลวร้ายมาทำลายตัวเอง"** สิ่งที่กล่าวมานี้หาใช่ว่าฉันพูดให้ร้ายคนอื่น แต่มันเป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ค้นได้จากความจริงบนพื้นฐานเหตุและผล

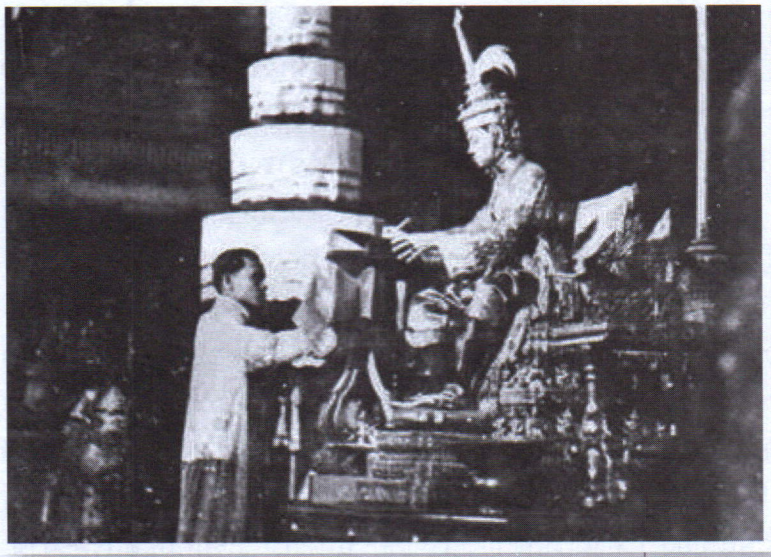

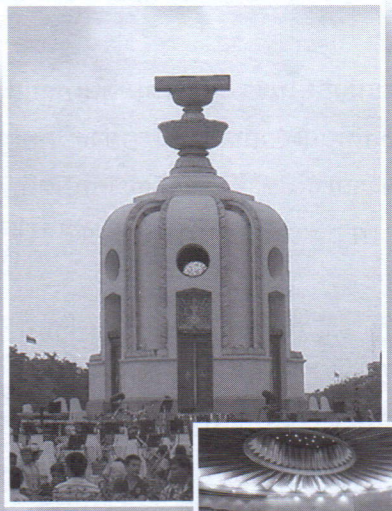

หวนกลับไปนึกถึงเหตุการณ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕

เธอที่รักของฉัน สิ่งที่ฉันได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดคือการปูพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายของ "ประชาธิปไตย" ก่อนที่จะนำเอาเรื่องราวเกี่ยวกับเหตุการณ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ มาเล่าให้เธอทราบและนำวิเคราะห์ค้นหาเหตุผลรวมทั้งเงื่อนปมที่ฝังอยู่ในรากฐานจิตใจคนไทยกลุ่มหนึ่งซึ่งมีจำนวนไม่ถึง ๓๐๐ คน แต่เรียกตัวเองว่าเป็นคณะราษฎรได้ใช้กำลังทหารติดอาวุธทำการปฏิวัติราชบัลลังก์ขององค์พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวในครั้งนั้น

ก่อนอื่น ฉันขออนุญาตย้อนกลับไปพิจารณากล่าวถึงเนื้อหาสาระที่ได้กล่าวมาแล้ว มาถึงช่วงนี้หากใครมีปัญญาสามารถเก็บข้อมูลที่ชี้แจงถึงเหตุและผลได้ทั้งหมดก็ควรสรุปได้เองว่า เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยที่กลุ่มบุคคลผู้ลงมือกระทำการได้กล่าวหาว่าองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในอดีต ซึ่งใช้ระบอบการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ไม่เป็นประชาธิปไตย ความจริงแล้วมีเงื่อนไขสำคัญภายในจิตใจของคนกลุ่มนั้นที่สรุปจากความจริงได้ว่า

๑. คนกลุ่มนั้นยึดติดอยู่กับชื่อและรูปแบบการปกครอง ถ้ามีรากฐานจิตใจอิสระจริงก็ควรมองเห็นความจริงที่สรุปได้ว่า **ไม่ว่าจะมีชื่อระบอบเป็นอย่างไรก็ตาม ถ้าภายในรากฐานจิตใจมีอิสรภาพ ช่วยให้มีความเมตตาปรานีและมีความรักความเห็นใจคนระดับล่าง ย่อมอ่านได้ว่ามีวิญญาณที่เป็นประชาธิปไตยอยู่แล้ว**

๒. คนกลุ่มนั้นหาได้มองที่จิตวิญญาณไม่ แต่ไปยึดติดรูปแบบบนพื้นฐานวัตถุมาจากที่อื่นทำให้เห็นได้แต่เพียงภาพเฉพาะหน้าซึ่งเป็นเปลือกนอก ทั้งนี้เพราะเหตุว่ายังมีกิเลสหนาอยู่ในระดับหนึ่งจึงทำให้มีสติปัญญามืดบอด ดังที่หลักธรรมได้ชี้ไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า **"เพราะมีสิ่งนั้นจึงไม่มีสิ่งนี้"**

ทั้งนี้ หลักความจริงที่ฉันได้นำมาให้เธอพิจารณาในโอกาสนี้มีเหตุผลตรงกันกับที่ท่านอาจารย์พุทธทาส-ภิกขุ ซึ่งเป็นพระภิกษุที่มีผู้คนเคารพนับถืออย่างกว้างขวาง ได้กล่าวฝากไว้ก่อนที่จะละสังขารว่า **"การศึกษาของไทยนั้นเหมือนกับหมาหางด้วน"** หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ขาดรากฐานการพึ่งพาตนเองได้อย่างเข้มแข็ง แม้แต่เรื่องประชาธิปไตยที่คนไทยกลุ่มหนึ่งไปคว้ารูปแบบมาจากเมืองฝรั่งแล้วก็มาหลงเชื่อกันจนกระทั่งมีผู้คนหลายคนใช้คำพูดว่า **"พวกประชาธิปไตยจำ"** ซึ่งหมายความถึงประชาธิปไตยที่ขาดรากฐาน

มาถึงบัดนี้ ถ้าใครรับทราบแล้วสามารถเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง ย่อมถือว่าเป็นมงคลชีวิตหรือเป็นบุญกุศลแก่ตนเองโดยแท้

ซึ่งประเด็นนี้ หลักธรรมก็ได้ชี้ไว้อย่างชัดเจนแล้วว่า **"ทำบาปมาในอดีตอย่างมากมาย แม้รู้สึกได้เพียงครั้งเดียวก็ย่อมบังเกิดบุญทำให้สามารถลบล้างบาปเท่าที่ได้ก่อมาแล้วทั้งหมด"** ถ้าใครสงสัยฉันจะอธิบายให้ก็ได้ว่า ความหมายดังกล่าวหมายถึงความรู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในรากฐานจิตใจมนุษย์แต่ละคนอย่างปราศจากการนำเอาปริมาณมาเป็นเครื่องมือชี้วัด มาถึงปัจจุบันซึ่งฉันพิจารณาแล้ว ถ้าใครสามารถมองเห็น

เงื่อนปมที่แฝงอยู่ในรากฐานจิตใจตนเองของคนยุคนี้ได้อย่างลึกซึ้งเช่นเดียวกันกับฉัน อย่างน้อยก็ควรจะหวนกลับไปพิจารณาค้นหาความจริงจากอดีตที่ปรากฏอยู่ในใจอันเป็นผลจากการปฏิบัติมาแล้วได้อย่างเป็นธรรมชาติ

อนึ่ง หลังจากอธิบายมาถึงช่วงนี้แล้ว ฉันขออนุญาตย้อนกลับไปเริ่มต้นจากช่วง พ.ศ. ๒๔๗๓ - ๒๔๗๕ ซึ่งหลายคนถ้ามองเห็นได้ไม่ลึกก็อาจคิดว่าพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวไม่ได้ทรงสนพระราชหฤทัยประชาธิปไตยของประชาชนอย่างแท้จริง เพราะกลุ่มคนดังกล่าวไปยึดติดอยู่กับรูปแบบมาจากเมืองฝรั่ง แต่ถ้าใครมีรากฐานจิตใจที่อิสระ ช่วยให้มองเห็นได้อย่างลึกซึ้งถึงพระราชหฤทัยของพระองค์ ย่อมรู้ได้ว่าพระองค์ท่านได้มีพระราชดำริในเรื่องนี้อยู่แล้ว

ช่วงนั้นฉันยังมีอายุได้เพียง ๘ ขวบ แต่ก็สามารถจำความทุกสิ่งทุกอย่างแม้ในรายละเอียดได้แทบทั้งหมด นับตั้งแต่ตัวเองมีอายุ ๓-๔ ขวบ ซึ่งช่วงนั้นพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระผนวช (บวช) ฉันยังจำได้ว่า ได้ทรงพระดำเนินบิณฑบาตผ่านหน้าบ้านที่ถนนวรจักรเป็นประจำ

ช่วง พ.ศ. ๒๔๗๓ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพิจารณาเห็นว่า ประเทศสยามควรจะก้าวไปสู่ความเป็นประชาธิปไตยบนพื้นฐานรูปธรรม จึงได้ทรงพิจารณาคัดเด็กจำนวนหนึ่งจากลูกข้าราชบริพารฝ่ายในจำนวน ๑๖ คน เพื่อเตรียมการปูพื้นฐานในเรื่องนี้ให้เข้มแข็ง

ถ้าใครคิดว่าพระองค์ท่านทรงพิจารณาเอาแต่พรรคพวกเพราะทรงคัดเลือกแต่คนที่อยู่ใกล้ชิด หากขาดสติปัญญาจนกระทั่งมองไม่เห็นอดีตความเป็นมาของสังคมไทยซึ่งถือเป็นประเพณีที่นำปฏิบัติกันมาช้านานจนกระทั่งถือเป็นจารีตประเพณีแล้ว เราก็คงมีนิสัยดูถูกสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว จึงมองข้ามรากฐานตัวเองไปให้ความสำคัญแก่สิ่งที่อยู่ไกลตัวจนกระทั่งเป็นส่วนหนึ่งซึ่งสร้างปัญหาความไม่รู้จริงดังเช่นทุกวันนี้

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สืบสาวราวเรื่องว่าเชื้อสายสกุลไหนที่มีความรักและซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินมาเป็นระยะเวลาอันยาวนานให้เป็นที่เชื่อมั่นได้ นอกจากนั้นได้ทรงพิจารณาแล้วเห็นว่า การส่งเด็กกลุ่มนี้ไปศึกษาประชาธิปไตยในประเทศอังกฤษซึ่งทั่วโลกยอมรับว่าเป็นต้นแบบมาแต่อดีต จำเป็นต้องมี ๒ ด้าน โดยเฉพาะด้านที่เป็นพื้นฐานความมั่นคงของชาติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จนั้น จำเป็นจะต้องคัดเด็กกลุ่มนี้ที่มีพื้นฐานความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินอย่างชัดเจนมาตั้งแต่บรรพบุรุษของแต่ละคน จึงได้ทรงศึกษาถึงอดีตของตระกูลว่ามีความเป็นมาอย่างไร

หลังจากนั้นจึงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้ง **"โรงเรียนเยาวกุมารในพระบรมราชูปถัมภ์"** ขึ้นในบริเวณสวนจิตรลดา ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินียังประทับอยู่ ณ พระที่นั่งอัมพรสถาน พระราชวังดุสิต ซึ่งผู้อำนวยการโรงเรียนนี้ได้แก่ **"กรมหมื่นอนุวัตรจาตุรนต์"** และ **"พระอภิรักษ์ราชฤทธิ์"** ซึ่งถือนามสกุล **"รจนานนท์"** เป็นครูใหญ่ ปัจจุบันนักเรียนกลุ่มนี้ส่วนใหญ่ได้ถึงแก่กรรมไปแทบจะหมด ซึ่งฉันยังจำได้ดีว่าใครชื่ออะไรเป็นบุตรของใครบ้าง โดยล้นเกล้าฯ ได้ทรงคัดเลือกจากตระกูลที่มีประวัติความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินมาแล้วจากเวลาอันยาวนาน

แม้แต่สกุล **"สาคริก"** ซึ่งเรื่องนี้ขออนุญาตเริ่มต้นจากตัวฉันเองอันควรถือว่าคือรากฐานบทความเรื่องนี้อย่างสำคัญ หาใช่เป็นเพราะฉันต้องการอวดตนข่มผู้อื่นไม่ ทั้งนี้เนื่องจากหนังสือนิตยสาร **"แพรว"** ฉบับหนึ่งในอดีตได้ค้นคว้าหาข้อมูลมาแล้วว่า สกุลสาคริกเป็นหนึ่งในสามสายที่มีความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดินมาตั้งแต่ช่วงรัชกาลที่ ๑ แต่ช่วงนั้นยังไม่มีนามสกุล จนกระทั่งพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานนามสกุลนี้เมื่อวันที่ ๑๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๕๖ ระหว่างเสด็จแปรพระราชฐานไปประทับแรมอยู่ที่ตำบลอ่างศิลา จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นนามสกุลในทะเบียนพระราชทานเลขที่ ๒๓ โดยรับสั่งกับ **พระยาบริหารราชมานพ (เนียน)** ลุงของฉันว่า **"ข้าไม่ให้นามสกุลเจ้าว่า ณ โน่น ณ นั่น เพราะข้าได้ให้ไปกับหลายคนแล้ว แต่ข้าจะให้นามสกุลเจ้าว่า "สาคริก"** (อ่านว่า สา-คะ-ริก) และได้พระราชทานเป็นอักษรโรมันเอาไว้ด้วยว่า **"Sagarik"** เหตุผลของล้นเกล้าฯก็คือเพราะสกุลนี้มาจาก **"สาครบุรี"** ซึ่งได้แก่สมุทรสาครในปัจจุบัน ทั้งนี้เนื่องจากบุคคลในสกุลนี้เป็นเลือดน้ำเค็มจึงมีความอดทนเข้มแข็งเป็นทุนเดิมอยู่ในสายเลือด แม้การแสดงออกจากแววตาที่มีความเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวอย่างชัดเจน

นอกจากนั้น ยังได้ทรงคัดเด็กจากสกุลอื่นๆ

ที่มีคุณสมบัติเช่นเดียวกันและมีพระราชดำริจัดตั้งโรงเรียนเยาวกุมารในพระบรมราชูปถัมภ์ขึ้นในบริเวณสวนจิตรลดา รวมนักเรียนทั้งหมด ๑๖ คน ดังกล่าวหมายความว่าจิตวิญญาณของเด็กกลุ่มนี้มีความมั่นคงเข้มแข็ง นอกจากนั้นยังมีพระราชดำริให้ในหลักสูตรการเรียนการสอนรวมทั้งภาคปฏิบัติเน้นหนักถึงการศึกษาประวัติศาสตร์ของชาติไทยที่มีความเป็นมาช้านาน รวมทั้งความสัมพันธ์ในด้านเชื้อสายระหว่างไทยกับประเทศอื่นที่อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมใกล้เคียงกันเป็นพิเศษ ทั้งนี้ให้เชื่อมั่นได้ว่าจะไม่ไปถูกกลืนโดยวัฒนธรรมตะวันตก

หลังจากนั้นในวันที่ ๒๙ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๗๔ ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการปิดภาคการศึกษาภาคปลาย คืนวันนั้นทางโรงเรียนได้จัดให้นักเรียนแสดงละครบนเวทีภายในโรงละครหลังเล็กๆ ซึ่งตั้งอยู่ด้านหลังของอาคารโรงเรียน โดยกราบบังคมทูลเชิญพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้ารำไพพรรณี พระบรมราชินี เสด็จพระราชดำเนินมาทอดพระเนตรการแสดงของนักเรียนจนกระทั่งถึงเวลาสองยาม หลังจากนั้นจึงได้โปรดเกล้าฯพระราชทานพระมหากรุณาให้เด็กๆ เข้ามาล้อมรอบพระบาทของทั้งสองพระองค์เพื่อให้ช่างภาพประจำพระองค์ฉายภาพ

ซึ่ง ณ โอกาสดังกล่าวได้มีพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวรานนท์ธวัช ประทับยืนอยู่ระหว่างพระบาทของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ส่วนฉันยืนอยู่ระหว่างพระบาททั้งสองข้างของสมเด็จพระบรมราชินี ทั้งนี้เนื่องจากทั้งคู่เป็นเด็กเล็กที่สุดในโรงเรียน

หลังจากนั้นแล้วทั้งสองพระองค์ก็ได้เสด็จขึ้นประทับรถยนต์พระที่นั่งสีเหลือง มีตราครุฑสีแดงอยู่ด้านหลัง ขณะที่รถพระที่นั่งเริ่มเคลื่อนตัว บรรดานักเรียนทั้ง ๑๖ คน ก็ได้วิ่งตามหลังรถยนต์พระที่นั่งใช้มือทั้งสองข้างแตะหลังรถเปล่งเสียงร้องไชโยๆๆๆ จนกระทั่งรถยนต์พระที่นั่งหายลับไปในความมืดสู่ประตูด้านทิศเหนือของสวนจิตรลดา

คืนวันนั้นฉันไม่ได้คาดคิดเลยว่าจะเป็นวันสุดท้ายที่ตัวเองมีบุญได้เฝ้าเบื้องพระยุคลบาทของล้นเกล้าฯอย่างใกล้ชิด

ถัดจากนั้นมาถึง วันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งตรงกับวันเปิดเรียนภาคต้นของโรงเรียนในพ.ศ. ๒๔๗๕ ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงนั้นวันสิ้นปีเก่าและเริ่มปีใหม่ของประเทศสยามยังคงใช้วันที่ ๓๑ มีนาคม และวันที่ ๑ เมษายน ซึ่งเป็นประเพณีดั้งเดิมของไทยมาเป็นเวลาช้านาน

โดยที่เช้าวันนั้นฉันเห็นผิดสังเกตเพราะบริเวณหน้าโรงเรียนมีบรรยากาศที่เงียบเหงามาก นอกจากนั้นยังสังเกตเห็นมีคนสองสามคนยืนมุงกันอยู่ตรงบันไดชั้นล่าง โดยมีคุณพระอภิรักษ์ราชฤทธิ์ซึ่งเป็นครูใหญ่ของโรงเรียนยืนอยู่ตรงนั้นด้วย

ครั้นเดินเข้าไปใกล้ๆ หูฉันได้ยินเสียงพูดกันว่า "ทหารกบฏ" นอกจากนั้นหูฉันเองยังได้ยินเสียง "ไชโยๆๆๆ" ดังแว่วมาจากทางทิศตะวันตกซึ่งเป็นที่ตั้งของพระที่นั่งอนันตสมาคม

หลังจากนั้นจึงทราบว่ามีคนกลุ่มหนึ่งจำนวนไม่ถึง ๓๐๐ คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไปศึกษาจากเมืองนอก ร่วมกับคณะทหารของประชาชน ซึ่งคนกลุ่มนี้เรียกตัวเองว่าคณะราษฎร ได้ใช้กำลังทหารทำการปฏิวัติบุกเข้าไปยึดราชบัลลังก์ของพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยอ้างว่า "ต้องการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นประชาธิปไตย"

หลังจากเหตุการณ์ครั้งนั้น ถัดมาประมาณ ๑ ปี คนกลุ่มนี้ก็ได้เกิดการแตกแยกกันจนกระทั่งไล่ฆ่ากันเอง ทำให้ฉันนึกถึงสัจธรรมบทหนึ่งซึ่งกล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า **"มีอำนาจที่ไหนก็ย่อมมีความแตกแยกเกิดขึ้นที่นั่น"**

เรื่องนี้ฉันกล้ายืนยันถึงความจริง เนื่องจากได้เห็นมากับตาตนเอง โดยที่มีบุคคลซึ่งเป็นหนึ่งในจำนวนทั้งหมดและอยู่ใกล้ชิดกับผู้นำภายในคณะผู้ก่อการ ได้วิ่งเข้าไปในบ้านพ่อของฉันพร้อมกับกล่าวว่า **"คุณพระครับ ผมขอหลบซ่อนตัวอยู่ในบ้านท่านสักช่วงเวลาหนึ่ง ทั้งนี้เป็นเพราะพวกมันกำลังไล่ฆ่าผม"** หลังจากนั้นพ่อก็ได้อนุญาตให้เข้ามาหลบซ่อนอยู่ในห้องเล็กๆ พร้อมทั้งส่งข้าวส่งน้ำให้เป็นเวลาประมาณ ๑ เดือนเต็มๆ ทำให้รู้ความจริงได้ว่า เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๕ หาใช่คนกลุ่มนี้ต้องการประชาธิปไตยไม่ หากต้องการอำนาจเป็นเรื่องใหญ่ ดังภาษิตโบราณที่ได้กล่าวไว้ว่า **"เวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ความจริง"**

ทำให้นึกถึงเหตุการณ์ในอดีตที่เพิ่งจะผ่านมาไม่นาน จากการอ้างว่าต้องการประชาธิปไตย หลังจากนำมาพิจารณาค้นหาเหตุผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวฉันเองเป็นคนที่มีรากฐานจิตใจอิสระและมีความเข้มแข็ง

สืบทอดมาตั้งแต่เด็กจนกระทั่งถึงปัจจุบันแม้จะมีอายุผ่านพ้น ๘๗ ปีมาแล้ว ตนก็ยังยืนหยัดรักษาอิสรภาพภายในรากฐานจิตใจตัวเองเอาไว้ให้มั่นคงอยู่ได้อย่างชัดเจน ช่วยให้รู้ถึงวิถีการเปลี่ยนแปลงของทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่บนพื้นฐานเหตุและผล

จากรากฐานจิตใจที่อิสระของตัวฉันเอง ทำให้พบว่ากลุ่มบุคคลที่เข้าไปทำการในขณะนั้นหาได้นึกถึงสัจธรรมของมนุษย์ที่ว่า ประชาธิปไตยคืออิสรภาพที่อยู่ในจิตวิญญาณของมนุษย์ ซึ่งเป็นผู้นำท้องถิ่น แต่กลับมองเห็นได้แต่เพียงประชาธิปไตยที่เกิดจากพฤติกรรมของร่างกายซึ่งอยู่บนพื้นฐานรูปวัตถุ

ดังนั้น ผลที่ปรากฏจากการใช้เวลาเป็นเครื่องพิสูจน์ก็คือ **ยิ่งต้องการประชาธิปไตยก็ยิ่งทำให้สังคมไทยจำต้องได้รับความเดือดร้อน เนื่องจากสูญเสียรากฐานธรรมะ ซึ่งหมายถึงความชอบธรรมภายในสังคมท้องถิ่นเพิ่มมากยิ่งขึ้น ดังเช่นที่คนยุคนี้ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมมุ่งขึ้นไปสู่ด้านบนเพื่อหวังครองอำนาจ**

ทั้งนี้เพราะเหตุว่า การปฏิวัติในครั้งนั้นเกิดจากปัญญามืดบอดทำให้เห็นผิดเป็นชอบ จึงได้เกิดปัญหาเช่นที่โบราณกล่าวไว้ว่า **"ชิงสุกก่อนห่าม"** จนกระทั่งอาจมีผลนำไปสู่การสูญสิ้นแผ่นดินอันเป็นที่รักและหวงแหนยิ่งชีวิตของคนไทยทั้งชาติ

นอกจากนั้นยังมีผลทำให้ล้นเกล้าฯพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวอันทรงเป็นที่เคารพสูงสุดบนพื้นฐานจารีตประเพณีของไทยพระองค์หนึ่ง จำต้องเสด็จไปสวรรคตในต่างแดน

คงฝากไว้แต่พระราชหัตถเลขาที่ปรากฏอยู่ ณ ฐานพระบรมราชานุสาวรีย์อย่างชัดเจนถึงพระราชหฤทัยที่แท้จริงซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า พระองค์ท่านทรงมีจิตวิญญาณเป็นประชาธิปไตยอย่างเต็มเปี่ยมที่จะพระราชทานประชาธิปไตยที่เป็นรูปธรรมให้แก่พสกนิกรของพระองค์อย่างเป็นขั้นเป็นตอนตามความเหมาะสม แต่ขณะนั้นได้ทรงพิจารณาแล้วเห็นว่ายังไม่เป็นการสมควร เพราะคนในชนบทซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของคนไทยทั้งชาติยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้เชื่อมั่นได้ว่าจะนำชาติบ้านเมืองไปสู่ความมั่นคงปลอดภัยและความร่มเย็นเป็นสุขในระยะยาว

สรุปแล้ว เรื่องนี้หาใช่ว่าฉันจะนำมาเขียนโดยมีเจตนาเพื่อกล่าวร้ายคนไทยก็หาไม่ ทั้งนี้เพราะเหตุว่าเรื่องต่างๆ ก็ได้ผ่านพ้นไปแล้ว

ดังนั้น จึงขอฝากความจริงที่ปรากฏอยู่ในจิตใจของฉันมาแต่อดีตตั้งแต่ตนยังมีอายุได้เพียง ๘ ขวบ จนกระทั่งเวลาได้ผ่านพ้นมาถึงช่วงชีวิตซึ่งฉันมีอายุใกล้ ๘๘ ปีแล้ว ซึ่งคนไทยทุกคนในอนาคตควรจะมีโอกาสทราบและถือเป็นบทเรียน รวมทั้งสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบแก่แผ่นดินถิ่นเกิดของเราในอนาคต ก่อนที่ตัวฉันจะจากโลกนี้ไปอย่างไม่มีวันกลับมาอีก เพื่อการเรียนรู้ของผู้ที่ยังอยู่ต่อไปในอนาคต

ความจริงแล้ว บทความเรื่องนี้ถ้าฉันจะเขียนให้ละเอียดและลึกซึ้งยิ่งกว่านี้ ยังมีข้อมูลในรายละเอียดอีกมากมายแต่เกรงว่าอาจทำให้ยืดยาวเกินไป ถ้าได้มานั่งคุยกันและมีโอกาสซักถามก็คงจะทราบความจริงได้ลึกซึ้งยิ่งกว่าที่ได้เขียนมาแล้วทั้งหมด แม้แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖-๒๔๗๗ โดยที่มีกองทหารจากจังหวัดนครราชสีมายกเข้ามาปะทะกันกับกองทหารฝ่ายรัฐบาลในกรุงเทพฯ ซึ่งนับได้ว่าเป็นครั้งแรกของกรุงรัตนโกสินทร์ที่มีเหตุการณ์คนไทยยกพวกฆ่ากันเอง ฉันก็ยังจำได้เกือบทั้งหมดว่าใครเป็นใครและมีเหตุการณ์อันใดเกิดขึ้น ณ จุดไหนของบ้านเมือง โดยที่เชื่อว่ามีผลสืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ จากกาลเวลาเท่าที่ผ่านพ้นมาแล้วช่วยให้สามารถนำพิสูจน์ถึงความจริงได้อย่างลึกซึ้ง

ดังนั้น ถ้าฉันจะเขียนอะไรไปทำให้บางคนรู้สึกไม่พอใจ ก็คงต้องกราบขออภัยไว้แทบเท้าของท่าน โดยที่ตัวฉันเองไม่มีเจตนาเป็นเช่นนั้น

อนึ่ง โปรดอย่าคิดว่าฉันจดบันทึกเรื่องนี้ลงไว้ในสมุดซึ่งเป็นเพียงตัวอักษรกับแผ่นกระดาษ หากหมายถึงข้อมูลที่ตัวฉันเองได้บันทึกลงไว้ในจิตใจอย่างเป็นธรรมชาติที่เรียกกันว่าความทรงจำ หากหมายถึงสัจธรรมจากการนำปฏิบัติภายในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคนเท่าที่เป็นมาแล้ว แม้จะยาวนานแค่ไหน หากการดำเนินชีวิตไม่ตกอยู่ในความประมาททำให้ขาดสติย่อมจำได้แทบทั้งหมด

๓ สิงหาคม ๒๕๕๒

พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ (หม่อมราชวงศ์เฉลิมลาภ ทวีวงศ์) อดีตเลขาธิการพระราชวังและอดีตองคมนตรี

เพลินพิศ กำราญ

บรรดาศักดิ์ของข้าราชการก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองพุทธศักราช ๒๔๗๕ มีบรรดาศักดิ์ ขุน หลวง พระ พระยา เจ้าพระยา และสมเด็จเจ้าพระยา ตามลำดับ นอกจากนั้นยังมีบรรดาศักดิ์ที่เรียกว่า **หม่อมราชินิกูล หรือหม่อมราชนิกูล** ซึ่งพระราชทานแก่**หม่อมราชวงศ์ที่เป็นชาย** เป็นบรรดาศักดิ์ที่อยู่ระหว่าง พระ กับ พระยา มีศักดินา ๘๐๐ เมื่อหม่อมราชินิกูลหรือหม่อมราชนิกูล ปฏิบัติหน้าที่มีความดีความชอบก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เป็น พระยา เจ้าพระยา บรรดาศักดิ์หม่อมราชินิกูลหรือหม่อมราชนิกูล มี ๒๕ ตำแหน่ง ดังนี้

๑. หม่อมราโชทัย
๒. หม่อมทศทิศฦาเดช
๓. หม่อมนราธิราช
๔. หม่อมอนุรุทธเทวา
๕. หม่อมเทวาธิราช
๖. หม่อมนเรนทรราชา
๗. หม่อมไพชยนต์เทพ
๘. หม่อมดำรงรามฤทธิ์
๙. หม่อมอนุวงศ์วรพัฒน์
๑๐. หม่อมสีหพงษ์เพ็ญภาค
๑๑. หม่อมอนุยันต์ศิริวงศ์
๑๒. หม่อมศิริพงษ์อนุพันธ์
๑๓. หม่อมอนุวัตรวรพงศ์
๑๔. หม่อมอมรวงษ์วิจิตร
๑๕. หม่อมอุดมพงษ์เพ็ญสวัสดิ์
๑๖. หม่อมนิวัทธอิศรวงศ์
๑๗. หม่อมภารตราชา
๑๘. หม่อมชาติเดชอุดม
๑๙. หม่อมทวีวัฒนศักดิ์
๒๐. หม่อมสนิทวงศ์เสนี
๒๑. หม่อมศิริวงศ์วรวัฒน์
๒๒. หม่อมสุบรรเสนีย
๒๓. หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์
๒๔. หม่อมเกษมศรีศุภวงศ์
๒๕. หม่อมกฤดากรราชเสนา

ในบทความนี้จะกล่าวถึงเฉพาะ พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ (หม่อมราชวงศ์เฉลิมลาภ ทวีวงศ์) อดีตเลขาธิการพระราชวังและอดีตองคมนตรี

พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ (หม่อมราชวงศ์เฉลิมลาภ ทวีวงศ์) เกิดเมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๔๔ ณ วังกรมหมื่นภูธเรศธำรงศักดิ์ ตำบลแพร่งภูธร (สำราญราษฎร์) จังหวัดพระนคร (กรุงเทพมหานคร) เป็นบุตรหม่อมเจ้าอุดมดิเรกลาภ ทวีวงศ์ และหม่อมเฉื่อย (สกุลเดิม จารุจินดา) มีนามเดิมว่า หม่อมราชวงศ์ภิรมย์เฉลิมลาภ ทวีวงศ์

ตั้งแต่เยาว์วัย ได้รับการอบรมในเรื่องแบบแผนและราชประเพณีในพระราชสำนัก เมื่ออายุได้ ๑๐ ปี หม่อมเจ้าอุดมดิเรกลาภ ทวีวงศ์ บิดา ได้นำถวายตัวแด่สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เข้าศึกษาในโรงเรียนมหาดเล็กหลวง ครั้นอายุได้ ๑๓-๑๔ ปี สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ โปรดให้เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ถวายตัวเป็นมหาดเล็กในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เป็นมหาดเล็กรับใช้คนที่ ๕ กับทั้งโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตัดคำว่า ภิรมย์ ที่ชื่อออกด้วยมีพระราชดำริว่า ชื่อยาวไป

พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ เป็นผู้มีสติปัญญาเฉลียวฉลาดและมีความประพฤติเรียบร้อย รู้จักวางตนได้เหมาะสมกับกาลเทศะ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงใช้สอยใกล้ชิดพระองค์ ได้โดยเสด็จพระราชดำเนินที่ต่างๆ พระราชวงศ์ทั้งฝ่ายหน้าฝ่ายในทรงรู้จักคุ้นเคย

ต่อมาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ไปศึกษาเล่าเรียน ณ ประเทศอังกฤษ ด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ แต่ยังไม่ทันศึกษาสำเร็จ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จสวรรคต พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระมหากรุณาให้ศึกษาต่อจนสำเร็จปริญญาตรี เกียรตินิยมทางรัฐศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ แล้วเดินทางกลับประเทศไทย

พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ เริ่มรับราชการในกระทรวงมหาดไทย ได้ปฏิบัติราชการเจริญก้าวหน้ามาตามลำดับ ได้ดำรงตำแหน่งสำคัญๆ เช่น เลขานุการมณฑลภูเก็ต ปลัดจังหวัดภูเก็ต ข้าหลวงประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ข้าหลวงประจำจังหวัดนราธิวาส ข้าหลวงประจำจังหวัดสงขลา ข้าหลวงประจำจังหวัดพระตะบอง และอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์

พุทธศักราช ๒๔๗๐ ระหว่างรับราชการในกระทรวงมหาดไทย พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานบรรดาศักดิ์ เป็น**หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์**

พุทธศักราช ๒๔๙๐ ได้โอนไปรับราชการในสำนักพระราชวัง ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพระราชวัง และประธานกรรมการสำนักงานพระคลังข้างที่ ต่อมาทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งเป็นผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์อีกตำแหน่งหนึ่ง

พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์รับราชการในตำแหน่งเลขาธิการพระราชวัง เป็นเวลา ๑๘ ปีเศษ ได้ปฏิบัติงานสนองพระมหากรุณาธิคุณ ในการส่งเสริมพระบารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระบรมราชวงศ์นานัปการ **ได้วางรากฐานเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการในด้านพระราชพิธี** ได้พิจารณาแก้ไขปรับปรุงพระราชพิธีสำคัญๆ เช่น พระราชพิธีพืชมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชพิธีทรงบำเพ็ญพระราชกุศลถวายผ้าพระกฐิน โดยกระบวนพยุหยาตราทางชลมารค นอกจากนั้นยังได้ไปบรรยายเรื่องพระราชพิธีประจำปีในรัชกาลปัจจุบัน แก่ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งคำบรรยายนี้ได้พิมพ์เผยแพร่ทั่วไป

ส่วนงานด้านอื่นๆ ในขณะนั้นพระมหาปราสาทและพระราชมณเฑียรที่สำคัญ กำลังอยู่ในสภาพชำรุดทรุดโทรม เนื่องจากฐานะทางการเงินของประเทศยังไม่ดี รัฐบาลจำเป็นต้องใช้เงินไปในการพัฒนาประเทศในด้านอื่นๆ ที่มีความจำเป็นมากกว่า พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ได้ชี้แจงให้รัฐบาลเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องบูรณะปฏิสังขรณ์พระมหาปราสาทและพระราชมณเฑียร มิฉะนั้นอาจต้องสูญเสียถาวรวัตถุอันวิจิตรของชาติ สำนักพระราชวังจึงได้รับงบประมาณบูรณะซ่อมแซมมากขึ้นโดยลำดับ

นอกจากนั้น ในรัชกาลปัจจุบัน ได้มีการติดต่อกระชับสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ โดยประมุขของแต่ละประเทศไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนซึ่งกันและกัน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินเยือนประเทศต่างๆ ในทวีปเอเชีย ทวีปยุโรป และทวีปอเมริกา

สมเด็จพระประมุขและประธานาธิบดีของนานาประเทศ ก็ได้มาเยือนประเทศไทยหลายประเทศ หม่อมราชวงศ์แสงสูรย์ ลดาวัลย์ อดีตที่ปรึกษาสำนักงานเลขานุการกรม สำนักพระราชวัง ได้บันทึกไว้ว่า

"...ในพระราชสำนักไทย ไม่เคยมีการรับรองประมุขนานาประเทศมาก่อน เมื่อต้องมามีการรับรองก็เป็นธรรมดาอยู่เองที่จะต้องกำหนดการรับรองในพระราชสำนักให้เหมาะสม เริ่มตั้งแต่การก่อสร้างต่อเติมพระที่นั่งและสร้างอาคารรับรองให้สมควรแก่พระเกียรติยศ และต้องฝึกปรือเจ้าหน้าที่ในราชสำนักให้มีประสิทธิภาพพอที่จะรับรองพระราชอาคันตุกะชั้นประมุขของประเทศได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก เพราะถ้าในราชสำนักทำการรับรองบกพร่อง หรือผิดพลาดไม่เหมาะสมแก่เกียรติยศของพระราชอาคันตุกะแล้ว คงจะมีผลสะท้อนไกล คือไม่แต่เพียงทำให้เสื่อมเสียพระเกียรติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเท่านั้น หากแต่จะทำให้เสื่อมเสียเกียรติของประเทศชาติ และบางกรณีอาจถึงกระทบกระเทือนต่อสัมพันธไมตรีระหว่างชาติได้ด้วย แต่ทุกอย่างก็ผ่านไปด้วยดี..."

พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ ได้ปฏิบัติงานสนองพระมหากรุณาธิคุณด้วยความมีสติปัญญารอบคอบ เป็นผลให้เจ้าหน้าที่สำนักพระราชวังปฏิบัติงานสนองพระมหากรุณาธิคุณได้เป็นที่เรียบร้อยในทุกด้าน จนเกษียณอายุราชการเมื่อพุทธศักราช ๒๕๐๙ ต่อมาวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๐๙ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งเป็นองคมนตรี

พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ ได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพิธีสมรสพระราชทานกับหม่อมราชวงศ์ทิพยวดี ชยางกูร เมื่อพุทธศักราช ๒๔๗๖ มีธิดา ๒ คน คือ หม่อมหลวงถวัลวดี เตวิทย์ และท่านผู้หญิงนราวดี ชัยเฉนียน

ภายหลังที่หม่อมราชวงศ์ทิพยวดี ชยางกูร ถึงแก่กรรม ได้สมรสกับหม่อมราชวงศ์พรพรรณ ชยางกูร เมื่อพุทธศักราช ๒๔๙๑

พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ ดังนี้

พุทธศักราช ๒๔๕๘ - เหรียญราชรุจิทอง รัชกาลที่ ๖
พุทธศักราช ๒๔๕๙ - เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๖ ชั้น ๕
พุทธศักราช ๒๔๗๑ - เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๗ ชั้น ๕
พุทธศักราช ๒๔๙๓ - เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๘ ชั้น ๒
พุทธศักราช ๒๔๙๖ - เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้น ๒
พุทธศักราช ๒๔๙๗ - มหาวชิรมงกุฎ
พุทธศักราช ๒๕๐๒ - มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก
พุทธศักราช ๒๕๐๖ - ปฐมจุลจอมเกล้า
พุทธศักราช ๒๕๐๘ - เหรียญราชรุจิทอง รัชกาลที่ ๙
พุทธศักราช ๒๕๑๑ - เหรียญรัตนาภรณ์ รัชกาลที่ ๙ ชั้น ๑

นอกจากนี้ยังได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์ของต่างประเทศ คือ เดนมาร์ก สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี และกรีซ

พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ ตามปกติมีสุขภาพแข็งแรง ไม่มีโรคประจำตัว จึงทำงานมากไม่ค่อยได้พักผ่อน จนวันที่ ๑๘ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๓ เริ่มมีอาการแน่น ได้รับการตรวจร่างกายและเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลรามาธิบดี แต่อาการไม่ดีขึ้น ได้ถึงอสัญกรรม เมื่อวันที่ ๒๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๓ เวลา ๙ นาฬิกา ๔ นาที สิริอายุได้ ๖๙ ปี ๒ เดือน ๑๙ วัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้เสด็จพระราชดำเนินไปพระราชทานเพลิงศพ พลตรี หม่อมทวีวงศ์ถวัลยศักดิ์ ณ เมรุหลวงหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์ วัดเทพศิรินทราวาส เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๑๔

การถวายความเคารพแบบสากล และการลุกขึ้นยืนรับเสด็จ

*ดร. ชัชพล ไชยพร**

การถวายความเคารพแด่พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์นั้น มีหลายลักษณะ เช่น การถวายบังคมและการหมอบกราบตามประเพณีไทยแต่โบราณ และนับตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมา ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ยกเลิกธรรมเนียมการหมอบคลาน โดยทรงเปลี่ยนเป็นการยืนเฝ้า และการถวายความเคารพด้วยการถวายคำนับตามแบบสากลในการเฝ้าอย่างเป็นทางการ

เป็นที่ประจักษ์กันโดยทั่วแล้วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตลอดจนพระบรมวงศานุวงศ์ทุกพระองค์ ได้ทรงพระวิริยะอุตสาหะปฏิบัติพระราชกรณียกิจและพระกรณียกิจอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย ทำให้ประชาชนทุกหมู่เหล่ามีโอกาสได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท และเฝ้าในการพระราชพิธี รัฐพิธี และพิธีต่างๆ บ่อยครั้งยิ่งกว่าสมัยโบราณ จึงสมควรที่พวกเราชาวไทยจะได้ทราบถึงขนบธรรมเนียมในการถวายความเคารพตามแบบสากล ซึ่งเป็นพระราชนิยมมานับตั้งแต่รัชกาลที่ ๕ ตราบจนปัจจุบัน เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง

การยืนเฝ้าในพระราชพิธี รัฐพิธี หรือพิธีอย่างเป็นทางการนั้น มีข้อพึงปฏิบัติในการถวายความเคารพอย่างสากล ไม่ใช้วิธีประนมมือไหว้ แต่ให้ใช้วิธีถวายคำนับหรือถอนสายบัว ตามเพศและการแต่งกาย กล่าวคือ

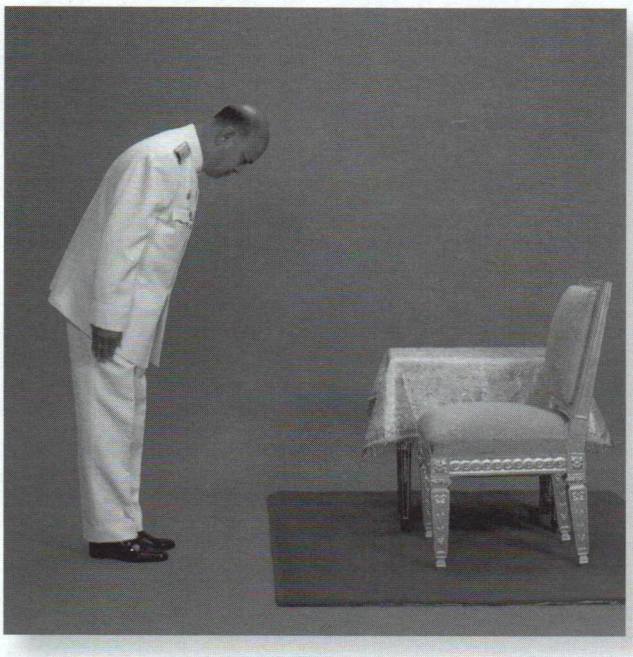

การถวายคำนับของบุรุษ

การถวายคำนับของสตรี

** อาจารย์คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*

ภาพจากหนังสือ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. ข้อพึงปฏิบัติในการเข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ฉบับพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๔๒.

๑. การถวายคำนับ เป็นการแสดงความเคารพของทั้งบุรุษและสตรีที่สวมเครื่องแบบ (กรณีไม่สวมหมวก) เมื่อมีโอกาสได้เฝ้ารับเสด็จ หรือปฏิบัติกิจอย่างใดอย่างหนึ่งเฉพาะพระพักตร์ รวมไปถึงการถวายความเคารพพระบรมฉายาลักษณ์ พระบรมสาทิสลักษณ์ พระบรมรูป ธงพระเกียรติยศ ธงชัยเฉลิมพล และเมื่อสิ้นสุดการบรรเลงเพลงสรรเสริญพระบารมี หรือเพลงมหาชัย

การถวายคำนับ มีขั้นตอนปฏิบัติ ดังนี้

- ให้ยืนตรงขาชิด ปลายเท้าแยกพองาม มือทั้งสองแนบลำตัว
- โน้มลำตัวลงพอประมาณ พร้อมกับก้มศีรษะลง
- แล้วตั้งศีรษะโดยเงยหน้าขึ้นช้า ๆ พร้อมตั้งลำตัวจนตั้งอยู่ในท่าตรง

อนึ่ง หากเป็นการเฝ้าภายนอก อาคาร และผู้เฝ้าแต่งเครื่องแบบพร้อมสวมหมวก ผู้เฝ้าพึงถวายความเคารพด้วยการทำวันทยหัตถ์ ถ้าไม่สวมเครื่องแบบแต่สวมหมวกอื่นที่ไม่ใช่หมวกเครื่องแบบต้องถอดหมวกออกก่อนแล้วใช้วิธีถวายคำนับ

๒. การถอนสายบัว เป็นการแสดงความเคารพอย่างหนึ่งของสตรีที่ใช้กันเป็นสากลนิยม มีหลักการใช้เช่นเดียวกับการถวายคำนับ วิธีนี้ใช้เฉพาะสตรีที่ไม่ได้แต่งเครื่องแบบ ยกเว้นข้าราชสำนัก อาจถวายความเคารพด้วยการถอนสายบัวแม้จะแต่งเครื่องแบบก็ได้

การถอนสายบัว มีขั้นตอนปฏิบัติ ดังนี้

- ยืนตรง ชักเท้าข้างหนึ่งตามถนัดไปข้างหลัง แล้ววาดปลายเท้าไขว้ไปทางด้านหลังของเท้าที่ยืนอยู่
- ย่อตัวลงโดยย่อเข่าข้างหนึ่งลงช้าๆ ไม่ต้องถึงพื้น ลำตัวตั้งตรง หน้าตรง ทอดสายตาลง ปล่อยแขนทั้งสองลงข้างลำตัว ก้มศีรษะเล็กน้อยพองาม
- เสร็จแล้วยืนขึ้นในท่าตรง

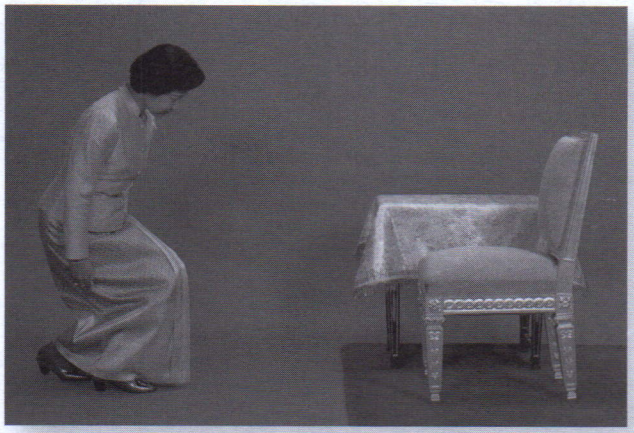

การถอนสายบัว

การทำวันทยหัตถ์

นอกจากการถวายความเคารพแล้ว ยังมีธรรมเนียมการลุกขึ้นยืนรับเสด็จ หรือลุกขึ้นยืนถวายความเคารพเวลาพระบรมวงศ์หรือพระอนุวงศ์ผู้ทรงเป็นประธานทรงลุกขึ้น ธรรมเนียมนี้มีข้อพึงสังเกตหลายประการที่น่าสนใจ และในบางครั้ง ผู้เฝ้ายังปฏิบัติคลาดเคลื่อนจากระเบียบแบบแผน ด้วยเข้าใจผิดว่าเมื่อพระบรมวงศ์หรือพระอนุวงศ์พระองค์ใดๆ ก็ตามทรงลุกขึ้น ผู้เฝ้าจะต้องลุกขึ้นเป็นการถวายความเคารพเสมอไปทุกกรณี ซึ่งแท้จริงแล้วมิใช่เช่นนั้น

ตามหลักทั่วไป ผู้มาเฝ้าในมณฑลพิธีใดๆ ที่มีการเสด็จพระราชดำเนินหรือเสด็จ พึงลุกขึ้นยืนรับเสด็จเมื่อมีพระบรมวงศ์หรือพระอนุวงศ์เสด็จมาถึงยังสถานที่นั้นๆ จากนั้นจึงถวายคำนับ หรือถอนสายบัว เมื่อแลเห็นพระองค์และเมื่อเสด็จผ่าน และพึงถวายคำนับอีกครั้งเมื่อพระบรมวงศ์หรือพระอนุวงศ์พระองค์นั้นประทับพระเก้าอี้แล้ว จากนั้น ผู้เฝ้าจึงนั่งลงได้

อย่างไรก็ดี มีธรรมเนียมที่พึงระมัดระวัง ได้แก่ ในกรณีที่มีพระบรมวงศานุวงศ์หลายพระองค์ เสด็จมาทรงร่วมงานนั้นๆ ในเวลาต่างกัน ผู้เฝ้าพึงสังวรว่าตนมีหน้าที่เฝ้าพระบรมวงศ์หรือพระอนุวงศ์***ผู้มีพระอิสริยยศสูงสุด***ซึ่งประทับอยู่ ณ ที่นั้น ดังนั้น เมื่อมีพระบรมวงศ์หรือพระอนุวงศ์พระองค์อื่นๆ ที่มีพระอิสริยยศรองลงมาเสด็จเข้ามาภายในงาน ผู้เฝ้าไม่พึงลุกขึ้นยืนรับเสด็จ

ขอยกตัวอย่างการยืนขึ้นรับเสด็จเพื่อง่ายต่อการ

การนั่งในที่เฝ้ารับเสด็จ

การยืนในที่เฝ้ารับเสด็จ

ทำความเข้าใจ เช่น ในพระราชพิธีเฉลิมพระชนมพรรษา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ประทับเป็นประธานในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย ผู้มาร่วมงานย่อมมีหน้าที่เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนั้น เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงปฏิบัติพระราชกิจแทนพระองค์ในการประเคนพัดยศแก่พระราชาคณะที่ได้รับพระราชทานสถาปนาสมณศักดิ์ แม้สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร ทรงเป็นพระบรมวงศ์และทรงลุกขึ้นยืนประเคนพัดยศ แต่ผู้เฝ้าก็ไม่พึงลุกขึ้นยืน เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังคงประทับพระราชอาสน์อยู่

ตัวอย่างเพื่อทำความเข้าใจลำดับต่อไป ได้แก่ ในการพระพิธีธรรมสวดพระอภิธรรมพระศพ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ณ พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท หากว่าขณะนั้นยังไม่มีพระบรมวงศ์พระองค์ใดที่มีพระราชอิสริยยศสูงกว่าสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ประทับอยู่ ครั้นสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ฯ เสด็จถึง ผู้มาเฝ้าทุกคนพึงลุกขึ้นยืนรับเสด็จ ต่อมาพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ เสด็จถึง ผู้มาเฝ้าทุกคนไม่พึงลุกขึ้นยืนรับเสด็จ เพราะพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ มีพระอิสริยยศรองจากสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ฯ ซึ่งประทับเป็นประธานอยู่ก่อนแล้ว

หากว่าหลังจากนั้น มีพระบรมวงศ์ผู้ทรงพระราชอิสริยยศสูงกว่าสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ฯ เช่น สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร หรือสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินมาถึง ทุกพระองค์และทุกคน ณ ที่นั้น พึงลุกขึ้นยืนรับเสด็จ เพราะถือว่าพระบรมวงศ์ผู้มีพระราชอิสริยยศสูงกว่านั้นได้เสด็จพระราชดำเนินมาประทับเป็นประธานแทน

เมื่อพระบรมวงศ์หรือพระอนุวงศ์ผู้มีพระอิสริยยศสูงสุด ณ ที่นั้น ทรงลุกขึ้นจากพระเก้าอี้ไปทรงปฏิบัติพระกรณียกิจใดๆ ผู้เฝ้าพึงลุกขึ้นยืนถวายความเคารพ แต่หากว่าพระบรมวงศ์หรือพระอนุวงศ์ผู้มีพระอิสริยยศสูงสุด ณ ที่นั้นยังประทับอยู่ ในขณะเดียวกันพระบรมวงศ์หรือพระอนุวงศ์ผู้มีพระอิสริยยศรองลงมาทรงลุกขึ้นไปทรงปฏิบัติพระกรณียกิจ ผู้เฝ้าไม่พึงลุกขึ้นยืน คงนั่งเฝ้าด้วยกิริยาสำรวมต่อไปตามปรกติ

ราชประเพณี และขนบธรรมเนียมในพระราชสำนัก คือเครื่องบ่งชี้ความเป็นอารยะของชนในชาติ ทั้งยังสื่อสะท้อนถึงวิถีวัฒนธรรมอันหลากหลายจากภูมิภาคอื่นๆ ที่พระมหากษัตริย์ไทยทรงนำมาปรับประยุกต์ให้เข้ากับจารีตประเพณีโบราณของไทยได้อย่างสอดคล้องกลมกลืน สมควรที่อนุชนจะได้หันมาสนใจใฝ่ศึกษา เพื่อเป็นความรู้ประดับสติปัญญา และสามารถประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องตามแบบแผนธรรมเนียมอันน่าภาคภูมิใจ อีกทั้งร่วมกันจรรโลงมรดกทางวัฒนธรรมในส่วนนี้ไว้ให้ยั่งยืนถาวรสืบไป

ภูมิสถานนามหัวเมือง "เขมร" สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น ใน "คำฉันท์สมโภชพระบรมมหาเศวตรฉัตร บนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท"

*ดร. ศานติ ภักดีคำ**

บทนำ

คำฉันท์สมโภชพระบรมมหาเศวตรฉัตร บนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท คำฉันท์สมโภชพระบรมมหาเศวตฉัตร บนพระที่นั่งไพศาลทักษิณ และคำฉันท์สมโภชพระบรมมหาเศวตฉัตร ในพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัยและพระที่นั่งอนันตสมาคม (องค์เดิมในพระบรมมหาราชวัง) เป็นพระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ในสมัยรัชกาลที่ ๔ เพื่อใช้ในการสังเวยสมโภชพระมหาเศวตฉัตร ในพระราชพิธีฉัตรมงคล[๑] ซึ่งเป็นพิธีหลวง และในพิธีนี้มีการขับไม้อันเป็นการบรรเลงดนตรีชั้นสูง ประกอบด้วยคนขับ ๑ คน คนสีซอสามสาย ๑ คน คนไกวบัณเฑาะว์ให้จังหวะ ๑ คน รวมทั้งหมด ๓ คน [๒]

คำฉันท์สมโภชพระบรมมหาเศวตรฉัตร บนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท มีข้อความที่น่าสนใจตอนหนึ่งกล่าวถึงการขอให้เทวดาช่วยคุ้มครองหัวเมืองต่างๆ ที่อยู่ในการปกครองของกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น (รัชกาลที่ ๔) ซึ่งมีทั้งหัวเมืองเหนือ หัวเมืองลาว หัวเมืองอีสาน หัวเมืองเขมร และหัวเมืองมลายู ดังความที่ว่า

◎ หนึ่งไชร้ทั้งสี่เทพ อันตรวจตราในฟ้าดิน
ดีชั่วทั่วทุกถิ่น ก็จำจดกำหนดหมาย
◎ จงช่วยระไวเวียง จังหวัดไท้ทั่วทุกภาย
เอกอุทุตรีหลาย จตุรเภทนานา [๓]

ความตอนท้ายของฉันท์ซึ่งกล่าวถึงชื่อหัวเมืองได้มีการระบุจำนวนหัวเมืองที่อยู่ใต้การปกครองของกรุงรัตนโกสินทร์ในเวลานั้น (สมัยรัชกาลที่ ๔) ว่ามีจำนวนถึง ๔๓๘ เมือง ดังความในคำฉันท์ว่า

สรุปรวบนิคมคาม- เขตทั่วทั้งสากลฯ
◎ สี่ร้อยพิศัยเศษ สามสิบแปดบุรตำบล
แวดล้อมในมณฑล ประเทศด้าวอยุธยาฯ [๔]

ดังนั้นชื่อหัวเมืองต่างๆ เหล่านี้จึงน่าจะเป็นหลักฐานสำคัญในการศึกษาถึงการปกครองหัวเมืองของกรุงรัตนโกสินทร์ โดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รวมทั้งศึกษาวิวัฒนาการชื่อบ้านนามเมืองต่างๆ ได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม บทความนี้ผู้เขียนขอศึกษาวิเคราะห์ถึงเฉพาะภูมิสถานนาม **"หัวเมืองเขมร"** ที่อยู่ภายใต้การปกครองของกรุงรัตนโกสินทร์ในสมัยรัชกาลที่ ๔ ซึ่งสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ทรงพระนิพนธ์ **คำฉันท์สมโภชพระบรมมหาเศวตรฉัตร บนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท** กล่าวถึงดังนี้ (ตัวเน้นและจัดแบ่งโดยผู้เขียนบทความ)

◎ คำเกิดคำมวนเมือง ระยะเนื่องด้วยหนองปรือ
ปัดตะบองบุรีระสือ พนมสก, ไผทสมัน ฯ
◎ ไพรแวง, แลวกเวียง สวายจิกแลจงกัน
สุริน, สังขะ, คุขัน ศรีโสภณ, กะพงสวาย ฯ

---

* *สาขาวิชาภาษาเขมร ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*

๑ ***โคลงโลกนิติ พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร*** *(กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓), หน้า ๒๕.*

๒ *กรมศิลปากร,* ***วรรณคดีสัญจัย*** *(พระนคร : กรมศิลปากร, ๒๕๐๓), หน้า ๙๗.*

๓ *ชุมนุมฉันท์ดุษฎีสังเวย, (พระนคร : คุรุสภา, ๒๕๐๓), หน้า ๔๕.*

๔ ***เรื่องเดียวกัน,*** *หน้า ๕๐.*

◎ *ไผททมอุดมมี-*	***ชัย, สมบุก, บาราย***
บริบูรณ์บจำงาย	*กับขลุง, กรอง, บาที, สะโทง ฯ*
◎ *กะพงโสม,เสียมราบรัฐ*	***โพธิสัตว, สะทึงโฉลง***
กะพงคะมุมเมืองสำโรง	***ทอง, กะแจะแลเปี่ยมจอ ฯ***
◎ ***สวายทาบทังไพรกะบาศ***	***อันลงราฐ, ตรัง, ตะครอ***
บาพนมนุทมถมอ	***มะโนไพรแลไพรกะฎี ฯ***
◎ ***พนมเพญ, รำดวลคง***	***กำภุช, มงคลบุรี***
เชิงไพร, ชีแครง, ศรี	***สุนทร, มุขกำยานยาง ฯ***[๕]

วิเคราะห์และอธิบายความภูมิสถานนามหัวเมืองเขมร

จาก **"คำฉันท์สมโภชพระบรมมหาเศวตรฉัตร บนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท"** ที่กล่าวมา มีการระบุชื่อเมืองต่างๆ ที่จัดเป็น **"หัวเมืองเขมร"** ในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ จำนวนถึง ๔๕ หัวเมือง เนื่องจากเวลานั้นกัมพูชาเป็นประเทศราชของกรุงรัตนโกสินทร์ ไทยจึงถือว่าเมืองเหล่านี้เป็นหัวเมืองเขมรที่อยู่ภายใต้การปกครองของไทยด้วย

นอกจากนี้เมื่อนำชื่อเมืองเหล่านี้มาเปรียบเทียบกับชื่อหัวเมืองเขมรใน **"ประกาศเทวดา บรมราชาภิเศก รัชกาลที่ ๔"** พบว่ามีความสอดคล้องกัน แม้ว่าใน **"ประกาศเทวดา บรมราชาภิเศก รัชกาลที่ ๔"** จะมีรายชื่อหัวเมืองเขมรมากกว่าและมีการจัดแบ่งระหว่างหัวเมืองเขมรส่วนใน (พระตะบอง เสียมราฐ ฯลฯ) กับหัวเมืองเขมรส่วนนอกอย่างชัดเจนมากกว่าที่ปรากฏใน **"คำฉันท์สมโภชพระบรมมหาเศวตรฉัตร บนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท"**[๖] ซึ่งให้ความสำคัญกับความไพเราะในการจัดเรียงทางฉันทลักษณ์ มากกว่าความถูกต้องในแง่ของภูมิศาสตร์ ดังนั้นในที่นี้ผู้เขียนขอวิเคราะห์ภูมิสถานนามหัวเมืองเขมรโดยเรียงตามลำดับที่ปรากฏในคำฉันท์ดังนี้

๑. ปัดตะบอง คือ เมืองพระตะบอง **(บาต่ฎ์บง)** ชื่อเมืองนี้พบในทำเนียบหัวเมืองและผู้ครองเมือง ซึ่งจารึกไว้ที่คอสองเฉลียงพระระเบียงล้อมพระอุโบสถวัดพระเชตุพน ด้านทิศตะวันออก กล่าวว่า *"เมืองพระตะบอง เจ้าเมืองชื่อพระยาอภัยภูเบศร ขึ้นกรมมหาดไทย"*[๗] เมืองนี้เป็นจังหวัดสำคัญของประเทศกัมพูชาตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของกรุงพนมเปญ แต่เดิมเมืองนี้เป็นเขตของเขมร เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ "ออกญาราชไมตรี" ครั้นในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช โปรดให้สมเด็จพระนารายณ์รามา (พระองค์เอง) ถวายเมืองพระตะบองและเสียมเรียบให้ "เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์" ดูแลปกครอง ให้ขึ้นตรงกับกรุงเทพฯ ไม่ต้องขึ้นกับกัมพูชา จนถึงรัชกาลที่ ๕ จึงต้องมอบเมืองนี้ให้แก่ฝรั่งเศส ปัจจุบันเป็นจังหวัดหนึ่งในประเทศกัมพูชา

๒. ระสือ คือ **เมืองรีเซ็ย (โมงฤสฺสี)** ชื่อเมืองนี้พบในทำเนียบหัวเมืองและผู้ครองเมืองซึ่งจารึกไว้ที่คอสองเฉลียงพระระเบียงล้อมพระอุโบสถวัดพระเชตุพน ด้านทิศตะวันออก กล่าวว่า *"เมืองระสือ เขมร ขึ้นเมืองพระตะบอง สิ้นอาณาเขตต์เพียงนี้"*[๘] ปัจจุบันโมงระสือเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพระตะบอง

๓. พนมสก (ภฺนำสฺรุก) ชื่อเมืองนี้พบในทำเนียบหัวเมืองและผู้ครองเมืองซึ่งจารึกไว้ที่คอสองเฉลียงพระระเบียงล้อมพระอุโบสถวัดพระเชตุพน ด้านทิศตะวันออก กล่าวว่า *"เมืองพนมสก เขมร ขึ้นเมืองพระตะบอง"*[๙] ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดบันทายมีชัย (บนฺทายมานชัย) ประเทศกัมพูชา

๔. ไผทสมัน (บนฺทายฉฺมาร) เอกสารไทยบางแห่งใช้ว่า พุทไธสมัน ชื่อเมืองนี้พบในทำเนียบหัวเมืองและผู้ครองเมืองซึ่งจารึกไว้ที่คอสองเฉลียงพระระเบียงล้อมพระอุโบสถวัดพระเชตุพน ด้านทิศตะวันออก กล่าว

---

[๕] *ชื่อเมืองต่างๆ ในที่นี้ผู้เขียนบทความได้คงไว้ตามอักขรวิธีในสมุดไทย ซึ่งแตกต่างจากในฉบับพิมพ์ โปรดดูเทียบใน* ***เรื่องเดียวกัน,*** *หน้า ๔๗ – ๔๘.*

[๖] *โปรดดูรายละเอียดใน พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระสมมตอมรพันธุ์,* ***ประกาศการพระราชพิธีเล่ม ๒*** *(กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๕๐), หน้า ๓๖.*

[๗] ***ประชุมจารึกวัดพระเชตุพน*** *(กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๔), หน้า ๒๗๕.*

[๘] ***เรื่องเดียวกัน,หน้าเดียวกัน.***

[๙] ***เรื่องเดียวกัน,หน้าเดียวกัน.***

ว่า *"เมืองพุทไธสมัน เขมร ขึ้นมหาดไทย"*[๑๐] ปัจจุบันคือ บริเวณปราสาทบันทายฉมาร์ ตั้งอยู่ในจังหวัดอุดรมีชัย (อุตฺตรมานชัย) ประเทศกัมพูชา

๕. ไพรแวง (ไพฺรแวง) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่าเจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยานราธิบดี"* ปัจจุบันคือจังหวัดไพรแวง ประเทศกัมพูชา

๖. แลวก (ลงฺแวก) เมืองละแวกตั้งอยู่ทางทิศเหนือของเมืองพนมเปญและเมืองอุดงค์ เมืองละแวกอยู่ติดกับแม่น้ำโตนเลสาบ เมืองละแวกเคยเป็นเมืองหลวงของเขมรตั้งแต่ พ.ศ. ๒๐๖๐ – ๒๑๓๖ รวมระยะเวลาที่เป็นเมืองหลวง ๗๖ ปี หลังจากนั้นเมืองละแวกลดฐานะเป็นเมืองขึ้นกับเมืองโพธิสัตว์ซึ่งเป็นเมืองเอก เจ้าเมืองละแวกตามที่ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชามีตำแหน่งเป็น *"ออกญาแสนเสนา"* ราชพงษาวดารกรุงกัมพูชากล่าวว่าเมืองละแวกเป็นเมืองขึ้นต่อ *"ออกญารักษาอิศโร"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดกำพงฉนัง

๗. สวายจิก (สฺวายเจก) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาเรียกว่า *"เมืองสวายจิตร"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยารัตนาวิเศษ"* ในสมัยโบราณเป็นหัวเมืองชุมทางที่สำคัญในการติดต่อระหว่างอีสานใต้กับหัวเมืองกัมพูชาและหัวเมืองในภาคตะวันออกของไทย ปัจจุบันเป็นอำเภออยู่ในจังหวัดอุดรมีชัย ประเทศกัมพูชา

๘. จงกัน (จงฺกล) ชื่อเมืองนี้พบในทำเนียบหัวเมืองและผู้ครองเมืองซึ่งจารึกไว้ที่คอสองเฉลียงพระระเบียงล้อมพระอุโบสถวัดพระเชตุพน ด้านทิศตะวันออก กล่าวว่า *"เมืองจงกน เขมร ขึ้นกรมมหาดไทย"*[๑๑] ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดอุดรมีชัย (อุตฺตรมานชัย) ประเทศกัมพูชา

๙. สุริน (สุรินทร์) ปัจจุบันคือ จังหวัดสุรินทร์

๑๐. สังขะ ชื่อเมืองนี้พบในทำเนียบหัวเมืองและผู้ครองเมืองซึ่งจารึกไว้ที่คอสองเฉลียงพระระเบียงล้อมพระอุโบสถวัดพระเชตุพน ด้านทิศตะวันออก กล่าวว่า *"เมืองสังขะ เจ้าเมืองชื่อพญาสังขบุรีนครอัจ ขึ้นกรมมหาดไทย"*[๑๒] ปัจจุบันคือ อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์

๑๑. คุขัน ปัจจุบันคือ อำเภอขุขันธ์ จังหวัดศรีสะเกษ

๑๒. ศรีโสภณ (สิรีโสภณ) ปัจจุบันคือ จังหวัดบันทายมีชัย (บนฺทายมานชัย) ประเทศกัมพูชา

๑๓. กะพงสวาย (กำพง่สฺวาย) กำปงสวายเป็นเมืองโบราณ ปรากฏในหลักฐานพระราชพงศาวดารว่าเมื่อครั้งสมเด็จพระนเรศวรมหาราชยกทัพไปตีเมืองละแวกครั้งที่ ๒ โปรดให้ทัพพระยานครราชสีมายกทัพไปทางเมืองกำปงสวายทางหนึ่ง เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่าเจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"ออกญาเดโช"* เป็นเมืองส่วยขึ้นกับเจ้าฟ้าทะละหะ ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดกำพงธม ประเทศกัมพูชา

๑๔. อุดมมีชัย น่าจะหมายถึง **อุดงค์มีชัย (อุฎุงฺคมานชัย, อุฎุงฺคฎาชัย)** เมืองหลวงเก่าของกัมพูชา ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดกำพงสพือ ประเทศกัมพูชา เมืองอุดงค์ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของกรุงพนมเปญ ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาพระราชทรัพย์ ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านเล็กๆ หลักฐานโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับพระราชวังโบราณไม่มีเหลือแล้ว จะมีบ้างก็คือวัดเก่าสมัยอุดงค์ที่ยังคงมีเหลืออยู่ เช่น วัดเวียงจ๊ะส์ (วัดวังเก่า) เป็นต้น เมืองอุดงค์เป็นเมืองหลวงของเขมรสมัยหลังเมืองพระนครที่มีระยะเวลายาวนานที่สุด ๒๔๖ ปี กล่าวคือ เป็นเมืองหลวงตั้งแต่เมื่อ พ.ศ. ๒๑๖๒ รัชกาลสมเด็จพระชัยเชษฐาที่ ๒ จนถึง พ.ศ. ๒๔๐๘

๑๕. สมบุก (สมฺบุก) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองสมบก"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาราชาเสน่หา"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดกระแจะ ประเทศกัมพูชา

๑๖. บาราย (บาราย) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่าเจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาแสนท้องฟ้า"* ปัจจุบันเป็นอำเภอบารายณ จังหวัดกำพงธม

๑๗. บริบูรณ์ (บริบูรฺณ) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่าเจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาเสนาธิบดี"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดกำพงฉนัง ประเทศกัมพูชา

---

[๑๐] ***เรื่องเดียวกัน,หน้าเดียวกัน.***
[๑๑] ***เรื่องเดียวกัน,หน้าเดียวกัน.***
[๑๒] ***เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๗๖.***

๑๘. ขลุง (ขลุง) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่าเจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยายศโช"* ปัจจุบันน่าจะอยู่ในจังหวัดโพธิสัตว์ ประเทศกัมพูชา

๑๙. กรอง (กฺรง) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่าเจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาเสนาราชสงคราม"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดโพธิสัตว์ ประเทศกัมพูชา

๒๐. บาที (บาที) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่าเจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาวงศาอันชิต"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดตาแก้ว ประเทศกัมพูชา

๒๑. สะโทง (โสฺทง) ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดกำพงธม ประเทศกัมพูชา

๒๒. กะพงโสม (กำพง่โสม) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองกพงโสม"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาธิเบศร์สงคราม"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา

๒๓. เสียมราบ (เสียมราบ ภาษาเขมรปัจจุบันออกเสียงว่า เสียมเรียบ) เป็นเมืองที่มีชื่อปรากฏในพระราชพงศาวดารสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ตอนต้น แต่ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการในสมัยรัชกาลที่ ๓ ก่อนหน้านี้มีชื่อว่า "เมืองพระนครวัด" ชื่อเมืองนี้พบในทำเนียบหัวเมืองและผู้ครองเมืองซึ่งจารึกไว้ที่คอสองเฉลียงพระระเบียงล้อมพระอุโบสถวัดพระเชตุพน ด้านทิศตะวันออก กล่าวว่า *"เมืองนครเสียมราฐ เจ้าเมืองชื่อพระยานุภาพไตรภพ สบสรรพยุทธฤทธิ ขึ้นเมืองพระตะบอง"*[๑๓] ปัจจุบันโบราณสถานเมืองพระนครตั้งอยู่ในจังหวัดนี้ เมืองนี้เป็นเมืองรองอยู่ในการดูแลของเมืองพระตะบอง เจ้าเมืองแต่เดิมตามที่ปรากฏในทำเนียบบรรดาศักดิ์กรุงกัมพูชามีตำแหน่งเป็นที่ *"ออกญานครเสียมราบ"* ปัจจุบันเป็นจังหวัดหนึ่งในประเทศกัมพูชา

๒๔. โพธิสัตว์ (โพธิสาต่) หรือโปริสาท, หรือโปสัต เมืองโพธิสัตว์เป็นหัวเมืองสำคัญทางทิศตะวันตกของประเทศกัมพูชา เคยเป็นเมืองหลวงในสมัยที่เจ้าพญาจันท์เสด็จกลับมาจากกรุงศรีอยุธยาและทำสงครามปราบขบถขุนหลวงพระเสด็จกอน ต่อมามีฐานะเป็นเมืองเอก เจ้าเมืองมีตำแหน่งตามที่ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"ออกญาสังขโลก"* หรือ *"ออกญาสวรรคโลก (อุกญาส์วรคาโลก)"* และถือเป็นเมืองส่วยขึ้นออกญาจักรี ปัจจุบันเป็นจังหวัดหนึ่งในประเทศกัมพูชา

๒๕. สะทึงโฉลง (ฉฺลูง) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองโฉลง"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาเสนาสงคราม"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดกระแจะ ประเทศกัมพูชา

๒๖. กะพงคะมุม น่าจะหมายถึง **เมืองตะโบงคมุม หรือ ถะโบงขะมุม หรือ ตบงขมุม หรือ ตโบงฆมุม (ตฺบูงฆฺมุม)** เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองตโบงคมุม"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาวรชุณ"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดกำพงจาม ประเทศกัมพูชา

๒๗. เมืองสำโรงทอง หรือ **สำโรงโตง (ส์โรงทง)** เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่าเจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาอุไทยธิราช"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดกำพงสะพือ ประเทศกัมพูชา

๒๘. กะแจะ น่าจะหมายถึง **กระแจะ (กฺรแจะ)** ปัจจุบันเป็นจังหวัดหนึ่งในประเทศกัมพูชา

๒๙. เปี่ยมจอ น่าจะหมายถึง **เปียมโจ (พามชร)** เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองเปียมโจ"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาวงศาสงครามธิบดี"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดไพรแวง ประเทศกัมพูชา

๓๐. สวายทาบ น่าจะหมายถึง สวายเตียบ (สฺวายทาบ) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองสวายเตียบ"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยามโนสงคราม"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดสวายเรียง ประเทศกัมพูชา

๓๑. ไพรกะบาศ หรือ **ไพรกระบาส (ไพฺรกฺรบาส)** เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองไพรกะบาด"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาไชยโยธา"* ปัจจุบันเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดตาแก้ว ประเทศกัมพูชา

---

[๑๓] ***เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.***

๓๒. อันลงราฐ บางแห่งเรียก **อันลงราช (อนฺลง่ราช)** เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองอันลงราช"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาราชสาคร"* ปัจจุบันน่าจะอยู่ในจังหวัดกำพงธม ประเทศกัมพูชา

๓๓. ตรัง หรือ กรัง หรือ เตรียง (ทฺรำง) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองกรัง"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาพิศณุโลก"* ปัจจุบันเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดตาแก้ว ประเทศกัมพูชา

๓๔. ตะครอ น่าจะหมายถึง **ตะคร้อ หรือ กรอโกร์ (กฺรคร)** เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองตะคร้อ"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาชำนะสงคราม"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดโพธิสัตว์ ประเทศกัมพูชา

๓๕. บาพนม (บาภฺนำ) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่าเป็นเมืองเอก เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาธรมาเดโช"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดไพรแวง ประเทศกัมพูชา

๓๖. มะโนไพร (มฺลูไพฺร) ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดพระวิหาร ประเทศกัมพูชา

๓๗. ไพรกะฎี หรือ ไพรกะดี (ไพฺรกฺฎี) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองไพรกะดี"* เป็นเมืองจัตวา เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยามนตรีเสน่หา"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดกำพงธม ประเทศกัมพูชา

๓๘. พนมเพญ (ภฺนำเพญ) กรุงพนมเปญเมืองหลวงของประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน เป็นเมืองที่เจ้าพญาญาติตั้งเป็นเมืองหลวง ต่อมาเมืองหลวงได้ย้ายไปที่อื่นจะย้ายกลับมาที่พนมเปญบ้างในบางครั้ง เช่น เมื่อสมเด็จพระอุทัยราชาเสด็จหนีทัพไทยก็เสด็จมาประทับอยู่ที่เมืองนี้โดยได้รับความช่วยเหลือจากเวียดนาม เมื่อสมเด็จพระนโรดมยอมลงพระนามในการเป็นรัฐอารักขาของฝรั่งเศส ฝรั่งเศสก็ขอให้พระองค์ย้ายเมืองหลวงจากกรุงอุดงค์มายังเมืองพนมเปญ นับแต่นั้นเป็นต้นมากรุงพนมเปญก็กลายเป็นเมืองหลวงของประเทศกัมพูชาจนถึงปัจจุบัน เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่าเจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาราชาไมตรี"*

๓๙. รำดวล น่าจะหมายถึง **ลำดวน (รฺวล)** เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองลำดวน"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาภฺาจักรี"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดสวายเรียง ประเทศกัมพูชา

๔๐. กำภุช น่าจะหมายถึง **กำโปด หรือ กำปอด (กำพต),** เป็นเมืองท่าทางทิศตะวันตกของประเทศกัมพูชา ตั้งแต่สมัยอยุธยาเป็นต้นมา หากจะเดินทางไปยังประเทศกัมพูชาทางทะเลจะต้องขึ้นบกที่เมืองนี้ ราชพงษาวดารกรุงกัมพูชาระบุว่า เมืองกำปอดเป็นเมืองที่ขึ้นกับออกญายมราช ทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาระบุว่าเจ้าเมืองกำปอด (กำโปด) มีตำแหน่งเป็น *"ออกญาเสนานุชิต"* ปัจจุบันเป็นจังหวัดหนึ่งในประเทศกัมพูชา

๔๑. มงคลบุรี (มงฺคลบุรี) ปัจจุบันเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดบันทายเมียนชัย (บนฺทายมานชัย) ประเทศกัมพูชา

๔๒. เชิงไพร (เชิงไพฺร) เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่าเจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยาเพชรเดโช"* ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดกำพงจาม ประเทศกัมพูชา

๔๓. ชีแครง (ชีแคฺรง) ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดเสียมเรียบ ประเทศกัมพูชา

๔๔. ศรีสุนทร หรือ **ศรีธอ** หรือ **ศรีสันธร (สฺรีสนฺธร)** เป็นเมืองสำคัญตั้งอยู่ทางตะวันออกของกรุงพนมเปญ ริมฝั่งแม่น้ำโขง เมืองนี้เคยเป็นเมืองหลวงหลายครั้ง โดยเฉพาะชื่อเมืองจะเห็นได้ว่าเป็นชื่อที่สืบทอดจากชื่อเมืองหลวงเดิมของเขมรคือ *"เมืองศรียโสธรปุระ"* ต่อมาได้กร่อนเสียงเหลือเพียง *"ศรีโสธร"* และ *"ศรีสันธร"* ตามลำดับ บางครั้งก็มีการกร่อนเสียงจนเรียกเมืองนี้ว่า *"ศรีสอฒอ"* หรือ *"ศรีธอ"* เมืองศรีสันธรมีหลักฐานโบราณคดีสมัยหลังเมืองพระนครจำนวนมาก โดยเฉพาะพระพุทธรูปและเทวรูปสมัยหลังเมืองพระนคร และเนื่องจากเมืองศรีสันธรมีขนาดใหญ่ ในเวลาต่อมาจึงมีการแบ่งออกเป็นเมืองย่อยๆ คือ เมืองศรีธรขวา เมืองศรีธรกลาง และเมืองศรีธรซ้าย จัดเป็นเมืองขึ้นต่อเมืองตโบงฆมุมซึ่งเป็นเมืองเอก เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองศรีสุนทร"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่

"พระยาแสนสงคราม" ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดกำพงจาม ประเทศกัมพูชา

๔๕. มุขกำยาน น่าจะหมายถึง **มุกกำปูน** หรือ **มุขกำพูล (มุขกพูล)** เมืองนี้ปรากฏในทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชาว่า *"เมืองมุกกำปูน"* เจ้าเมืองมีตำแหน่งเป็นที่ *"พระยามุขสาคร"* ปัจจุบันเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดกัณฐาล ประเทศกัมพูชา

บทสรุป

จากการศึกษาวิเคราะห์ภูมิสถานนามหัวเมืองเขมรใน **"คำฉันท์สมโภชพระบรมมหาเศวตรฉัตร บนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท"** แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ของไทยเกี่ยวกับหัวเมืองเขมรในเวลานั้นได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะจากรายชื่อเมืองที่ปรากฏใน **"คำฉันท์สมโภชพระบรมมหาเศวตรฉัตร บนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท"** แม้ว่าในวรรณกรรมเรื่องนี้จะไม่ได้มีการจำแนกประเภทหัวเมืองเขมรไว้อย่างชัดเจน เหมือน **"ประกาศเทวดา บรมราชาภิเศก รัชกาลที่ ๔"** แต่ก็สามารถจำแนกหัวเมืองเขมรที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่องนี้ออกได้เป็น ๒ กลุ่ม คือ หัวเมืองเขมรส่วนนอกและหัวเมืองเขมรส่วนใน

ภูมิสถานนามของหัวเมืองเขมร ตามที่ปรากฏในวรรณกรรมเรื่อง **"คำฉันท์สมโภชพระบรมมหาเศวตรฉัตร บนพระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท"** บางชื่ออาจมีความแตกต่างจากชื่อในภาษาเขมรบ้าง เนื่องจากเป็นการเรียกตามแบบของไทย ภูมิสถานนามหัวเมืองเหล่านี้บางชื่อยังคงมีการใช้สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน เช่น เมืองพระตะบอง พนมเปญ ฯลฯ บางเมืองได้ลดความสำคัญลงกลายเป็นเพียงอำเภอ บางชื่อได้เลิกใช้ไปและพบในเอกสารโบราณเท่านั้น ซึ่งทำให้มีปัญหาอยู่บ้างในการตรวจสอบตำแหน่งที่ตั้งของเมืองต่างๆ เหล่านี้ อย่างไรก็ตามการศึกษาวิเคราะห์ภูมิสถานนามหัวเมืองเขมรในที่นี้เป็นเพียงการศึกษาเบื้องต้นเท่านั้น และควรมีการศึกษาในระดับลึกต่อไป

บรรณานุกรม

ไคลงโลกนิติ พระนิพนธ์สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเดชาติศร. กรุงเทพฯ : สถาบันภาษาไทย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๓.

ชุมนุมฉันท์ดุษฎีสังเวย. พระนคร : คุรุสภา, ๒๕๐๓.

ทำเนียบนาม ภาคที่ ๓ ตำราทำเนียบบันดาศักดิ์กรุงกัมพูชา. พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพมหาเสวกโท เจ้าพระยาอภัยภูเบศร์ (ชุ่ม อภัยวงศ์) เมื่อปีจอ พ.ศ. ๒๔๖๕. พระนคร : โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ๒๔๖๕.

ประชุมจารึกวัดพระเชตุพน. กรุงเทพฯ : บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๔๔.

ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม ๑๒. กรุงเทพฯ : สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, ๒๕๔๙.

ศิลปากร, กรม. **วรรณคดีสัญจัย.** พระนคร : กรมศิลปากร, ๒๕๐๓.

สมมตอมรพันธุ์, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ. **ประกาศการพระราชพิธีเล่ม ๒.** กรุงเทพฯ : กรมศิลปากร, ๒๕๕๐.

ความสำเร็จจากการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

*ศรีนิตย์ บุญทอง**

การพัฒนาประเทศไทย จะดำเนินการไปอย่างไรขึ้นอยู่กับรัฐบาลแต่ละสมัย ขณะที่โลกก็ได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติกันอย่างฟุ่มเฟือย เพื่อให้ได้ซึ่งความสุข ความทันสมัย จนกระทั่งถึงโลกยุคไร้พรมแดนในปัจจุบัน และทำให้เกิดปัญหาวิกฤติในเรื่องสิ่งแวดล้อม เกิดอุทกภัยอย่างรุนแรง ปัญหาโลกร้อน ขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงงานการพัฒนาเพื่อช่วยเสริมรัฐบาลอีกทางหนึ่งตั้งแต่ต้นรัชกาลมาจนปัจจุบันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนของพระองค์อยู่ได้ด้วยการพึ่งตนเอง มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และมีความสุข ดังพระปฐมบรมราชโองการในโอกาสพระราชพิธีบรมราชาภิเษกว่า **"เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม"**

กว่า ๖๐ ปีที่ทรงงานด้านการพัฒนาเพื่อประชาชนจะมีหลักการทรงงานที่ชัดเจนตั้งแต่ต้นรัชกาลจนปัจจุบัน คือ ไม่ว่าจะทรงทำอะไร จะทรงพิจารณาอย่างละเอียดรอบคอบในลักษณะขององค์รวม ด้วยการหาข้อมูลและความรู้ในทุกๆ ด้าน ตลอดจนสภาพภูมิศาสตร์ สังคม การรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย แล้วตัดสินพระทัยด้วยเหตุและผลให้ดำเนินการ นอกจากนั้น การจะดำเนินการโครงการใดต้องกระทำตามความเหมาะสม คือต้องประมาณการตามกำลังความสามารถที่มีอยู่ในเบื้องต้น เมื่อสามารถดำเนินการเบื้องต้นได้แล้ว ความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ มากขึ้น จึงพิจารณาดำเนินการขยายการดำเนินงานในระดับใหญ่ขึ้น ทั้งนี้ จะต้องเตรียมการแก้ไขในเรื่องของความเสี่ยงและปัญหาที่จะเกิดขึ้น โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่เกิดขึ้นมากมาย ล้วนแต่ทรงงานด้วยวิธีการดังกล่าว ต้องทรงงานด้วยพระวิริยะอุตสาหะ เพราะการดำเนินงานได้พบกับปัญหามากมาย ทรงติดตามผลการดำเนินงานแล้วพระราชทานพระราชดำริในการแก้ปัญหามาเป็นระยะๆ จนทำให้เกิดประโยชน์โดยตรงกับประชาชนตามพระราชประสงค์

จากผลการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ทำให้เกิดสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ส่งเสริมให้เกษตรกรได้ประกอบอาชีพและแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทย โดยเฉพาะประชาชนในชนบท เมื่อไปเรียนรู้แล้ว สามารถนำไปปฏิบัติได้ เพราะใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ประหยัด บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติให้มีการใช้อย่างถูกต้อง เกิดประโยชน์สูงสุด ส่งผลให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและมีใช้อย่างยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลต่อชุมชน ประเทศไทย และสังคมโลก

ผลจากการทรงงานหนักตลอดมาทำให้เกิดโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริกว่า ๔,๐๐๐ โครงการแล้ว ได้พระราชทานพระราชดำรัส พระบรมราโชวาทเกี่ยวกับการพัฒนาไว้มากมาย เพื่อให้ประชาชนอยู่ได้ด้วยการ *"พึ่งตนเอง"* ทั้งด้านการใช้เทคโนโลยี ด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะต้องมีอาหารบริโภคเป็นเบื้องต้น ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนสังคมที่เข้มแข็ง มาเป็นเวลานานกว่า ๓๐ ปี ซึ่งหมายถึงการใช้ *"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"* ในการดำรงชีวิตของบุคคลทุกระดับ ทุกกลุ่ม ตลอดจนการพัฒนาประเทศ

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๔๐ เกิดภาวะวิกฤติในประเทศไทย ได้มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างชัดเจนและบ่อยขึ้น ใน พ.ศ. ๒๕๔๑, ๒๕๔๒ มีบุคคล หน่วยงาน ตลอดจนภาคธุรกิจได้ไป

* *ที่ปรึกษาสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.)*

ศึกษาดูงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ และนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การดำเนินการทางธุรกิจมากขึ้น ซึ่งทำให้บุคคลเหล่านี้มีชีวิตที่ดีขึ้น ชุมชนดีขึ้น ธุรกิจที่เกือบล่มสลายก็ได้ฟื้นขึ้นดำรงอยู่ต่อมาจนปัจจุบัน นับเป็นแบบอย่างของความสำเร็จให้ผู้อื่นได้เห็นเป็นรูปธรรม

ปัจจุบันผู้ที่ประสบความสำเร็จในการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้การดำรงชีวิต มีอยู่ในทุกหมู่เหล่า กระจายอยู่ทั่วประเทศ เพราะหน่วยงานของรัฐหลายๆ หน่วยงานได้นำไปส่งเสริมให้เกิดการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนที่อยู่ในชนบทและประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้มีศูนย์เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ทุกจังหวัด ผู้สนใจเข้าไปศึกษาดูงานและเข้าฝึกอบรมได้ แล้วนำไปปรับใช้กับชีวิตของตน ทั้งในแง่ของการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ

จากการที่ได้มีการจัดประกวดผู้ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงใน พ.ศ. ๒๕๕๒ มีผู้ส่งเข้าประกวดประเภทต่างๆ ที่ดำเนินการอยู่ในทุกจังหวัด รวม ๑,๔๘๙ ราย แบ่งเป็น

- ประเภทประชาชนทั่วไปและเกษตรกร ๘๑๘ ราย
- ประเภทชุมชนพัฒนาโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๓๙๕ ราย
- หน่วยงานภาครัฐทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ๑๖๒ หน่วยงาน
- การดำเนินธุรกิจทั้งขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดย่อม ๑๑๔ ราย

จำนวนดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ได้มีผู้ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างกว้างขวาง และประสบความสำเร็จจากการนำไปปฏิบัติ จึงได้ส่งเข้าประกวด ส่วนผู้ที่ดำเนินการไปแล้วยังมีอีกมาก แต่ความสำเร็จยังเป็นบางส่วน ซึ่งจะดำเนินการต่อไป

ในครั้งนี้ จึงขอนำตัวอย่างผู้ประสบความสำเร็จจากการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำรงชีวิต

เกษตรกรที่ต่อสู้มาด้วยความอดทน

นายฉลองชาติ ยังปักษี เกษตรกรจากอำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร เดิมหักถางป่าตัดไม้ไปขาย อาชีพหลักทำสวนยางพารา ใช้ชีวิตอย่างฟุ่มเฟือยและฟุ้งเฟ้อ ใน พ.ศ. ๒๕๓๒ ได้รับผลกระทบจากพายุเกย์ จึงไปกู้เงินจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) จำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท มาลงทุนทำการเกษตรพืชเชิงเดี่ยวตามกระแสของสังคม การลงทุนในการใช้สารเคมีสูง ไม่คุ้มทุน ปรากฏว่ายิ่งทำยิ่งยากจน

เมื่อได้ฟังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้ไปศึกษาดูงานที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทรายอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดเพชรบุรี จึงได้นำมาปรับวิถีชีวิตของตนเองและครอบครัวอย่างจริงจังตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยยึดถือพระราชดำรัส **ทำการปลูกป่า ๓ อย่าง ประโยชน์ ๔ อย่าง** ตามแนวพระราชดำริ* ทำการเกษตรระบบวนเกษตร ลดการใช้สารเคมี ใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ใช้สมุนไพรกำจัดศัตรูพืช ปลูกพืชผักไว้บริโภคในครัวเรือน แบ่งให้เพื่อนบ้าน เหลือจึงนำไปขาย การดำเนินการในระยะแรกนี้ ถูกเพื่อนร่วมชุมชนเห็นว่าเป็นเรื่องที่ไม่สามารถทำให้ประสบความสำเร็จในชีวิตได้ *"ถูกหาว่าบ้า"* แม้แต่คนในครอบครัวก็ไม่เข้าใจ แต่ก็

** คือปลูกไม้ผลสำหรับคนกินและสัตว์กิน ปลูกไม้โตเร็วสำหรับเป็นเชื้อเพลิงและใช้สอยทั่วๆ ไป เมื่อตัดแล้วสามารถปลูกทดแทนได้ภายในเวลา ๕-๖ ปี และปลูกไม้เศรษฐกิจที่มีอายุยืน เช่น ไม้สัก ไม้แดง ไม้เต็ง ไม้ตะเคียน เพื่อทำที่อยู่อาศัย ประโยชน์อย่างที่ ๔ คือ เป็นป่าต้นน้ำลำธาร ทำหน้าที่อนุรักษ์ดินและน้ำ — กองบรรณาธิการ*

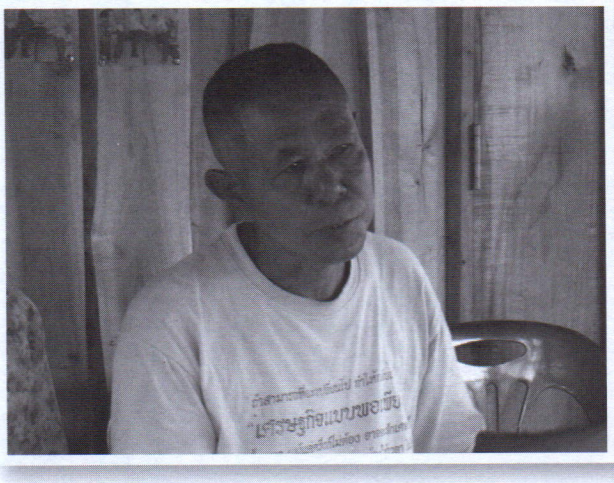

พยายามทำด้วยความอดทน ขยัน เวลา ๒ ปีผ่านไป จึงปรากฏผลให้คนในครอบครัวได้เห็นและเข้าใจ เพราะมีชีวิตดีขึ้น มีอาหารบริโภคในครัวเรือน ทั้งปลา เนื้อ พืชผักต่างๆ ตลอดจนผลไม้ที่มีอยู่ในสวนของบ้าน รายจ่ายน้อยลงเพราะหยุดการใช้ชีวิตฟุ่งเฟ้อฟุ่มเฟือยตามกระแสทุนนิยม มีเงินค่อยๆ ผ่อนหนี้

ตลอดเวลากว่า ๑๐ ปีที่ผ่านไป นายฉลองชาติได้ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพอย่างเคร่งครัด ศึกษาหาความรู้อยู่ตลอดเวลา ทำงานหนักด้วยความอดทน ทำให้วันนี้ภายในที่ดิน ๓๔ ไร่ ประกอบด้วย บ้านพักอาศัย ต้นยางพารา มะฮอกกานี ตะเคียนทอง ไม้โตเร็ว ไม้ผลนานาชนิด มีทั้งทุเรียน มังคุด กล้วย พืชผักยืนต้น และผักสวนครัว พืชสมุนไพร มีปลาอยู่ในสระ มีเป็ด ไก่ โคเนื้ออยู่ในบริเวณบ้าน ทำให้ครอบครัวมีรายได้เกือบทุกวัน พ.ศ. ๒๕๕๑ มีรายได้สุทธิถึง ๔๕๐,๐๐๐ บาท เพราะเกือบไม่ต้องลงทุนอะไรเลย ปุ๋ยที่ใช้คือปุ๋ยคอกจากวัวที่เลี้ยงไว้กินหญ้าในบริเวณสวน และปุ๋ยหมักที่ทำจากเศษพืชผักที่เหลือในสวน สารฆ่าแมลงได้จากน้ำส้มควันไม้ที่เกิดจากการเผาถ่านจากเศษไม้ในสวน และยังได้ถ่านใช้ในการหุงต้ม แรงงานไม่ได้จ้างใคร อาหารแทบไม่ต้องซื้ออะไรเพราะอาหารทุกหมวดหมู่มีอยู่รอบบ้านและปลอดภัยจากสารเคมี ครอบครัวทำงานร่วมกันด้วยความขยันอดทนต่อไป นายฉลองชาติได้รับการยกย่องเป็นบุคคลตัวอย่างของจังหวัด ได้รับการยอมรับนับถือจากชุมชน สวนได้กลายเป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงให้ผู้ที่สนใจทั่วไปได้เข้ามาเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีชีวิตครอบครัวที่มีความสุข ไม่มีหนี้สิน ลูกซึ่งเคยทำงานบริษัทอยู่ในกรุงเทพฯ เมื่อเห็นพ่อประสบความสำเร็จจึงได้กลับมาอยู่บ้านเพื่อดำเนินชีวิตและสืบทอดเจตนารมณ์เช่นเดียวกับพ่อที่มีความสุขและสนุกอยู่กับธรรมชาติ และปลูกต้นไม้เพิ่มขึ้นเป็นการออมและเป็นบำเหน็จเมื่อชรา ดิน น้ำก็จะสมบูรณ์ขึ้นเพราะมีป่าเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของการลดภาวะโลกร้อน

ชุมชนวิถีพอเพียง

การพัฒนาชุมชนโดยใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น ได้ดำเนินการอยู่แล้วทั่วประเทศไทยเช่นกัน ซึ่งเห็นได้จากผู้เข้าประกวดมีกว่า ๓๐๐ ชุมชนจากทั่วประเทศ แสดงว่าชุมชนเหล่านี้ได้ประสบความสำเร็จในการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้มีการดำเนินการอย่างกว้างขวาง ชุมชนที่ประสบความสำเร็จชุมชนหนึ่ง ที่จะนำมาให้ทราบในครั้งนี้ คือ **ชุมชนบ้านบางโรง** อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต

จากชุมชนที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า ๒๐๐ ปี ชุมชนบ้านบางโรงในปัจจุบันมีผู้คนจากหลากหลายเชื้อชาติศาสนาอยู่ด้วยกัน มีอาชีพเป็นพ่อค้า ชาวประมง มีความเจริญรุ่งเรือง อยู่ร่วมกันด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีธรรมชาติที่สวยงาม ประกอบด้วยป่าเขตร้อนชื้น มีน้ำตก มีป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์น้ำอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นความหลากหลายทางธรรมชาติ ต่อมาเมื่อโลกนี้ได้มีการพัฒนาตามระบบทุนนิยมโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาวัตถุ มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติกันอย่างฟุ่มเฟือย มีการแข่งขันกันสูง ทำให้ชุมชนบ้านบางโรงได้รับผลกระทบเพราะป่าชายเลนถูกทำลาย นายทุนได้เข้ามาบุกรุกเพื่อผลประโยชน์ทางธุรกิจและการท่องเที่ยว สัตว์ทะเลที่เคยอุดมสมบูรณ์ได้หายไป

ชาวประมงขาดรายได้และครอบครัวมีหนี้สิน ใน พ.ศ. ๒๕๓๖ นั้นเอง แกนนำชุมชนได้เริ่มต้นด้วยการร่วมกันคิดและหารือกันในชุมชนที่นับถือศาสนาอิสลามร้อยละ ๘๐ เพื่อแก้ไขปัญหาชุมชน โดยใช้มัสยิดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งได้จุดประกายความคิดในการหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน จึงได้ทำการสำรวจข้อมูลของชุมชนอย่างจริงจัง พบว่าชาวชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา ประมง ค้าขาย และรับจ้างทั่วไป มีหนี้สินมาก ชาวประมงบางส่วนได้นำที่ไปจำนองเพื่อนำเงินไปเป็นทุนในการค้าขาย จึงได้จัดตั้ง **กองทุนปลดเปลื้องหนี้สิน** โดยการระดมทุนทุกๆ เดือนจากแกนนำ มีวัตถุประสงค์สำคัญคือ การนำเงินกองทุนไปไถ่ถอนที่กลับมาให้บุคคลเหล่านั้นได้ใช้ที่ดินในการประกอบอาชีพได้เงินมาส่งคืนให้แก่กองทุน ทั้งนี้ได้ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในพ.ศ. ๒๕๔๐ กองทุนได้กลายเป็น **กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านบางโรง** เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านบางโรงและชาวชุมชนใกล้เคียง

จากการที่ชุมชนได้มีการสำรวจข้อมูลอย่างละเอียดรอบคอบ ประชาชนได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและความรู้ ทำให้ทราบถึงจุดเด่น จุดด้อย ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่างๆ นั่นคือชุมชนได้รู้จักว่าชุมชนของตนมีทรัพยากรอะไร มีความสามารถทำอะไรได้แค่ไหนที่พอกับความสามารถของชุมชน ใน พ.ศ. ๒๕๔๐ นั้นเอง ได้มีแผนพัฒนาชุมชนขึ้นอย่างชัดเจน และแผนงานต่อไป ตามลำดับ ดังนี้

- แผนที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๐ – ๒๕๔๔ แผนการสร้างชุมชนให้เข้มแข็งและจัดการสร้างทุนชุมชน

- แผนที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕ – ๒๕๔๘ แผนการพัฒนาคนในชุมชน

- แผนที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๙ – ๒๕๕๒ แผนการบูรณาการแผนชุมชนของภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน

- แผนที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๕๕ แผนพัฒนาคนและวิสาหกิจชุมชน

จะเห็นว่าแผนของชุมชนทั้ง ๔ แผน ได้ทำไปตามลำดับ ได้มีการวิเคราะห์ว่าเวลาไหนควรจะทำอะไรได้ตามความสามารถของคนในชุมชนและทรัพยากรที่มีอยู่ โดยที่**แผนแรก** ได้เน้นในการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ชุมชน

ได้เข้มแข็ง ต่อมาจึงได้มีการพัฒนาคนในช่วง**แผนที่ ๒** เมื่อคนมีความรู้ความเข้าใจตนเองและชุมชนดีขึ้นแล้ว **แผนที่ ๓** จึงได้มีการบูรณาการแผนชุมชนของภาคีการพัฒนาจากทุกภาคส่วน ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๓ – ๒๕๕๕ **แผนที่ ๔** ก็จะเป็นการพัฒนาคนและวิสาหกิจชุมชนต่อไป เพราะชุมชนจะก้าวต่อไปต้องมีการพัฒนาคนต่อไปอย่างไม่มีสิ้นสุด อันจะส่งผลให้ชุมชนมีความเข้มแข็งยิ่งๆ ขึ้น ซึ่งขยายผลออกไปถึงประเทศชาติในที่สุด

จากการดำเนินงานของชุมชนบ้านบางโรงตามแผนชุมชนทั้ง ๓ แผน ทำให้ชุมชนบ้านบางโรงเป็นชุมชนตัวอย่างที่นำหลักของศาสนาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้กับการพัฒนาชุมชนและการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชุมชน นั่นคือ ชาวชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความรักความเข้าใจกัน มีงานทำตามความรู้ความสามารถของตนเอง มีการวางแผนการใช้จ่ายที่ควรแก่ฐานะ สามารถพึ่งตนเองได้ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะเรื่องของอาหาร ในสวนหลังบ้านมีการปลูกพืชแบบผสมผสาน ซึ่งมีทั้งสวนยางพารา พืชผัก สวนครัว ไม้ผลชนิดต่างๆ มีเพียงพอสำหรับบริโภคและยังเหลือขายในชุมชน มีอาชีพที่คำนึงถึงความสามารถตนเองและศักยภาพของทรัพยากรชุมชน อาชีพหลักคือการทำสวนยางและการทำประมง อาชีพเสริมคือการใช้ทรัพยากรชุมชนแปรรูปผลิตภัณฑ์กระทั่งเป็นสินค้า OTOP คืออาหารทะเล แกงไตปลาแห้ง น้ำพริกกุ้งเสียบ มีแหล่งทุนของชุมชนที่ดำเนินการโดยชาวชุมชนในลักษณะของกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กองทุนแม่ ธนาคารปู กลุ่มเลี้ยงปลาเลี้ยงหอยในกระชัง กลุ่มประมงพื้นบ้าน สวัสดิการชุมชน และกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ส่วนการดำเนินงานของชุมชนโดยชาวชุมชนด้วยการสนับสนุนให้ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการ

ดำเนินชีวิต ได้ส่งเสริมให้ชุมชนได้ร่วมกันคิด ร่วมกันวางแผน ร่วมกันทำ โดยเฉพาะการปลูกป่าชายเลนเพิ่มให้สมบูรณ์ดังเดิม และมีการบริหารจัดการให้มีใช้อย่างยั่งยืน พร้อมทั้งป่าดิบชื้นที่อยู่ติดกับชุมชนด้วย (ป่าดิบชื้นเขาพระแทว) จากการดำเนินงานของกลุ่มออมทรัพย์อย่างมีประสิทธิภาพและมีกองทุนต่างๆ ได้ดำเนินการเป็นสวัสดิการให้คนในชุมชนในเรื่องของการเจ็บป่วย การเสียชีวิต คนชรา ตลอดจนทุนการศึกษาให้เยาวชนตั้งแต่ระดับประถมถึงระดับปริญญาตรี

ปัจจุบันชุมชนบ้านบางโรงจึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวสถานศึกษาวิถีชีวิตของชาวชุมชนที่มีความสุขอยู่ด้วยกันด้วยความรัก สามัคคี มีอาชีพที่มั่นคง สัมผัสธรรมชาติในคลองบางโรง และเดินเที่ยวป่าศึกษาธรรมชาติเขาพระแทวที่ชาวบ้านได้ร่วมกันรักษาไว้ บ้านบางโรงจึงเป็นชุมชนตัวอย่างของการนำ *"ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง"* มาปรับใช้ในการพัฒนาชุมชนได้ดีมากชุมชนหนึ่ง

ธุรกิจที่ขยายตัวด้วยความภาคภูมิใจในความเป็นไทย

ในการทำธุรกิจทุกระดับก็ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการบริษัทในทุกกลุ่ม ทั้งบริษัทผลิตปูนซิเมนต์ การปิโตรเลียม ธนาคาร โรงแรม ฯลฯ เมื่อเกิดปัญหาวิกฤติได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ จนทำให้ธุรกิจเดินหน้าต่อไปได้และเดินไปด้วยความมั่นคง บางบริษัทที่เริ่มต้นด้วยกิจการขนาดเล็กเมื่อมีประสบการณ์มากขึ้น มีการศึกษาวิเคราะห์ทั้งในแง่ของเงินทุน การบริหารงานบุคคล มีการบริหารความ

เสี่ยง ตลอดจนคุณภาพของสินค้าที่ดีมาตลอด บริการลูกค้าด้วยความซื่อสัตย์ตามหลักการปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บริษัทจึงมีความเจริญก้าวหน้าตามลำดับและขยายกิจการออกไปอย่างมั่นคง เช่น **บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทย แม่ประนอม จำกัด** ผู้ผลิตและจำหน่ายอาหารประเภทน้ำพริก

บริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทย แม่ประนอม จำกัด ที่ก่อตั้งขึ้นใน พ.ศ. ๒๕๐๒ บนเนื้อที่ ๒ ไร่ ในนามห้างหุ้นส่วนจำกัดอุตสาหกรรมพิบูลย์ชัย ภายใต้แนวคิดคนเราสมัยก่อนการหุงข้าวใช้เตาถ่านเตาฟืน ทำกับข้าวเอง ปัจจุบันหันมาใช้หม้อหุงข้าวไฟฟ้าและซื้ออาหารสำเร็จรูป จึงน่าจะทำน้ำพริกสำเร็จรูปที่เก็บไว้ได้นาน โดยการบรรจุภาชนะขวดแก้วจำหน่าย ปรากฏว่าผลิตภัณฑ์ได้รับความนิยม เนื่องจากการปรุงรสชาติตามต้นตำรับอาหารไทยของ**นางประนอม แดงสุภา** อร่อยและมีคุณภาพได้มาตรฐาน กอปรกับมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้คงเอกลักษณ์ของความเป็นไทยอยู่เสมอ ทำให้กิจการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในระยะเวลาไม่นานนักจึงได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลในนามบริษัท พิบูลย์ชัยน้ำพริกเผาไทย แม่ประนอม จำกัด และใน พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้ย้ายโรงงานไปอยู่เขตทวีวัฒนา กรุงเทพฯ บนเนื้อที่กว่า ๓๐ ไร่ เป็นโรงงานผลิตอาหารที่ทันสมัยภายใต้นโยบายการดำเนินงาน ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ ผู้บริโภคปลอดภัย ผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กว่า ๔๘ ปีที่ดำเนินการ บริษัทได้เจริญเติบโตมาตามลำดับด้วยการขยายกำลังการผลิตอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยพิจารณาปัจจัยต่างๆ อย่างรอบคอบ ทำธุรกิจตามความสามารถเฉพาะด้านที่ชำนาญ คืออาหารไทยประเภทน้ำพริก น้ำปรุง เครื่องแกง วางแผนลงทุนอย่างรอบคอบ ไม่สร้างภาระหนี้สินให้เกิดความเสี่ยง ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยแต่ราคาไม่แพง ขนาดโรงงานเหมาะสมกับความสามารถในการจัดการ มีกำลังคนที่เหมาะสมทั้งด้านกำลังและความสามารถ พร้อมกับให้พนักงานมีโอกาสพัฒนาตนเอง การผลิตนั้น มีการวางแผนการผลิตและกระบวนการผลิตที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาด วัตถุดิบที่ใช้ผลิตใช้ของในประเทศ มีคุณภาพปลอดภัยจากสารเคมี เพื่อเป็นการกระจายรายได้สู่เกษตรกร และเพื่อควบคุมคุณภาพของอาหารไทยทั้งรสชาติและกลิ่น ใช้ภูมิปัญญาไทยเป็นหลักในการประกอบธุรกิจทำให้ง่ายต่อการพัฒนาต่อยอด เช่น ผลิตน้ำปรุงรสผัดไท น้ำปรุงรสส้มตำไทย ส้มตำปลาร้า ฯลฯ ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยีเพื่อผลิตสินค้าที่ได้คุณภาพตามมาตรฐานสากล ซึ่งใช้เทคโนโลยีในประเทศเป็นหลัก พร้อมๆ กันนี้ได้เตรียมความพร้อมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้วยการวิจัยพัฒนา จึงได้มีผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ออกสู่ตลาดตลอดมา ที่สำคัญยิ่งคือได้มีการตรวจสอบคุณภาพทุกขั้นตอนโดยห้องปฏิบัติการตรวจสอบคุณภาพภายใน และส่งตรวจสอบภายนอก ให้ความสำคัญกับลูกค้าโดยยึดหลักความซื่อสัตย์ยุติธรรม เน้นความสด สะอาด อร่อยของผลิตภัณฑ์ ราคาไม่แพง ด้วยการคำนวณต้นทุนในการผลิตให้เป็นสัดส่วนของกำไรที่เหมาะสม

ในการบริหารจัดการนั้น เพื่อลดความเสี่ยงได้ใช้วัตถุดิบในประเทศทั้งหมดด้วยการรับซื้อจากภูมิภาคต่างๆ ในกระบวนการผลิต มีการสูญเสียน้อย ทำให้ควบคุมต้นทุนการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการควบคุมการผลิตทุกขั้นตอน จึงได้ผลผลิตตามมาตรฐาน เป็นที่นิยมตลอดมาทั้งตลาดในประเทศและตลาดต่างประเทศ มีการสร้างเครือข่ายพันธมิตรทางการค้าเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ธุรกิจ เช่นบริษัทผู้ขาย เกษตรกร (Supplier) บริษัทผู้ค้าภายในประเทศที่เป็นผู้ส่งออกให้บริษัท (Dealer) เหนือสิ่งอื่นใด ในการบริหารจัดการ ต้องดำเนินการภายใต้หลักการประหยัดทรัพยากรทุกประเภทเพื่อประหยัดต้นทุนและความยั่งยืนของธุรกิจ

ด้านพนักงานของบริษัท ได้ส่งเสริมให้มีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยให้ได้รับการเพิ่มพูนความรู้ ให้ได้รับข่าวสารต่างๆ ประชุมระดมความคิดของพนักงานเพื่อพัฒนาระบบงาน ดูแลความเป็นอยู่ของพนักงานอย่างใกล้ชิด ให้สวัสดิการด้านต่างๆ ปลูกฝังความคิดให้พนักงานมีความซื่อสัตย์ในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนตามกฎหมาย จัดกิจกรรมให้พนักงานอยู่กันด้วยความรักสามัคคี

จากห้างหุ้นส่วนเล็กๆ ที่มีการดำเนินงานด้วยการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากว่า ๔๐ ปี ได้ขยายกิจการจนเป็นบริษัทดีเด่นธุรกิจขนาดกลาง มีขนาดสินทรัพย์ ๕๙ ล้านบาท (ไม่รวมราคาที่ดิน) มีพนักงานกว่า ๔๐๐ คน ทำงานด้วยความสุข มีสินค้าออกจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์อาหารกว่า ๕๐ ชนิด ภายใต้เครื่องหมายการค้า **"แม่ประนอม"** กล่าวได้ว่าบริษัทนี้เป็นตัวอย่างของการทำธุรกิจที่ประสบความสำเร็จและมีความก้าวหน้าไปเรื่อยๆ ด้วยความมั่นคงและอยู่อย่างยั่งยืนตลอดไป

ความสำเร็จของหน่วยงานภาครัฐ

หน่วยงานภาครัฐที่ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารจัดการ ที่ขอยกตัวอย่างให้เห็นถึงความสำเร็จ คือ **"กรมราชทัณฑ์"** ที่ได้สร้างกระแสให้บุคลากรภายในกรมได้ปฏิบัติตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๔๙ โดยกำหนดนโยบายเน้นหนักตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๕๐ ด้วยการสนับสนุนให้หน่วยงานและราชการในสังกัดยึดปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ได้มีการดำเนินงานและกิจกรรมไว้ ๓ มิติ คือ

ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของข้าราชการทุกระดับให้มีวิถีชีวิตแบบพอเพียง โดยการรู้จักประมาณตน ประหยัด อดออม มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต มีความเพียรและอดทน รู้จักเสียสละและการแบ่งปัน ด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ปรับทัศนคติ ปรับพฤติกรรม สร้างความพอเพียงในองค์กร และนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต

การบริหารองค์กรแบบพอเพียง ได้มีการบริหารองค์กรอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง ส่งเสริมให้บุคลากรมีความรอบรู้ เสริมสร้างคุณภาพ จริยธรรม เจ้าหน้าที่ทุกระดับปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพพร้อมรับการตรวจสอบ ศึกษาวิเคราะห์

การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตผู้ต้องขัง ด้วยการให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อจะได้นำไปปฏิบัติตนและปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตได้ภายหลังจากการพ้นโทษและไม่หวนกลับมากระทำผิดซ้ำอีก ด้วยการส่งเสริมให้มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ มีศีลธรรมพื้นฐาน มีจริยธรรมในการดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้รับการฝึกทักษะวิชาชีพตามความสนใจ มีศูนย์สาธิตเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบของทฤษฎีใหม่ เป็นที่เรียนรู้และปฏิบัติสำหรับผู้ที่จะทำอาชีพเกษตรเมื่อพ้นโทษ ผู้พ้นโทษก็ออกไปสู่สังคมในฐานะพลเมืองดี มีความรู้ที่จะประกอบอาชีพต่อไป

จากการที่กรมราชทัณฑ์ได้นำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการบริหารจัดการนี้เอง ทำให้บุคลากรขององค์กรได้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต จนเกิดวิถีชีวิตที่พอเพียง ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต มีความรอบคอบ มีเหตุผล ตั้งอยู่ในความไม่ประมาทและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้องค์กรมีความสำเร็จในการดำเนินงาน และมุ่งขับเคลื่อนสู่การเป็นองค์กรแห่งความพอเพียงได้อย่างยั่งยืน

บทสรุป

ตัวอย่างของบุคคลและองค์กรที่ยกมากล่าวเป็นตัวอย่างนี้ เป็นเพียงส่วนน้อย ตัวอย่างเหล่านี้พร้อมที่จะให้ผู้สนใจเข้าไปศึกษาดูงาน และนำไปปรับใช้กับตนต่อไป เพื่อขยายผลให้กว้าง ซึ่งจะส่งผลให้สังคมของมนุษย์ได้อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขท่ามกลางธรรมชาติที่เอื้ออำนวยต่อการอยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิต

สมาธิเบื้องต้น

วิจิตร อาวะกุล

นั่งสมาธิทำไม? นั่งแล้วได้อะไร?

การนั่งสมาธิ ฝึกสมาธิ เป็นวิธีฝึกใจ ทำใจให้สงบ เป็นการสร้างสติให้เกิดขึ้น ที่เรามีความทุกข์ก็เพราะใจเราไม่สงบ วิตก กังวล คิดเรื่องต่างๆ นานาหลายเรื่องก็ไม่เป็นอย่างที่คิด มีเรื่องใหม่เข้ามาในจิตใจเราเสมอ ทุกวัน ทุกวินาที จิตใจไม่อยู่นิ่ง จิตไม่รู้จักหยุด จิตจึงอ่อนเพราะจิตใจเหนื่อยอ่อน มีผลกระทบต่อร่างกาย ทำให้ร่างกายอ่อนแอ มีผลกระทบต่อสุขภาพ ทำให้เกิดโรคต่างๆ ตั้งแต่ ปวดหัว ตัวร้อน จนถึงโรคความดันโลหิต โรคหัวใจ โรคเกี่ยวกับประสาท ทำให้ระบบการทำงานต่างๆ ของร่างกายอ่อนแอเป็นอัมพฤกษ์ อัมพาต ฯลฯ

เพราะร่างกายและจิตใจเป็นสิ่งที่ติดต่อเกี่ยวข้องกัน มีผลกระทบต่อกัน ที่พูดกันว่า *"กายกับจิต" "ใจเป็นนาย กายเป็นบ่าว"* ร่างกายไม่แข็งแรงก็มีผลกระทบต่อจิตใจ แต่ถ้าจิตใจไม่ปกติ ไม่มั่นคงแข็งแรง จะมีผลต่อร่างกายมากกว่า

บางครั้งเมื่อเรามีทุกข์ก็มักจะปลอบใจกันว่า *"อย่าไปคิดอะไรมาก ทำใจให้สบาย ไม่มีอะไรหรอก"* นั่นคือการบอกให้ทำใจให้สงบนั่นเอง

การฝึกสมาธิจึงมีประโยชน์ต่อชีวิต ร่างกาย และการดำรงอยู่ของชีวิตเป็นอย่างมาก ช่วยทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรง อายุยืน ความทุกข์ลดน้อยลง ความจำดีขึ้น การทำงานผิดพลาดน้อยลง มีประสิทธิภาพมากขึ้น

การฝึกสมาธิ คือการฝึกเอาใจมาอยู่ที่ลมหายใจเข้า-ออก เอาจิตมาจดจ่ออยู่กับลมหายใจเข้าออก ช้าๆ ลึกๆ เบาๆ สูดลมหายใจ ช้าๆ นานๆ จนรู้สึกว่าเข้าถึงสมองจนสุด แล้วค่อยๆ ปล่อยลมหายใจออกมาช้าๆ จนหมดปอด ถือว่าครบหนึ่งรอบ ให้ได้อย่างน้อยนาทีละ ๓ รอบ ถ้าหนึ่งนาทีได้น้อยกว่า ๓ รอบก็จะดียิ่งขึ้น นั่งฝึกสมาธิติดต่อกันไปจาก ๑ นาที เป็น ๒-๓ นาที นานขึ้น นั่งนานขึ้น ก็จะเข้าสมาธิได้นานขึ้น

การฝึกทำสมาธิ อย่ากำหนดวันเวลา เมื่อใดว่างนั่งอยู่เฉย ๒-๓ นาทีก็ให้ฝึกหายใจเข้า ช้าๆ ลึกๆ เบาๆ จะว่าหรือคิดในใจว่า "พุทธ" และหายใจออกว่า "โธ" ไปด้วยก็ได้ ให้ฝึกทำเสมอๆ บ่อยๆ จิตใจจะสงบ เป็นคนไม่ลุกลี้ลุกลน ทำอะไรอย่างมีสติ ผิดพลาดน้อย ความโกรธ โลภ หลง น้อยลง ละ วาง เรื่องต่างๆ ที่เป็นทุกข์ได้ดีขึ้น

เมื่อฝึกนานขึ้น ชำนาญขึ้น จะนิ่งได้นานขึ้น แล้วจะพบความมหัศจรรย์ คือความสบายใจ สงบใจ จะเกิดขึ้นกับชีวิต กิเลส คือความโลภ โกรธ หลง จะลดลง ตัณหา ความอยากมี อยากเป็น อยากได้ จะค่อยๆ เจือจางหายไป ทำผิดศีลน้อยลง พยายามรักษาศีลให้มากขึ้น

บางคนนั่งสมาธิจิตใจเข้าสู่ความสงบได้ยาก เพราะเป็นนิสัยชอบคิดอะไรมาก จิตใจยังไม่สามารถหยั่งลงไปสู่ความสงบเป็นสมาธิได้ ต้องใช้ปัญญาไตร่ตรอง ตัดต้นเหตุของความฟุ้งซ่านด้วย อย่างนี้เรียกว่า ***ปัญญาอบรมสมาธิ*** คือใช้ปัญญาอบรมจิตใจให้เกิดสมาธิ

เมื่อสมาธิเกิดมีขึ้นด้วยปัญญา สมาธิก็เป็นต้นทุนหนุนปัญญาให้มีพลังก้าวหน้าต่อไป ก็กลายเป็น **สมาธิอบรมปัญญา** เป็นแรงหนุนซึ่งกันและกัน ควรทำปัญญาให้เห็นแจ้งไปพร้อมๆ กับความสงบของใจ เพื่อละโลภ โกรธ หลง ภาวนาจนจิตนิ่งอยู่ จิตจะเข้าสู่ความสงบมีความสุข

อย่ามีความลังเล สงสัย พะวักพะวนในกรรมฐานอื่น จะทำให้ไปสู่ความจริงไม่ได้ ปัญญาจะอบรมสมาธิไม่ได้ เหมือนกับสัตว์ป่าที่คึกคะนองต้องฝึกฝน ทรมานให้หนัก ฝึกให้หนัก จึงจะยอมจำนน สงบ และเชื่อฟังได้

ผู้ฝึกใหม่ๆ หรือยังทำไม่ถูกต้อง หรือนานพอ อาจยังไม่รู้สึกผ่อนคลาย แต่ถ้าฝึกบ่อยๆ ให้ถูกวิธี ทำให้นานขึ้น นานขึ้น จะรู้สึกผ่อนคลาย จิตใจจะสบายขึ้นมาก ขั้นนี้เป็นขั้นต้น ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคลื่นสมองให้ความถี่ลดลง จะทำให้ความจำดีขึ้น ทำงานผิดพลาดน้อยลง จึงเหมาะสำหรับเด็กและผู้ทำงานทั่วไป

สมาธิไม่ใช่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วทันใจ ทุกครั้งที่นั่งทำสมาธิ จะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางจิตใจที่ละเอียดทีละเล็กทีละน้อย ไม่อาจดูทันหรือสังเกตเห็น บางคนจึงท้อถอย คิดว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลง ความอดทนจึงมีค่าสูงในการทำสมาธิ

เมื่อทำสมาธิ จิตจะนิ่ง จิตจะมีพลัง จิตจะบริสุทธิ์ ทำให้เกิดศีลเกิดธรรมขึ้นได้

การฝึกสมาธิ เพื่อฝึกให้มีสติรู้ตัว เป้าหมายคือการปล่อยวาง ไม่ยึดถือสิ่งใด เพื่อให้จิตรู้ทันกิเลส โลภ โกรธ หลง ตัณหาคือความอยาก อยากมี อยากเป็น อยากได้ ฯลฯ เมื่อปฏิบัติมากขึ้น จิตจะละเอียด เห็นถึงความเป็นมนุษย์ เกิดปัญญา รู้เห็นว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิด สิ่งใดดี สิ่งใดชั่ว สิ่งใดควรทำไม่ควรทำ เกรงกลัวต่อความผิด และเกรงกลัวต่อบาป ทำให้เป็นผู้มีศีลสูงขึ้น

จิตเป็นสิ่งสำคัญมากในการที่จะนำชีวิตไปสู่ความเจริญก้าวหน้า หรือความเสื่อมได้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวหรือการงาน การทำสมาธิเป็นการพัฒนาจิตใจให้สูงขึ้น มีความสุขจากการทำดี รู้จักความพอเพียง จิตใจจะแจ่มใส ผลิบาน เบิกบาน ไฟกิเลสถูกดับลง ไฟความทุกข์ภายในดับลง ไม่ลุกลามเผาไหม้ใจเรา จึงทำให้มีความสุข เยือกเย็น มีสติปัญญา โรคภัยไม่เบียดเบียน

การทำสมาธิจึงไม่ใช่การนั่งหลับตา แล้วปล่อยให้ใจคิดฟุ้งซ่านในเรื่องต่างๆ แล้วหลับไป การทำสมาธิทำให้เป็นผู้มีศีลมีธรรม มีธรรมะของพระพุทธองค์ เป็นวิธีทางจิตที่ทำให้จิตสงบที่พระพุทธองค์ค้นพบ

เมื่อรักษาศีลแล้วจึงฝึกสมาธิเพื่อการเข้าหาความจริง คือวิปัสสนากรรมฐาน การฝึกสมาธิ คือการทำจิตใจให้สงบ จิตจะเป็นสมาธิอยู่ที่เดียว เอาลมหายใจเข้า - ออก เพื่อตรวจดูว่าจิตมีสมาธิดีแล้วหรือยัง เมื่อควบคุมจิตใจให้นิ่งได้ จิตใจจะค่อยๆ อ่อนลงรวมเป็นหนึ่งเดียว (เอกัคคตารมณ์) ให้ทำอยู่อย่างนั้นต่อเนื่องยาวนานออกไป

ผู้ที่เข้าใจคนอื่น เรียกว่า ผู้มีสติปัญญา ผู้ที่เข้าใจตนเอง คือผู้มีความเห็นแจ้ง

ผู้ที่ชนะคนอื่น คือผู้ที่มีกำลัง ผู้ที่ชนะตนเอง คือผู้ที่มีความสามารถ

ผู้ที่รู้จักพอ คือผู้ที่มั่งมี

ผู้ที่มีความขยัน คือผู้ที่มีอุดมคติ (อันดีงาม)

ผู้ที่ไม่ละทิ้งรากฐานของตน คือผู้ที่อยู่ได้นาน

ผู้ที่ตายไปแล้ว แต่สัจธรรม (ที่ได้เคยปฏิบัติไว้) ยังคงอยู่ คือผู้ที่มีอายุยาวนาน

คัมภีร์เหลาจื๊อ
ล. เสถียรสุต
ฉบับพิมพ์ครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๓๓

อธิบายศัพท์ : เสียมเรียบ ชื่อนี้แปลว่าอะไร? ใครเรียก?

*ดร. ศานติ ภักดีคำ**

"เสียมราบ" หรือ "เสียมเรียบ" เป็นชื่อเมืองสำคัญเมืองหนึ่งของประเทศกัมพูชา **พจนานุกรมเขมร ฉบับพุทธศาสนบัณฑิตย์**ให้ความหมายโดยไม่ได้อธิบายความหมายของชื่อนี้ว่า *"...ชื่อจังหวัดหนึ่งในกัมพุชรัฐ อยู่ในทิศภาคตะวันตกเฉียงเหนือของกรุงพนมเปญ โบราณสถานแปลกๆ มีมากในจังหวัดนี้ยิ่งกว่าเขตอื่นอีก..."*[๑]

คำว่า **"เสียม"** พจนานุกรมเขมรฉบับเดียวกันให้ความหมายว่า *"ชื่อประเทศหนึ่งมีพรมแดนติดกับประเทศกัมพูชาทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือ...คนที่อยู่ในประเทศนี้ก็เรียกว่าเสียมด้วย..."*[๒]

อาจเป็นไปได้ที่คำนี้จะตรงกับคำว่า **"สยำ"** ภาษาเขมรโบราณที่ใช้เรียกชนชาติหนึ่ง ปรากฏอยู่ในภาพสลักระเบียงพระนครวัด ซึ่งนักวิชาการส่วนหนึ่งเชื่อว่าเป็นชาวสยาม แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันชัดเจนในเรื่องนี้ อย่างไรก็ตามคำว่า **"เสียม"** ในชื่อ **"เสียมราบ"** ก็หมายถึงคนไทยนั่นเอง[๓]

คำว่า **"ราบ"** ในภาษาเขมรปัจจุบันออกเสียงว่า **"เรียบ"** มีความหมายว่า *"ราบ, เรียบ"*[๔] ซึ่งตรงกับภาษาเขมรโบราณว่า **"ราบ"** หมายถึง *"สุ่ม, ปราบให้เรียบ, ปราบ"*[๕] เมื่อรวมความแล้ว **"เสียมราบ"** (ออกเสียงว่าเสียมเรียบ) จึงแปลว่า *"ชาวสยาม (แพ้) ราบเรียบ"*

ชื่อ "เสียมราบ" มาจากไหน ทำไมต้อง "เรียบ"

เอกสารโบราณของกัมพูชาได้อธิบายที่มาของชื่อ **"เสียมเรียบ"** ไว้ในตำนานเรื่อง **"พระเจ้าปทุมสุริยวงศ์"** ซึ่งเป็นเอกสารเขมรที่น่าจะแปลเป็นภาษาไทยในช่วงรัชกาลที่ ๔ – ๕ (เพราะพิมพ์ครั้งแรกสมัยรัชกาลที่ ๕) ว่า **"เสียมราบ"** เกิดมาจากพระร่วงไปหมอบราบด้วยความเกรงกลัวอำนาจพระเจ้าปทุมสุริยวงศ์ สถานที่บริเวณนั้นจึงได้ชื่อว่า **"เสียมราบ"** ดังความว่า

"...พระเจ้าร่วงกับพวกพลไทยทั้งปวงกลัวพระเดชานุภาพกราบถวายบังคมชมพระบารมีพระเจ้าปทุมสุริยวงษ์ ตั้งแต่พระนครธมนครวัดจนถึงเมืองเสียมราบจึงได้ชื่อว่า ***"เสียมราบ"*** *แต่นั้นมา..."*[๖]

แสดงให้เห็นว่าแม้แต่ผู้เขียนพงศาวดารเขมรเองก็ไม่สามารถอธิบายได้ว่า **"เสียมราบ"** นั้น ราบเมื่อใดและราบเพราะเหตุใด จึงต้องแต่งตำนานอธิบายชื่อสถานที่

อย่างไรก็ตาม**พระราชพงศาวดารเขมร ฉบับออกญาพระคลัง (นง)** จดบันทึกไว้ว่า ในรัชกาลสมเด็จพระบรมราชาธิราช (พระองค์จันท์) ไทยได้ยกทัพมาตีเมืองเขมรและแพ้กลับไปบริเวณเมืองพระนครหลวง ดังความว่า

---

* *สาขาวิชาภาษาเขมร ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*

๑ *พุทธสาสนบณฺฑิตฺย,* ***วจนานุกฺรมแขฺมร*** *(ภฺนำเพญ: พุทธสาสนบณฺฑิตฺย, ๒๕๑๑), หน้า ๑๓๙๘.*

๒ ***เรื่องเดียวกัน.***

๓ *โปรดดูรายละเอียดใน ศานติ ภักดีคำ, "จาก "เสียม (สยาม)" สู่ "ไถ (ไทย)" บริบทและความหมายในการรับรู้ของชาวกัมพูชา,"* ***ศิลปวัฒนธรรม*** *ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๕ เดือนมีนาคม ๒๕๕๒, หน้า ๑๓๑ – ๑๓๘.*

๔ ***เรื่องเดียวกัน,*** *หน้า ๑๐๔๕.*

๕ *Saveros POU,* ***Dictionnaire Vieux Khmer-Français-Anglais*** *(Paris: Cedoreck, 1992), p. 402*

๖ *โปรดดูใน กรมศิลปากร, "เรื่องพระเจ้าปทุมสุริยวงศ์,"* ***ประชุมพงศาวดาร เล่ม ๔๕*** *(พระนคร: คุรุสภา, ๒๕๑๒), หน้า ๗๓.*

"...ลุศักราช ๙๐๒ ศกชวดนักษัตรได้ ๒๕ ปี พระชันษาได้ ๕๕ ปี พระเจ้ากรุงศรีอยุธยาจึงยกทัพมาถึงพระนครหลวงในปีชวดนั้น พระองค์ยกทัพไปถึงพระนครหลวงรบชนะพระเจ้ากรุงศรีอยุธยาหนีไป พระเจ้าจันทราชาจับได้เชลยไทยเป็นอันมาก..."

สงครามครั้งนี้อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดชื่อ **"เสียมราบ"** บริเวณเมืองพระนครหลวงก็เป็นได้ อย่างไรก็ตามแต่เดิมน่าจะเป็นเพียงชุมชนแล้วจึงขยายเป็นเมืองต่อภายหลังในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์

"เสียมราบ" ในเอกสารกัมพูชา

ดังได้กล่าวมาแล้วว่าไม่พบการใช้ชื่อ **"เสียมราบ"** เรียกบริเวณเมืองพระนครวัดก่อนสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย เนื่องจากไม่ปรากฏชื่อนี้เลยในศิลาจารึกนครวัดสมัยหลังเมืองพระนคร ดังนั้นชื่อนี้ควรเกิดขึ้นในสมัยกรุงธนบุรีจนถึงต้นรัตนโกสินทร์เป็นอย่างช้า

นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับหลักฐานที่เป็นพงศาวดารกัมพูชา โดยเฉพาะ**พงศาวดารเขมรฉบับออกญาวงศาสรรเพชญ (นง)** ซึ่งแต่งในรัชกาลสมเด็จพระอุทัยราชา (พระองค์จันท์) ตรงกับรัชกาลที่ ๒ ของไทย และสมเด็จพระหริรักษรามาอิศราธิบดีได้ส่งมาถวายพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และโปรดให้ขุนสุนทรโวหารแปลเป็นภาษาไทย ไม่พบว่ามีการเรียกบริเวณเมืองพระนครวัดว่า **"เสียมราบ"** หากใช้ว่า **"เมืองพระนครวัด"** ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๑ ของไทย[๗] (สอดคล้องกับศิลาจารึกนครวัดสมัยหลังพระนครที่เรียกบริเวณนี้ว่าเมืองพระนครวัด)

หากชื่อนี้ไม่มีการแก้ไขเมื่อแปลเป็นภาษาไทย ก็จะเป็นข้อมูลที่ยืนยันว่า ไม่มีการใช้ชื่อ **"เสียมราบ"** ในช่วงที่ร่วมสมัยกับรัชกาลที่ ๒ ของไทย หากยังเรียกบริเวณนั้นว่า **"เมืองพระนครวัด"** (ต่อมาเมื่อได้สอบถาม **มัก เปือน** นักประวัติศาสตร์เขมร ได้รับคำยืนยันว่า ในพงศาวดารกรุงกัมพูชา ฉบับออกญาวงศาสรรเพชญ (นง) ไม่มีการใช้ชื่อ **"เสียมราบ"** จริง แต่มักใช้ว่า **"เมืองพระนครวัด"**)

ส่วน**ราชพงษาวดารกรุงกัมพูชาฉบับนักองค์นพรัตน์** (แต่งเมื่อ พ.ศ.๒๔๒๐) มีกล่าวถึงเมือง **"เสียมราฐ"** ตั้งแต่เหตุการณ์ในรัชกาลพระเจ้ากรุงธนบุรีเป็นต้นไป อย่างไรก็ตามชื่อ "เสียมราฐ" ในส่วนนี้น่าจะถูกแก้ไขแล้ว เนื่องจากบางตอนเมื่อกล่าวถึง เมืองนคร-(วัด) ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในรัชกาลพระเจ้าท้ายสระมีการเพิ่มวงเล็บอธิบายว่า "(คือเสียมราฐ)" แทรกอยู่ และในฉบับภาษาเขมรก็เรียกว่า **"เสียมราบ"** ไม่ได้ใช้ว่า **"เสียมราฐ"**[๘]

นอกจากนี้ก็มีกล่าวถึง **"เสียมราบ"** ในตำนานเรื่อง **"พระเจ้าปทุมสุริยวงศ์"** ดังได้กล่าวมาแล้ว แม้หลักฐานดังกล่าวจะมีความหนักแน่นไม่มากนัก แต่ก็แสดงให้เห็นว่าในสมัยที่เขียนตำนานเรื่องนี้ ไม่มีผู้ใดทราบว่า **"เสียมราบ"** เกิดขึ้นเมื่อใด จึงต้องแต่งเรื่องขึ้นเพื่ออธิบายชื่อของสถานที่ตรงนั้น[๙]

"เสียมราบ" ในเอกสารไทย

แม้พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับความพิสดารแทบทุกฉบับจะปรากฏชื่อ **"เสียมราบ"** ย้อนไปถึงรัชกาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช เมื่อครั้งยกทัพไปตีเมืองละแวก ใน พ.ศ. ๒๑๓๖ ดังปรากฏความใน**พระราชพงศาวดารฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ วัดพระเชตุพน** ความว่า *"...ให้เกณฑ์ทัพเมืองนครราชสีมาหมื่นหนึ่งยกตีลงมาทางสะพานทิพสะพานแสงไปเอา**เมืองเสียมราฐ** ตีไปฟากตะวันออกตั้งกะพงสวาย..."*[๑๐] ส่วนความที่ปรากฏใน**พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา** กล่าวถึงการยกทัพไปทางเมืองเสียมราบในรัชกาลพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ ว่า *"...ฝ่ายพลทหารทัพบกไปทาง**เสียมราบ**..."*[๑๑] อย่างไรก็ตามข้อความดังกล่าวมีความน่าสงสัยเนื่องจากไม่พบเอกสารร่วมสมัยฉบับอื่นที่กล่าวถึง **"เสียมราบ"** แม้แต่**พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา**

---

[๗] *โปรดดูเพิ่มเติมใน กรมศิลปากร, "พงศาวดารเขมร,"* **ประชุมพงศาวดารเล่ม ๑** *(พระนคร: คุรุสภา, ๒๕๐๖).*

[๘] *กรมศิลปากร,* **ราชพงษาวดารกรุงกัมพูชา** *(พระนคร: แพร่พิทยา, ๒๕๑๓), หน้า ๑๑๘.*

[๙] *โปรดดูใน กรมศิลปากร, "เรื่องพระเจ้าปทุมสุริยวงศ์,"* **ประชุมพงศาวดารเล่ม ๔๕** *(พระนคร: คุรุสภา, ๒๕๑๒), หน้า ๗๓.*

[๑๐] *กรมศิลปากร,* **พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์** *(พระนคร: บรรณาคาร, ๒๕๑๕), หน้า ๒๒๔.*

[๑๑] *กรมศิลปากร,* **พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม ๒** *(กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๓๕), หน้า ๑๐๒.*

ฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด) ก็กล่าวถึงเหตุการณ์นั้นเพียงสั้นๆ ว่า

"...ศักราช ๑๐๘๑ ปีกุนเอกศก ทรงพระกรุณาให้เกณฑ์กองทัพเรือพล ๕,๐๐๐ ทัพบกคน ๕,๐๐๐ ให้พระยาจักรีบ้านโรงฆ้องเป็นแม่ทัพบก พญาโกษาจีนเป็นแม่ทัพเรือกำปั่นสองลำ ยกออกไปรบญวนละแวกตีแตกเข้ามา..."[๑๒]

ดังนั้นจึงไม่อาจระบุได้ว่า **"เสียมราบ"** มีใช้ตั้งแต่รัชกาลสมเด็จพระนเรศวรมหาราช หรือรัชกาลพระเจ้าท้ายสระตามความในพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับความพิสดารสำนวนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาฉบับสมเด็จพระพนรัตน์ หรือพระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขาก็ตาม

ชื่อเมือง **"เสียมราบ"** ปรากฏหลักฐานอย่างชัดเจนในพระราชพงศาวดารสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยเฉพาะ**พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ของเจ้าพระยาทิพากรวงศมหาโกษาธิบดี (ขำ บุนนาค)** กล่าวถึงการที่พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ตรัสขอเมืองพระตะบอง และเมืองนครเสียมราบ จากสมเด็จพระนารายณ์รามาธิบดี (พระองค์เอง) ว่า

*"...จึ่งได้ทรงขอเขตแว่นแคว้นเมืองพระตะบองแลเมืองขึ้น แลแขวง**เมืองนครเสียมราบ**ซึ่งเป็นเมืองใกล้เขตแดนไทย ตัดออกเป็นส่วนหนึ่งให้เจ้าพระยาอภัยภูเบศรว่ากล่าวบังคับบัญชาให้มาขึ้นต่อกรุงเทพมหานคร ทีเดียวมาจนทุกวันนี้..."*[๑๓]

ครั้นถึงสมัยรัชกาลที่ ๓ จึงมีการสร้างเมืองเสียมราบอย่างเป็นทางการ และมีการสร้างกำแพงเมืองเสียมราบด้วย ดังปรากฏข้อความใน **พงศาวดารเขมรฉบับพระยาราชเสนา (เดช)** ได้กล่าวถึงการที่พระยาราชสุภาวดี (โต กัลยาณมิตร) ซึ่งต่อมาได้เป็นเจ้าพระยานิกรบดินทร์ ที่สมุหนายก ออกมาก่อสร้างป้อมและกำแพงเมืองพระตะบองและเมืองเสียมราบไว้ดังนี้

"...แล้วโปรดเกล้าให้พญาราชสุภาวดีซึ่งเป็นเจ้าพญานิกรบดินที่สมุหนายก[๑๔] ออกไปทำป้อมกำแพงเมืองปัตบอง เมืองณครเสียมราบ พญาราชสุภาวดีก็ให้ก่อกำแพงเมืองปัตบองสูงสุดใบเสมา ๘ ศอก มีป้อม ๘ ป้อม น้ำข้างเชิงเทิน ๘ ศอก ยาวตามลำน้ำ ๑๗ เส้น ยืนขึ้นไปกว้าง ๑๕ เส้น ๑๐ วา ที่เมืองณครเสียมราบตามลำน้ำ ๑๒ เส้น ยืนขึ้นไป ๑๐ เส้น มีป้อม ๖ ป้อม กำแพงแลป้อมสูงต่ำเท่ากันกับที่เมืองปัตบอง พญาราชสุภาวดี ทำแล้วแต่ ณ ปีขาล จัตวาศก ศักราช ๑๒๐๔ (พ.ศ. ๒๓๘๕) พญาราชสุภาวดีกลับเข้ามา ณ กรุงเทพฯ..."[๑๕]

ในพระราชนิพนธ์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เรื่อง **"ประกาศเรื่องแผ่นดินเขมร"** ทรงเรียกเมือง **"เสียมราบ"** ว่า **"เมืองนครวัด"** อย่างไรก็ดี เอกสารอื่นๆ ยังคงใช้ **"เสียมราบ"** ทั่วไปจนถึงรัชกาลที่ ๕ แล้วจึงเปลี่ยนมาเป็น **"เสียมราฐ"** ในภายหลัง

บทสรุป

จากหลักฐานในจารึกนครวัดสมัยหลังเมืองพระนครและพงศาวดารเขมรจะเห็นได้ว่า ในสมัยหลังเมืองพระนคร บริเวณที่เป็น **"เมืองพระนคร"** ลดความสำคัญลงไปมากเนื่องจากไม่ใช่ศูนย์กลางทางการปกครองเช่นอดีต

อย่างไรก็ตามเมือง **"เสียมราบ"** ถือเป็นจุดตั้งยุทธศาสตร์ที่สำคัญของกัมพูชาในสมัยหลังพระนคร นอกเหนือไปจากเมืองพระตะบองที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้นแทนที่ ต่อมาเมื่อไทยมีความสัมพันธ์ทางการเมืองกับประเทศกัมพูชาในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น **เมืองพระนครวัด**จึงเพิ่มความสำคัญ

---

[๑๒] *กรมศิลปากร,* **พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด) เล่ม ๒** *(กรุงเทพฯ: คุรุสภา, ๒๕๓๓), หน้า ๔๑๕.*

[๑๓] *เจ้าพระยาทิพากรวงศมหาโกษาธิบดี (ขำ บุนนาค),* **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศมหาโกษาธิบดี** *(กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๒), หน้า ๑๕๙.*

[๑๔] *พระยาราชสุภาวดี (โต กัลยาณมิตร) ต่อมาได้เป็นเจ้าพระยานิกรบดินทร์ ว่าที่สมุหนายกในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.*

[๑๕] **ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม ๑๒** *(กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, ๒๕๔๙), หน้า ๕๕๒.*

มากขึ้น และนำไปสู่การสร้าง **"เมืองเสียมราบ"** และมีการก่อสร้างกำแพงเมืองในสมัยรัชกาลที่ ๓ ชื่อ **"เสียมราบ"** หรือ **"เสียมเรียบ"** จึงถูกใช้เป็นชื่อเมืองตามตำบลที่ย้ายมาตั้งเมืองอยู่จนกระทั่งปัจจุบัน

บรรณานุกรม

ทิพากรวงศมหาโกษาธิบดี (ขำ บุนนาค) เจ้าพระยา, **พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ ๑ ฉบับเจ้าพระยาทิพากรวงศมหาโกษาธิบดี** (กรุงเทพฯ: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๒.

พุทธสาสนบณฺฑิตฺย. **วจนานุกฺรมแขฺมร.** ภฺนำเพญ: พุทธสาสนบณฺฑิตฺย, ๒๕๑๑.

ศานติ ภักดีคำ. "จาก "เสียม (สยาม)" สู่ "ไถ (ไทย)" บริบทและความหมายในการรับรู้ของชาวกัมพูชา," **ศิลปวัฒนธรรม** ปีที่ ๓๐ ฉบับที่ ๕ เดือนมีนาคม ๒๕๕๒, หน้า ๑๓๑ – ๑๓๘.

ศิลปากร, กรม. **ประชุมพงศาวดารฉบับกาญจนาภิเษก เล่ม ๑๒.** กรุงเทพฯ: สำนักวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร, ๒๕๔๙.

____. **ประชุมพงศาวดารเล่ม ๔๕.** พระนคร: คุรุสภา, ๒๕๑๒.

____. **ประชุมพงศาวดารเล่ม ๑.** พระนคร: คุรุสภา, ๒๕๐๖.

____. **ราชพงษาวดารกรุงกัมพูชา.** พระนคร: แพร่พิทยา, ๒๕๑๓.

____. **พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม ๒.** กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, ๒๕๓๕.

____. **พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับพระจักรพรรดิพงศ์ (จาด) เล่ม ๒.** กรุงเทพฯ: คุรุสภา, ๒๕๓๓.

POU, Saveros. **Dictionnaire Vieux Khmer-Français-Anglais.** Paris: Cedoreck, 1992.

อนาคตปฺปชปฺปาย
อดีตสฺสานุโสจนา
เอเตน พาลา สุสฺสนฺติ
นโฬว หริโต ลุโตฯ

เพราะมัวแต่คาดหวังถึงสิ่งที่ยังไม่มีมา
เพราะมัวแต่เศร้าสร้อยถึงสิ่งที่ผ่านไปแล้ว
พวกคนเขลาจึงซีดเฉาลงเรื่อยๆ
เหมือนต้นอ้อสดที่ถูกตัดโยนไว้กลางแดด

ที่มา: เตมิยชาดก ขุ.ชา.๒๘/๑๐๙๘
ขุมปัญญาจากชาดก
ของพระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) ป.ธ.๙ ราชบัณฑิต
ฉบับพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๔๑

ยาสามัญประจำบ้าน

ภก.วิศิษฏ์ ประวีณวงศ์วุฒิ

หากใคร ติดตามการเมือง จะพบว่านักการเมืองบางคนถูกตั้งฉายาว่า **"ยาสามัญประจำบ้าน"** ในความหมายของการเป็นบุคคลซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง เข้าไหนออกไหนได้ เป็นที่ยอมรับในหมู่นักการเมืองด้วยกัน และที่สำคัญคือ มีความคล่องตัวรับใช้งานอะไรต่ออะไรอย่างครอบจักรวาล ดังที่พูดกันติดปากว่า *"คิดอะไรไม่ออก บอก ... (นักการเมืองคนนั้น)"*

แต่ในความหมายที่แท้จริงของ*ยาสามัญประจำบ้าน*มีสมบัติอีกมากมายที่เป็นคุณแก่มนุษย์ ซึ่งไม่แน่ใจว่านักการเมืองที่ได้รับฉายานั้น จะมีมากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะการไม่เป็นพิษภัยต่อมนุษย์ ซึ่งยาสามัญประจำบ้าน ค่อนข้างปลอดภัย หากใช้อย่างถูกต้องตามฉลาก

ประชากรไทยกว่า ๖๔ ล้านคน บริโภคยาเป็นมูลค่า (ต้นทุน) ปีละเกือบหกหมื่นล้านบาท เฉลี่ยต่อหัวสูงกว่าหลายต่อหลายประเทศในภูมิภาคนี้ มาตรการต่างๆ จึงถูกคิดขึ้น อย่างน้อยก็เป็นการหยุดยั้งความฟุ่มเฟือยหรือไม่จำเป็นในการบริโภค ซึ่งมักเป็นไปตามกระแสการส่งเสริมการขายด้วยวิธีโฆษณาทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้ข้อมูลด้านดีเพียงด้านเดียว ขณะที่ประชาชนผู้บริโภคขาดทั้งความรู้และข่าวสาร *ยาสามัญประจำบ้าน จึงเป็นมาตรการหนึ่ง ซึ่งกฎหมายยาได้คัดเลือกยาแผนปัจจุบันหรือแผนโบราณให้เป็น**ยาสามัญประจำบ้าน** โดยเลือกยาที่มีประวัติการใช้มายาวนาน มีสรรพคุณดีและพิษภัยน้อย เพื่อใช้รักษาพยาบาลเบื้องต้นสำหรับโรค หรืออาการพื้นๆ ที่เกิดขึ้นอย่างปัจจุบันทันด่วน และหากไม่บรรเทา จึงค่อยไปพบแพทย์หรือสถานพยาบาล เพื่อวินิจฉัยให้แน่ชัดต่อไป* ยากลุ่มนี้กฎหมายอนุญาตให้วางขายได้ทั่วไป โดยไม่ต้องขอใบอนุญาตขายยา

ประกาศยาสามัญประจำบ้านฉบับล่าสุด (๒๘ มีนาคม ๒๕๔๒) เลือกโรคหรือกลุ่มอาการที่พบบ่อยและไม่รุนแรง แต่ละกลุ่มอาการจะมียาหลายขนาน แต่ละขนานมีตัวยาระบุความแรงต่ำสุดและสูงสุด เป็นช่วงความแรงที่ยาออกฤทธิ์ในการรักษา มิได้จำกัดความแรงตายตัวเหมือนอดีต ทั้งนี้เพื่อให้ครอบคลุมสูตรยาต่างๆ ที่มีประวัติการใช้มานาน และวางขายกันแพร่หลายอยู่แล้ว อย่างไรก็ตาม จุดเน้นที่สำคัญคือการบังคับให้ระบุข้อมูลอย่างครบถ้วนตามประกาศ เพื่อให้ผู้บริโภคใช้ยาอย่างถูกต้องตามฉลาก

ตัวอย่างกลุ่มอาการที่ประกาศเป็นยาสามัญประจำบ้าน เช่น

- **กลุ่มยาแก้ปวดท้อง ท้องอืด ท้องเฟ้อ** (ทางเดินอาหาร)
  - มียาลดกรด ยาขับลม ยาแก้ท้องเสีย ยาระบาย ยาธาตุน้ำแดง ยาทามหาหิงคุ์
- **กลุ่มยาแก้ปวด ลดไข้**
  - มียาพาราเซตามอล
- **กลุ่มยาแก้แพ้ ลดน้ำมูก**
  - มียาคลอเฟนิรามีน

- **กลุ่มยาแก้เมารถ เมาเรือ**
  - มียาไดเมนไฮดริเนท
- **กลุ่มยาบรรเทาปวดกล้ามเนื้อ แมลงกัดต่อย**
  - มียาหม่อง
- **กลุ่มยาบำรุงร่างกาย**
  - มีไวตามินต่างๆ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เป็นไปตามการค้าเสรี กฎหมายอนุญาตให้มีชื่อการค้าควบไปในชื่อยาสามัญประจำบ้านได้ แต่ต้องมีชื่อสามัญ หรือกลุ่มอาการนำหน้า แล้วต่อท้ายด้วยชื่อทางการค้า เช่น ยาหม่อง ตรา... ยาเม็ดบรรเทาปวด ลดไข้ พาราเซตามอล ตรา... และที่สำคัญคือ ต้องมีข้อความบนฉลากครบถ้วนตามประกาศ ซึ่งจะมีให้บอกขนาด วิธีใช้ คำเตือน วันเดือนปี (พ.ศ.) ที่**ยาสิ้นอายุ** (ยาหมดอายุ) บนฉลากด้วย แถมท้ายด้วยคำว่า **"ยาสามัญประจำบ้าน"** มีขนาดตัวอักษรที่สามารถอ่านได้ชัดเจนภายในกรอบสีเขียว...

อาจมีความสับสน ระหว่าง "ยาสามัญประจำบ้าน" กับ "ยาตำราหลวง" ซึ่ง **ยาตำราหลวง** เป็นยาสามัญประจำบ้านที่องค์การเภสัชกรรมจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าไว้ โดยคงคำว่า "ยาตำราหลวง" ซึ่งในอดีต เป็นตำรับที่ทางการผลิตขึ้นจำหน่ายให้ประชาชนตั้งแต่ รัชกาลที่ ๕

ยาตำราหลวง จึงเป็นยาที่ควรมีไว้ใน **ล่วมยา** ในสมัยนั้น เช่นเดียวกับ ยาสามัญประจำบ้าน ควรมีไว้ใน**ตู้ยา** เพื่อการรักษาตนเองเบื้องต้น (Self Medication) ในปัจจุบัน

คงพอจะได้ภาพบ้างแล้วว่า **ยาสามัญประจำบ้าน** คืออะไร ดังนั้น หากจะนำไปใช้เทียบเคียงกับนักการเมือง ก็ขอแนะนำว่าต้องใช้ความพินิจพิจารณาให้จงหนัก เพราะการพิเคราะห์บุคคลมิได้ง่ายเหมือนอ่านฉลากยา และหากศึกษาถึงธาตุของคนเหล่านั้นอย่างถ่องแท้แล้ว คำว่า **ยาสามัญประจำบ้าน** อาจไม่เหมาะอย่างที่เข้าใจกัน บางที คำว่า **ยาอันตราย** หรือ **ยาควบคุมพิเศษ** น่าจะเป็นฉายาที่เหมาะสมกว่า...

อุกฺกฏฺเฐ สูรมิจฺฉนฺติ
มนฺตีสุ อกุตูหลํ
ปิยญฺจ อนฺนปานมฺหิ
อตฺเถ ชาเต จ ปณฺฑิตาฯ

ยามคับขัน ย่อมต้องการคนกล้า
ยามประชุมปรึกษา ย่อมต้องการคนหนักแน่น
ยามมีข้าวน้ำ ย่อมต้องการคนที่รัก
ยามมีปัญหาเกิดขึ้น ย่อมต้องการผู้รู้

ที่มา: มหาสารชาดก ขุ.ชา.๒๗/๙๒
ขุมปัญญาจากชาดก
ของ พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช)
ป.ธ.๙ ราชบัณฑิต
ฉบับพิมพ์ พ.ศ. ๒๕๔๑

พันธุ์ไม้พระนามบัญญัติ : ทิวลิปคิงภูมิพล บัวศรีกิตติยา บัวจันทร์โกเมน และต้นม่วงเทพรัตน์

ในพุทธศักราช ๒๕๕๒ ได้มีการพัฒนาพืชสายพันธุ์ใหม่ และพืชที่ควรมีชื่อสามัญเป็นภาษาไทย ที่ได้รับพระราชทานพระปรมาภิไธย พระนามาภิไธย และพระนาม ให้อัญเชิญมาเป็นชื่อพืชเพื่อเทิดพระเกียรติ คือ

ทิวลิปคิงภูมิพล

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระปรมาภิไธยเป็นชื่อทิวลิปสายพันธุ์ใหม่ว่า **"คิงภูมิพล - King Bhumibol"** ตามที่ นายกลาส คูไดค์ (Klaas Koedijk) เกษตรกรชาวเนเธอร์แลนด์ผู้ปลูกทิวลิปและเป็นเจ้าของบริษัท FA.P. Koedijk & Zn กราบบังคมทูลขอพระราชทานชื่อดังกล่าว

ทิวลิปคิงภูมิพล - King Bhumibol มีดอกสีเหลืองนวลทั้งดอก ความสูงของดอกและก้านรวม ๔๕ เซนติเมตร ได้รับการพัฒนาสายพันธุ์จากทิวลิป Prince Claus ซึ่งได้รับพระราชทานชื่อจาก Prince Claus พระราชสวามีในสมเด็จพระราชินีนาถเบียทริกซ์ แห่งเนเธอร์แลนด์ ทิวลิป Prince Claus นี้มีต้นกำเนิดจากทิวลิปสายพันธุ์ Judith Leyster ซึ่งเป็นสายพันธุ์ที่ดีมากสายพันธุ์หนึ่ง ในบรรดาสายพันธุ์ทิวลิปของเนเธอร์แลนด์

นายกลาส คูไดค์ ผู้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตตั้งชื่อทิวลิปสายพันธุ์ใหม่ว่า คิงภูมิพล - King Bhumibol ได้รับแรงบันดาลใจจากความประทับใจในความจงรักภักดีของพสกนิกรชาวไทยต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในโอกาสงานฉลองสิริราชสมบัติครบ ๖๐ ปี เมื่อพุทธศักราช ๒๕๔๙ ซึ่งเป็นข่าวใหญ่ไปทั่วโลก ทั้งบุตรชายของเขาที่เป็นอาสาสมัครสอนคอมพิวเตอร์ให้แก่คนไทยในชนบททางภาคเหนือระหว่างปี ๒๕๔๙-๒๕๕๐ ได้สมรสกับหญิงไทยด้วย

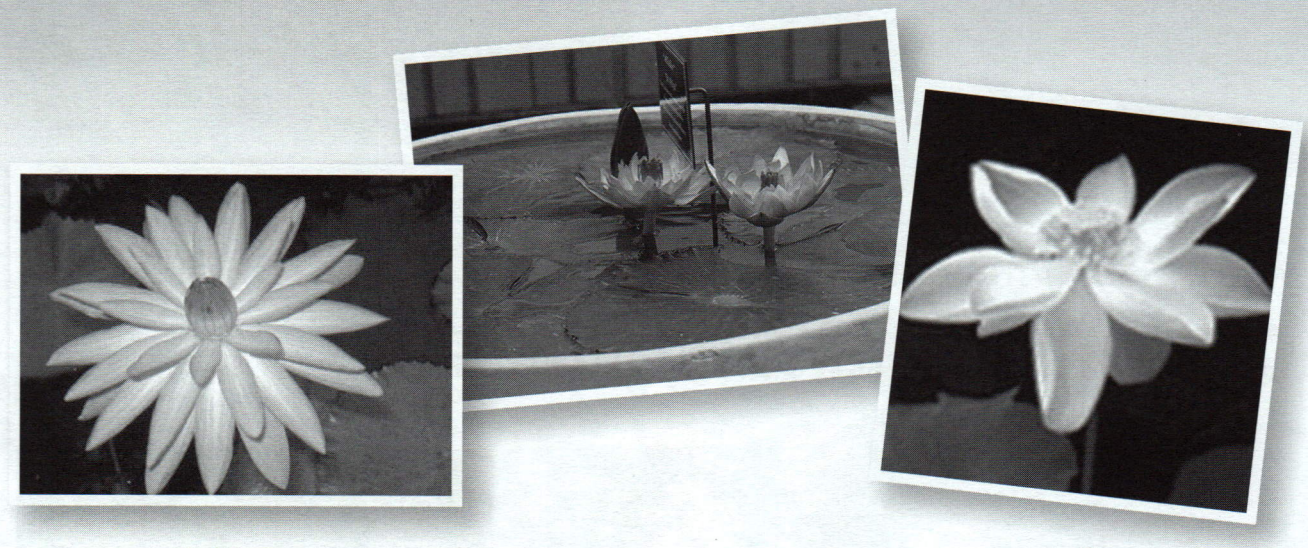

บัวศรีกิตติยา *บัวจันทร์โกเมน*

บัวศรีกิตติยา

แหล่งเพาะพันธุ์บัวปางอุบล ของ ดร.เสริมลาภ วสุวัต ได้พัฒนาสายพันธุ์ขึ้นใหม่ เป็นบัวสายประเภทบานกลางคืน กลีบดอกมีสีแดงเข้มและซ้อนกันมากกว่า ๓ ชั้น รูปทรงการบานเป็นทรงถ้วย บานเวลา ๑๘.๐๐ น. และจะหุบกลีบเวลา ๑๑.๐๐ น. วันรุ่งขึ้น การสร้างสายพันธุ์เป็นลูกผสมแบบปล่อยที่ให้ผสมพันธุ์เองตามธรรมชาติโดยมีผึ้งเป็นตัวช่วยผสม บริษัท สรรพสินค้าเซ็นทรัล จำกัด โดยนายเนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ ศิลปินแห่งชาติและกวีซีไรต์ ร่วมกับแหล่งเพาะพันธุ์บัวปางอุบล ได้กำหนดชื่อบัวสายพันธุ์ใหม่ไว้ให้เลือก ๔ ชื่อ คือ

ศรีกิตติยา เป็นพระนามาภิไธย ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

กิติยาธร หมายถึงความทรงเกียรติ มาจากพระนามาภิไธย และราชสกุล กิติยากร

รานีสยาม หมายถึงพระราชินีแห่งสยาม

ปัทมะรานี หมายถึงราชินีแห่งดอกบัวแดง

ทั้งนี้ชื่อ ***"ศรีกิตติยา"*** เป็นชื่อที่ได้รับคะแนนเลือกมากที่สุดจากบรรดาลูกค้าของห้างเซ็นทรัล

แหล่งเพาะพันธุ์บัวปางอุบลนำบัวสายพันธุ์ใหม่ขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นที่ระลึกในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาครบ ๗๗ พรรษา พุทธศักราช ๒๕๕๒ พร้อมทั้งขอพระราชทานนาม "ศรีกิตติยา" เป็นชื่อบัวสายพันธุ์ใหม่นี้ด้วย บัว "ศรีกิตติยา" ได้นำออกแสดงให้สาธารณชนชมครั้งแรกในงานฉลองครบ ๖๒ ปี ห้างเซ็นทรัล เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๕๒

บัวจันทร์โกเมน

สถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติ ได้พัฒนาสายพันธุ์บัวหลวงขึ้นใหม่ โดยผสมพันธุ์บัวหลวงสีชมพูของไทยกับบัวสีเหลืองของสหรัฐอเมริกา ผ่านการฉายรังสีแกมมาทำให้เกิดการพัฒนาเป็นบัวหลวงพันธุ์ใหม่ให้ชื่อว่า ***"จันทร์โกเมน"*** เพื่อเทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ดอกบัวหลวงพันธุ์จันทร์โกเมนสามารถเปลี่ยนสีได้ ๓ สีในดอกเดียว โดยเมื่อเป็นดอกตูมมีสีเขียว เริ่มแย้มวันแรกเป็นสีชมพู วันถัดไปเป็นสีชมพู-เหลือง วันที่ ๓ เป็นสีเหลือง แล้ววันถัดๆ ไปจะจางลงเป็นสีนวล อายุของดอกบัวหลวงประมาณ ๗ วัน

ปกติบัวหลวงของไทยมีเพียง ๒ สี คือ สีขาวและสีชมพู สถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติได้นำพันธุ์บัวหลวงสีเหลืองอมส้มจากสหรัฐอเมริกามาปลูกในประเทศไทย ในชั้นแรกปรากฏว่าไม่ออกดอก จึงปรับปรุงพันธุ์ด้วยวิธีฉายรังสีแกมมา แล้วนำไปทดลองปลูกที่เชียงใหม่และเชียงราย ซึ่งมีสภาพอากาศหนาวและมีช่วงกลางคืนยาวคล้ายสหรัฐอเมริกา ปรากฏว่าบัวออกดอกเป็นสีเหลืองอ่อน จากนั้นจึงนำบัวพันธุกรรม "บัวหลวงสีเหลือง" นี้ไปผสมกับบัวหลวงพันธุ์

ไทยสีชมพู จนในพุทธศักราช ๒๕๕๒ จึงประสบความสำเร็จ ได้บัวหลวงพันธุ์ “จันทร์โกเมน” ออกดอกเป็นครั้งแรก

สถาบันเทคโนโลยีนิวเคลียร์แห่งชาติได้นำบัวหลวงพันธุ์ “จันทร์โกเมน” ถวายสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทอดพระเนตรและให้สาธารณชนได้ชมเป็นครั้งแรกในงานมหกรรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ประจำปี ๒๕๕๒ เทิดพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ระหว่างวันที่ ๘-๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๒ ณ ศูนย์แสดงสินค้าอิมแพ็ค เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี

ต้นม่วงเทพรัตน์

เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๑ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ได้รับพระราชทานเนื้อเยื่อพันธุ์พืชต่าง ๆ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ให้ขยายพันธุ์และเก็บรักษาพันธุ์โดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อต่อไปตามศักยภาพ ในพืชหลายๆ ชนิดนั้นพบว่ามีพืชชนิดหนึ่งที่สามารถขยายพันธุ์ต่อได้ดีและสามารถออกดอกในสภาพเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อได้สม่ำเสมอคือ *Exacum affine* Balf.f. หรือ Persian Violet อยู่ในวงศ์ Gentianaceae

ม่วงเทพรัตน์

ต้น Exacum เป็นไม้ล้มลุก เป็นพืชท้องถิ่นของเกาะ Socotra อยู่ในหมู่เกาะ Yemen ในมหาสมุทรอินเดีย ใบมีสีเขียวเข้ม รูปไข่ ยาวไม่เกิน ๔ ซม. ความสูงในสภาพธรรมชาติประมาณ ๖๐ ซม. โดยทั่วไปจะออกดอกในช่วงหน้าร้อนและฤดูใบไม้ผลิ ดอกมีสีม่วงอมฟ้า รูปร่างของดอกเมื่อบานเต็มที่แล้วมีทรงคล้ายดาว มีเกสรตัวผู้สีเหลืองสามารถเห็นได้ชัดเจน มีกลิ่นหอมอ่อนๆ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ จึงได้ขอพระราชทานชื่อ Exacum จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เพื่อเรียกขานเป็นชื่อสามัญเป็นภาษาไทย ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯพระราชทานนามว่า ***“ม่วงเทพรัตน์”*** เมื่อวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๒

ต้นม่วงเทพรัตน์มีศักยภาพในการขยายพันธุ์สูง เป็นไม้ดอกไม้ประดับที่สามารถออกดอกได้แม้อยู่ในสภาพเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ จึงได้จัดทำโครงการผลิตและจำหน่ายต้นม่วงเทพรัตน์ เพื่อเฉลิมพระเกียรติเนื่องในวันคล้ายวันพระราชสมภพสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ทรงเจริญพระชนมายุ ๕๕ พรรษา ๒ เมษายน ๒๕๕๓ โดยเพาะเลี้ยงเพื่อขยายพันธุ์ที่ห้องปฏิบัติการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อพืช สวนจิตรลดา และที่ศูนย์อนุรักษ์พันธุกรรมพืชฯ คลองไผ่ ลำตะคอง อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา มีเป้าหมายในการจัดจำหน่าย จำนวน ๑๕๕,๕๕๕ ขวด ในราคาขวดละ ๑๕๕ บาท และนำรายได้หลังจากหักค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เพื่อเป็นทุนในการก่อตั้งมูลนิธิอนุรักษ์พันธุกรรมพืชอันเนื่องมาจากพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ต่อไป

ดร.กฤษณา ไกรสินธุ์ ได้รับรางวัลแม็กไซไซ สาขาบริการสาธารณะ ประจำปี ๒๕๕๒

ดร. กฤษณา ไกรสินธุ์ ผู้ได้รับรางวัลบุคคลดีเด่นของชาติ สาขาพัฒนาสังคม ประจำปี ๒๕๕๑ จากคณะอนุกรรมการคัดเลือกและเผยแพร่ผลงานดีเด่นของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้รับ**รางวัลแม็กไซไซ ประจำปี ๒๕๕๒ สาขาบริการสาธารณะ**

รางวัลแม็กไซไซเป็นรางวัลที่ตั้งขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแก่นายรามอน แม็กไซไซ อดีตประธานาธิบดีคนที่ ๓ ของประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งได้รับยกย่องให้เป็นวีรบุรุษของชาติจากการเป็นผู้นำการต่อต้านกองทัพญี่ปุ่นสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ และการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติ รางวัลแม็กไซไซมีวัตถุประสงค์เพื่อรับรองและประกาศเกียรติคุณบุคคลที่อยู่ในเอเชียผู้อุทิศตนรับใช้มนุษยชาติในทางสร้างสรรค์โดยไม่จำกัดชาติ ศาสนา ภาษา เพศ หรือผิว แบ่งออกเป็น ๕ สาขา คือ สาขาปฏิบัติราชการ สาขาบริการสาธารณะ สาขาผู้นำชุมชน สาขาหนังสือ-พิมพ์และวรรณกรรม และสาขาส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศ ผู้ได้รับรางวัลจะได้รับเหรียญสดุดีและเงินรางวัล ๕๐,๐๐๐ ดอลล่าร์สหรัฐหรือประมาณ ๒ ล้านบาท

ดร. กฤษณา ไกรสินธุ์ เกิดเมื่อวันที่ ๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๔๙๕ เป็นชาวเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ระดับปริญญาโทสาขาเภสัช-วิเคราะห์ จากมหาวิทยาลัยสตัชไคลด์ และระดับปริญญาเอกสาขาเภสัชเคมี จากมหาวิทยาลัยบาธ สหราชอาณาจักร เริ่มรับราชการเป็นอาจารย์คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หลังจากนั้นได้ลาออกมาทำงานที่องค์การเภสัชกรรม เป็นผู้ก่อตั้งสถาบันวิจัยและพัฒนา เพื่อวิจัยและผลิตยา ทั้งยาแผนปัจจุบันและสมุนไพรขององค์การเภสัชกรรม สามารถผลิตยาได้กว่าร้อยชนิด เช่นยารักษาโรคเบาหวาน ยาลดความดันโลหิต ยาลดโคเลสเตอรอล ยาสำหรับเด็ก ทำให้มียาออกสู่ตลาดมากขึ้น และมีราคาถูกลง โดยเฉพาะยาต้านเอดส์ชนิดต่างๆ เช่น ยาสามัญ ATZ ป้องกันการติดเชื้อเอดส์จากแม่สู่ลูก เป็นผู้คิดค้นพัฒนาสูตรผสมรวมยาต้านเอดส์ หรือ GPO-VIR จดสิทธิบัตรเมื่อปี ๒๕๔๔ และผลิตออกมาในขั้นอุตสาหกรรมรักษาผู้ป่วยเอดส์ได้ในปี ๒๕๔๕ ผู้ป่วยเอดส์นับแสนคนสามารถเข้าถึงยาได้ในราคาถูก

องค์การอนามัยโลกได้เชิญ ดร. กฤษณา ไกร-สินธุ์ ไปถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตยาต้านเอดส์แก่ประเทศต่างๆ ในทวีปแอฟริกา ต่อมาเธอจึงลาออกจากองค์การเภสัชกรรมเพื่อไปปฏิบัติงานในแอฟริกาได้อย่างเต็มที่ ผลงานสำคัญคือการถ่ายทอดเทคโนโลยีและฝึกสอนบุคลากรของโรงงานผลิตยา โรงพยาบาล

และสถาบันวิจัยและควบคุมคุณภาพยาแห่งชาติของประเทศต่างๆ ในแอฟริกา เพื่อผลิตยาต้านเอดส์และยารักษาโรคมาลาเรีย ซึ่งเป็นโรคที่คร่าชีวิตผู้คนมากที่สุดในทวีปแอฟริกา

ดร. กฤษณา ไกรสินธุ์ ได้รับรางวัลระดับนานาชาติเป็นจำนวนมาก จากผลงานการผลิตคิดค้นสูตรยาตำรับต่างๆ และการต่อสู้เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยโรคเอดส์สามารถเข้าถึงยาที่มีคุณภาพดี ได้มาตรฐานสากล และมีราคาถูก ตลอดจนประสบการณ์การทำงานของเธอได้รับการถ่ายทอดเป็นสารคดีโทรทัศน์และละครเวทีด้วย

การได้รับรางวัลจากมูลนิธิแม็กไซไซ ประจำปี ๒๕๕๒ ดังกล่าว ดร. กฤษณา ไกรสินธุ์ ได้รับยกย่องว่าเป็นผู้นำความรู้ความสามารถด้านเภสัชกรรมมาใช้เพื่อช่วยเหลือผู้ป่วย โดยการอุทิศตัวและทุ่มเทชีวิตอย่างกล้าหาญไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย ผลิตยาสามัญรักษาโรคซึ่งเป็นที่ต้องการอย่างมากในประเทศต่างๆ ทั่วโลก ช่วยชีวิตผู้คนไว้ได้นับล้านคน

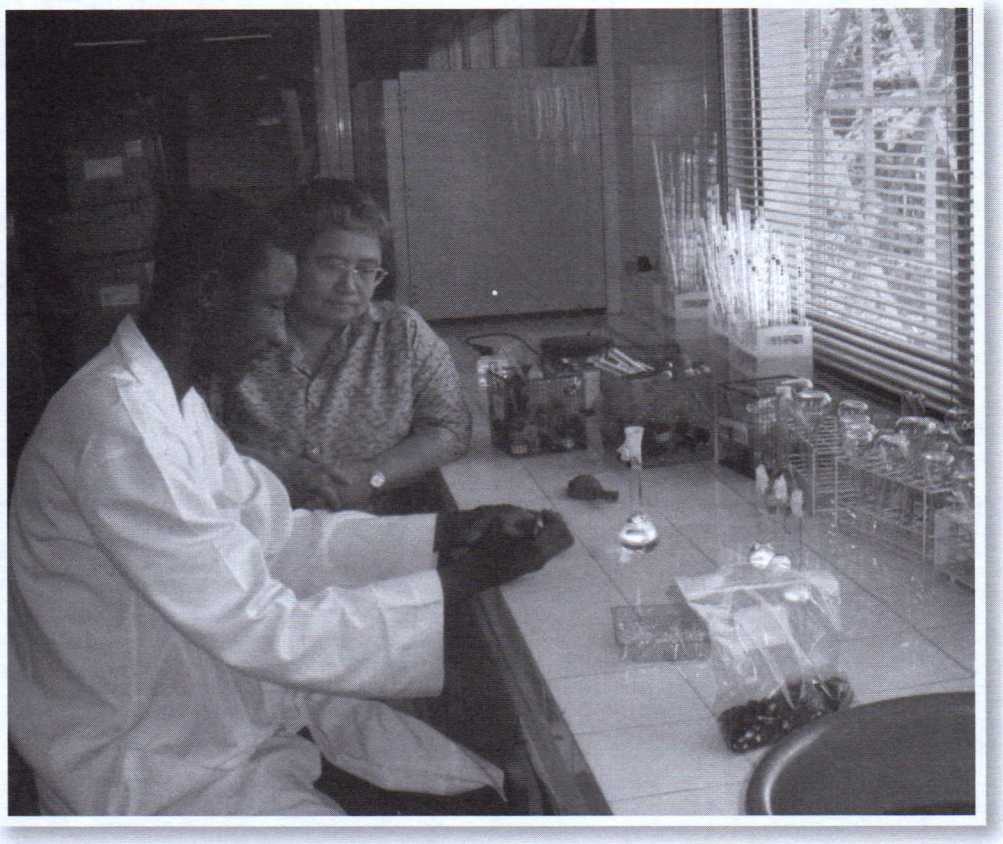

ปฏิทินกิจกรรมเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

ประจำเดือนมกราคม - มีนาคม ๒๕๕๓

กลุ่มงานนโยบาย แผนยุทธศาสตร์
และการประกันคุณภาพ รายงาน

วัน/เดือน/ปี เวลา	กิจกรรม/โครงการ	สถานที่
๗ กันยายน ๒๕๕๒ - ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓	การเผยแพร่สารคดีเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสครบรอบ ๒๐๐ ปี วันสวรรคตของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช	ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์
๘ มกราคม ๒๕๕๓	การเผยแพร่สารคดีเฉลิมพระเกียรติพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าสิริวัณณวรีนารีรัตน์ เนื่องในโอกาสวันคล้ายวันประสูติ ๘ มกราคม ๒๕๕๓	ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์
๒๘ มกราคม ๒๕๕๓	พิธีมอบรางวัล “คนดีศรีสังคม”	ศาลากลางจังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร
๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓	พิธีมอบรางวัล “คนดีศรีสังคม”	ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด
๒๕ กุมภาพันธ์ - ๑๒ สิงหาคม ๒๕๕๓	การเผยแพร่สารคดีเฉลิมพระเกียรติ เนื่องในโอกาสวันครองราชสมบัติครบ ๒๐๐ ปีของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์
๑๕-๑๗ มีนาคม ๒๕๕๓	การฝึกอบรมอาสาสมัครเอกลักษณ์ของชาติ รุ่นที่ ๙ (เยาวชน)	ศูนย์ฝึกอบรมโรงเรียนนาคประสิทธิ์ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
๒๓-๒๔ มีนาคม ๒๕๕๓	การฝึกอบรมอาสาสมัครเอกลักษณ์ของชาติ รุ่นที่ ๑๐ (บุคคลทั่วไป)	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม
๒๔ มีนาคม ๒๕๕๓	พิธีมอบรางวัล “คนดีศรีสังคม” ครั้งที่ ๑/๒๕๕๓	ห้องประชุม ๒๐๓ ชั้น ๒ กรมประชาสัมพันธ์ ซอยอารีย์-สัมพันธ์ กรุงเทพฯ
๓๐ มีนาคม ๒๕๕๓	พิธีมอบรางวัลครอบครัวประชาธิปไตยตัวอย่าง ประจำปี ๒๕๕๓	ห้องประชุมกรมประชาสัมพันธ์ กรมประชาสัมพันธ์ ซอยอารีย์-สัมพันธ์ กรุงเทพฯ

พิธีมอบรางวัล "คนดีศรีสังคม" ประจำปี ๒๕๕๓ ครั้งที่ ๑

จังหวัดกำแพงเพชร

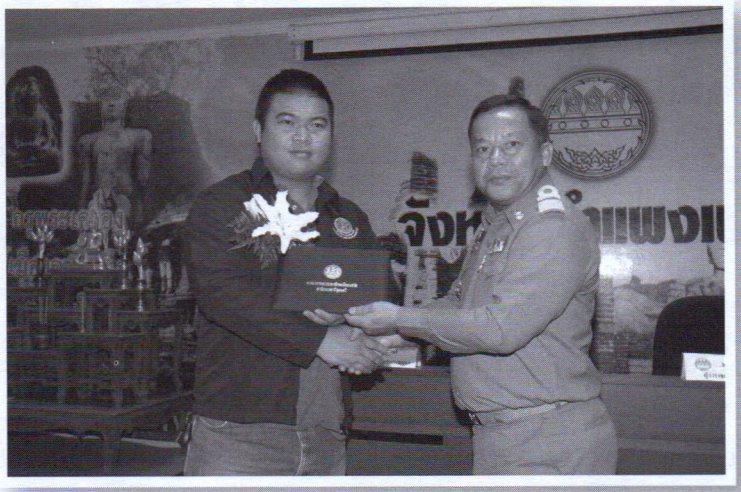

เมื่อวันที่ ๒๘ มกราคม ๒๕๕๓ ณ ศาลากลางจังหวัดกำแพงเพชร นายวันชัย สุทิน ผู้ว่าราชการจังหวัดกำแพงเพชร เป็นประธานในการมอบรางวัล "คนดีศรีสังคม" แก่ **นายศิริชัย สันติสำราญวิไล** อายุ ๒๗ ปี นักธุรกิจจำหน่ายอุปกรณ์ทางการเกษตร ผู้เก็บเงินสดจำนวน ๘๐,๐๐๐ บาท ซึ่งตกอยู่บริเวณตู้เอทีเอ็ม หน้าธนาคารกสิกรไทย สาขาคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ส่งคืนเจ้าของ

จังหวัดร้อยเอ็ด

เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ ณ ศาลากลางจังหวัดร้อยเอ็ด นายธวัชชัย ฟักอังกูร ผู้ว่าราชการจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นประธานในการมอบรางวัล "คนดีศรีสังคม" แก่**นางวราภรณ์ มูลทองสุข** อายุ ๓๗ ปี และ **นางเรณู สิทธิศาสตร์** อายุ ๓๖ ปี ครูอัตราจ้าง โรงเรียนบ้านหนองแอก อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด ที่เก็บกระเป๋าบรรจุเงินสด จำนวน ๗๐๐,๐๐๐ บาท สร้อยคอทองคำหนัก ๑ บาท และโทรศัพท์เคลื่อนที่ส่งคืนเจ้าของ

กรุงเทพมหานคร

เมื่อวันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๓ ณ ห้องประชุมกรมประชาสัมพันธ์ กรุงเทพมหานคร นายจตุรงค์ ปัญญาดิลก ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีมอบรางวัล "คนดีศรีสังคม" และของที่ระลึกแก่ผู้กระทำความดีซึ่งเป็นที่ประจักษ์แก่สังคมและประเทศชาติ จำนวน ๑๑ ราย แบ่งเป็น ๓ กรณี คือ

๑. ผู้แสดงออกซึ่งความเมตตา กรุณา ต่อเพื่อนมนุษย์ที่ตกทุกข์ได้ยากด้วยการอุทิศตนให้การช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน จำนวน ๑ คน คือ **นายปริญญา ประเสริฐสม** อายุ ๒๙ ปี อาชีพนักกฎหมาย บริษัท บริหารสินทรัพย์ กรุงเทพพาณิชย์ จำกัด (บสก.) ได้ช่วยเหลือชายชราอายุ ๙๗ ปี ให้กลับบ้านอย่างปลอดภัย

๒. ผู้แสดงออกซึ่งการปกป้องพิทักษ์สังคมด้วยความกล้าหาญ เสียสละ โดยไม่เกรงกลัวต่อภยันตราย จำนวน ๒ คน คือ **๑) นายพงศ์ธร สุทธนะไตร** อายุ ๒๙ ปี อาชีพค้าขายและอาชีพอิสระ (สอนดนตรีและเป็นนักแสดงแทน หรือสตันท์แมน) ว่ายน้ำไปช่วยเหลือ

ผู้หญิงซึ่งกระโดดสะพานพระพุทธยอดฟ้า เพื่อฆ่าตัวตาย จนสามารถรอดชีวิตจากการจมน้ำ **๒) นายสุริยะ-เดช พูลสุวรรณ** อายุ ๖๐ ปี อาชีพลูกจ้างประจำกรมสรรพาวุธทหารบก ขับขี่รถจักรยานยนต์ติดตามคนร้ายที่ขโมยรถจักรยานจากชายสูงอายุ จนสามารถจับกุมคนร้ายและนำตัวส่งตำรวจเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย

๓. ผู้แสดงออกถึงความซื่อสัตย์สุจริต เช่น ไม่ยักยอก หรือนำเอาทรัพย์สินซึ่งมีค่าของผู้อื่นมาเป็นของตน ทั้งๆ ที่มีโอกาสจะกระทำได้ จำนวน ๘ คน คือ **๑) นายบุญช่วย พันธ์ยักษ์** อายุ ๔๒ ปี อาชีพขับรถรับจ้างสาธารณะ เก็บกระเป๋าสัมภาระและทรัพย์สินมีมูลค่ากว่า ๓๐๐,๐๐๐ บาท ส่งคืนเจ้าของชาวพม่า **๒) นายมนูญ ไชยเสน** อายุ ๓๗ ปี อาชีพขับรถรับจ้างสาธารณะ เก็บกระเป๋าธนบัตรบรรจุเงินสด จำนวน ๑๔๙,๐๐๐ บาท ส่งคืนเจ้าของชาวอิหร่าน **๓) นางสาวสุธัญญา สละชั่ว** อายุ ๔๕ ปี อาชีพพนักงานบริษัท เก็บกระเป๋าคาดเอวบรรจุเงินสดจำนวน ๙๘,๑๐๐ บาท ส่งคืนเจ้าของ **๔) นายปรีดา ยันบัวบาน** อายุ ๔๙ ปี อาชีพขับรถรับจ้างสาธารณะ เก็บกระเป๋าสะพายบรรจุเงินบาทและเงินสกุลบาห์เรน รวมมูลค่ากว่า ๒๐๐,๐๐๐ บาท พร้อมกล้องวีดิโอ กล้องถ่ายรูปดิจิทัล พาสปอร์ต และบัตรเครดิต จำนวน ๖ ใบ ส่งคืนเจ้าของชาวบาห์เรน **๕) นายราชชานัย์ ธานี** อายุ ๔๗ ปี อาชีพพนักงานพัฒนาธุรกิจ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขากันทรลักษ์ อำเภอกันทรลักษ์ จังหวัดศรีสะเกษ เก็บกระเป๋าธนบัตรบรรจุเงินสด จำนวน ๓๐,๐๐๐ บาท ส่งคืนเจ้าของ **๖) นายพัสกร ชยุตาพงศ์** อายุ ๓๘ ปี อาชีพประกอบธุรกิจ เจ้าของร้านจำหน่ายและติดตั้งเครื่องปรับอากาศ เก็บกระเป๋าธนบัตรที่ตกอยู่บริเวณที่จอดรถห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลรัตนาธิเบศร์ บรรจุเงินสดจำนวน ๔๐,๐๐๐ บาท ส่งคืนเจ้าของ **๗) พันจ่าเอก วัฒนา ประนัดถานัง** อายุ ๓๕ ปี อาชีพรับราชการทหาร กรมการขนส่งทหารเรือ เก็บสร้อยข้อมือทองคำฝังเพชร ๕ กะรัต น้ำหนักทองคำประมาณ ๓ บาท ที่ผู้โดยสารลืมไว้บนคอนโซลหน้ารถรับจ้างสาธารณะส่งคืนเจ้าของ และ **๘) นายวีรมนตรี สันติศิริ** อายุ ๖๗ ปี ผู้เก็บกระเป๋าธนบัตรที่ตกอยู่บริเวณที่จอดรถใกล้ห้างบางลำพู เขตพระนคร บรรจุเงินสดจำนวน ๔๖,๐๐๐ บาท ส่งคืนเจ้าของ

โอกาสนี้ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีกล่าวว่า การที่เราเป็นคนดี ไม่เพียงทำให้ครอบครัวเราดี แต่ยังเป็นที่เชิดหน้าชูตาของวงศ์ตระกูล และยังเป็นแรงกระตุ้นให้ผู้อื่นที่อยากจะทำความดี ช่วยทำให้สังคมดี ประเทศชาติเจริญรุ่งเรือง ความหมายของคนดีนั้นไม่ได้หมายความว่า จะต้องเรียนเก่ง หาเงินเก่ง หรือต้องประสบความสำเร็จในทุกๆ เรื่อง สิ่งสำคัญที่สุดของการเป็นคนดี ก็คือ *การปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม มีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต รู้จักรับผิดชอบ ซื่อสัตย์ กตัญญูต่อผู้มีพระคุณ เกรงกลัวต่อบาป มีเมตตาธรรม มีนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ยินดีในการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว แต่เห็นแก่ประโยชน์และความสุขของส่วนรวมตลอดเวลา นี่คือลักษณะของ* ***"คนดี"***

มาใช้คำไทยกันเถิด ☺

คนไทย บางคนรวมทั้งสื่อมวลชนต่างๆ มักใช้คำศัพท์ภาษาต่างประเทศปะปนกับภาษาไทยทั้งในการพูดและการเขียน ทั้งที่ศัพท์ภาษาต่างประเทศเหล่านั้นมีคำภาษาไทยอยู่แล้ว และไม่ใช่ศัพท์วิชาการที่จำเป็นต้องใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อสื่อความเข้าใจแต่อย่างใด

มาใช้คำไทยกันเถิด ☺

ช่อง ไม่ควรใช้ *เลน (lane)*

☺ ตามกฎจราจร รถช้าให้ขับใน**ช่อง**ซ้าย

☹ ตามกฎจราจร รถช้าให้ขับใน*เลน*ซ้าย

ไม่ทันเวลา/สาย ; ช้า ไม่ควรใช้ *เหลต (late)*

☺ เขามาทำงาน**ไม่ทันเวลา/สาย** โดยอ้างว่าการจราจรติดขัด

☹ เขามาทำงาน*เหลต* โดยอ้างว่าการจราจรติดขัด

☺ วันนี้รถไฟ**ช้า**ตั้งครึ่งชั่วโมง

☹ วันนี้รถไฟ*เหลต*ตั้งครึ่งชั่วโมง

ช่วงอายุ/อายุขัย ไม่ควรใช้ *ไลฟ์สแปน (lifespan)*

☺ คนเรามี**ช่วงอายุ/อายุขัย**อย่างมากไม่เกิน ๑๐๐ ปี

☹ คนเรามี*ไลฟ์สแปน*อย่างมากไม่เกิน ๑๐๐ ปี

เชื่อม/เชื่อมโยง ไม่ควรใช้ *ลิ้งก์ (link)*

☺ เรา**เชื่อม/เชื่อมโยง**คอมพิวเตอร์ของเรากับระบบกลางแล้ว

☹ เรา*ลิ้งก์*คอมพิวเตอร์ของเรากับระบบกลางแล้ว

รายการ ; จดรายการ ; รายชื่อ ไม่ควรใช้ *ลิสต์ (list)*

☺ ให้คนขับรถไปซื้อของตาม**รายการ**นี้

☹ ให้คนขับรถไปซื้อของตาม*ลิสต์*นี้

☺ คุณช่วย**จดรายการ**ของที่ต้องการใช้ให้หน่อย

☹ คุณช่วย*ลิสต์*ของที่ต้องการใช้ให้หน่อย

☺ เจ้าบ่าวเตรียม**รายชื่อ**แขกที่จะเชิญมาในงานสมรส

☹ เจ้าบ่าวเตรียม*ลิสต์*แขกที่จะเชิญมาในงานสมรส

เสนอ ไม่ควรใช้ *พรีเซ้นต์ (present)*

☺ พรุ่งนี้ฉันจะต้อง**เสนอ**ผลงานหน้าชั้น

☹ พรุ่งนี้ฉันจะต้อง*พรีเซ้นต์*ผลงานหน้าชั้น

การนำเสนอ ไม่ควรใช้ *พรีเซ็นเทชั่น (presentation)*

☺ เนื้อหาก็ไม่มีอะไรมาก แต่**การนำเสนอ**เร้าใจมาก

☹ เนื้อหาก็ไม่มีอะไรมาก แต่*พรีเซ็นเทชั่น*เร้าใจมาก

ผู้นำเสนอ ไม่ควรใช้ *พรีเซ็นเต้อร์ (presenter)*

☺ บริษัทเครื่องสำอางใช้ดารายอดนิยมเป็น**ผู้นำเสนอ**สินค้า

☹ บริษัทเครื่องสำอางใช้ดารายอดนิยมเป็น*พรีเซ็นเต้อร์*สินค้า

สิ่งสำคัญลำดับแรก ; ลำดับความสำคัญ ไม่ควรใช้ *ไพรออริตี้ (priority)*

☺ งานในหน้าที่เป็น**สิ่งสำคัญลำดับแรก**ของผม

☹ งานในหน้าที่เป็น*ไพรออริตี้*ของผม

☺ คุณลองจัด**ลำดับความสำคัญ**มาให้ดูก่อน

☹ คุณลองจัด*ไพรออริตี้*มาให้ดูก่อน

ฉาก ไม่ควรใช้ *ซีน (scene)*

☺ ละคร**ฉาก**นี้ยกกองไปถ่ายต่างจังหวัด

☹ ละคร*ซีน*นี้ยกกองไปถ่ายต่างจังหวัด

ผ่อนคลาย ; หย่อนใจ ไม่ควรใช้ *รีแหล็กซ์ (relax)*

☺ เขามีทีท่า**ผ่อนคลาย**มาก
☹ เขามีทีท่า*รีแหล็กซ์*มาก

☺ เขา**หย่อนใจ**ด้วยการฟังเพลง
☹ เขา*รีแหล็กซ์*ด้วยการฟังเพลง

จ่ายไปก่อน/ออกไปก่อน ; ขั้นก้าวหน้า/ขั้นสูง ไม่ควรใช้ *แอ็ดว้านซ์ (advance)*

☺ งานเลี้ยงมื้อนี้ ประธาน**จ่ายไปก่อน/ออกไปก่อน** ๕,๐๐๐ บาท
☹ งานเลี้ยงมื้อนี้ ประธาน*แอ็ดว้านซ์*ไป ๕,๐๐๐ บาท

☺ เขาเรียนจบขั้นนี้แล้ว ก็เรียน**ขั้นก้าวหน้า/ขั้นสูง**ต่อไป
☹ เขาเรียนจบขั้นนี้แล้ว ก็เรียน*ขั้นแอ็ดว้านซ์*ต่อไป

แนะนำ/ให้คำปรึกษา ไม่ควรใช้ *แอ็ดไว้ส์ (advise)*

☺ ทำไมคุณไม่**แนะนำ/ให้คำปรึกษา**เขาบ้าง
☹ ทำไมคุณไม่*แอ็ดไว้ส์*เขาบ้าง

อาจารย์ที่ปรึกษา ไม่ควรใช้ *แอ็ดไว้เซ่อร์ (adviser)*

☺ ฉันเป็น**อาจารย์ที่ปรึกษา**ของนักศึกษาคนนี้
☹ ฉันเป็น*แอ็ดไว้เซ่อร์*ของนักศึกษาคนนี้

ตัวแทน/นายหน้า ไม่ควรใช้ *เอเจ็นซี่/เอเย่นต์ (agency/agent)*

☺ บริษัทของเขาได้รับเลือกให้เป็น**ตัวแทน/นายหน้า**แต่ผู้เดียวในประเทศไทย
☹ บริษัทของเขาได้รับเลือกให้เป็น*เอเจ็นซี่/เอเย่นต์*แต่ผู้เดียวในประเทศไทย

อัตโนมัติ ไม่ควรใช้ *ออโตเมติก ; ออโต้ (automatic ; auto)*

☺ การคุ้มครองลิขสิทธิ์ของไทยเป็นไปโด**ยอัตโนมัติ**ไม่ต้องจดทะเบียน
☹ การคุ้มครองลิขสิทธิ์ของไทยเป็นไปโดย*ออโตเมติก*ไม่ต้องจดทะเบียน

☺ รถยนต์คันนี้ใช้เกียร์**อัตโนมัติ**
☹ รถยนต์คันนี้ใช้เกียร์*ออโต้*

เฉลี่ย ไม่ควรใช้ *แอ็ฟเวอเหร็จ (average)*

☺ ยอดขายหนังสือ**เฉลี่ย**ปีละ ๑๐,๐๐๐ เล่ม
☹ ยอดขายหนังสือ*แอ็ฟเวอเหร็จ*ปีละ ๑๐,๐๐๐ เล่ม

ลานเบียร์ ไม่ควรใช้ *เบียร์การ์เด้น (beer garden)*

☺ พอแดดร่มลมตก คนก็แน่น**ลานเบียร์**
☹ พอแดดร่มลมตก คนก็แน่น*เบียร์การ์เด้น*

ชวนหัว/เบาสมอง ไม่ควรใช้ *ค็อมเมดี้ (comedy)*

☺ เขาชอบดูละคร**ชวนหัว/เบาสมอง**
☹ เขาชอบดูละคร*ค็อมเมดี้*

มาเร็วๆ นี้ ไม่ควรใช้ *คัมมิ่งซูน (coming soon)*

☺ หนังเรื่องนี้จะ**มาเร็วๆ นี้**
☹ หนังเรื่องนี้จะ*คัมมิ่งซูน*

ชี้นิ้วสั่ง/บงการ ไม่ควรใช้ *ค็อมมานด์ (command)*

☺ ถือว่าเป็นนายจะ**ชี้นิ้วสั่ง/บงการ**อย่างไรก็ได้
☹ ถือว่าเป็นนายจะ*ค็อมมานด์*อย่างไรก็ได้

ติชม/วิจารณ์/ให้ข้อคิดเห็น; ข้อคิดเห็น/ข้อวิพากย์วิจารณ์/ความเห็น ไม่ควรใช้ *ค็อมเม้นต์ (comment)*

☺ อ่านบทความนี้แล้ว คุณช่วย**ติชม/วิจารณ์/ให้ข้อคิดเห็น**หน่อยได้ไหม
☹ อ่านบทความนี้แล้วคุณช่วย*ค็อมเม้นต์*หน่อยได้ไหม

☺ อ่านบทความนี้แล้วคุณมี**ข้อคิดเห็น/ข้อวิพากษ์วิจารณ์/ความเห็น**อะไรบ้างไหม
☹ อ่านบทความนี้แล้ว คุณมี*ค็อมเม้นต์*อะไรบ้างไหม

ธรรมดา ; ดาดๆ /พื้นๆ ไม่ควรใช้ *ค็อมม่อน(common)*

☺ ผู้หญิงคนนี้ไม่**ธรรมดา**นะ
☹ ผู้หญิงคนนี้ไม่*ค็อมม่อน*นะ

☺ ซื้อมาทำไม ของ**ดาดๆ/พื้นๆ** แบบนี้
☹ ซื้อมาทำไม ของ*ค็อมม่อน*แบบนี้

สามัญสำนึก ไม่ควรใช้ *ค็อมม่อนเซ้นส์ (commonsense)*

☺ เรื่องนี้ไม่ต้องใช้ความรู้อะไรหรอก ใช้**สามัญสำนึก**ก็ได้
☹ เรื่องนี้ไม่ต้องใช้ความรู้อะไรหรอก ใช้*ค็อมม่อนเซ้นส์*ก็ได้

(ศัพท์และตัวอย่างจากหนังสือ ศัพท์ต่างประเทศที่ใช้คำไทยแทนได้ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๙)

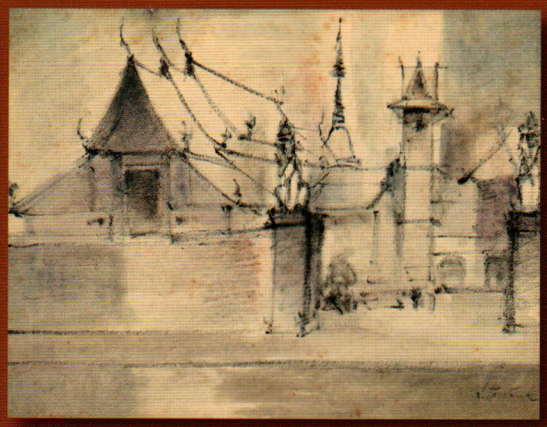

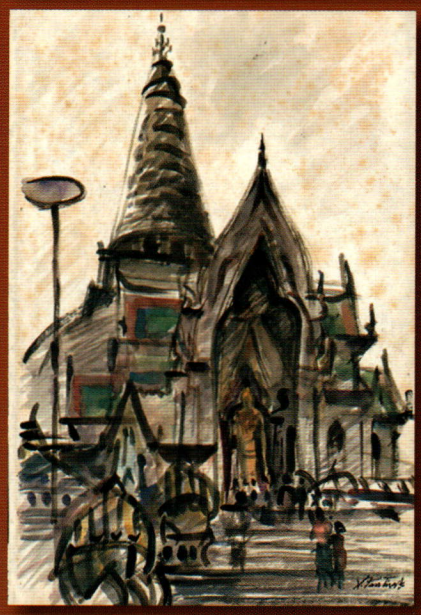

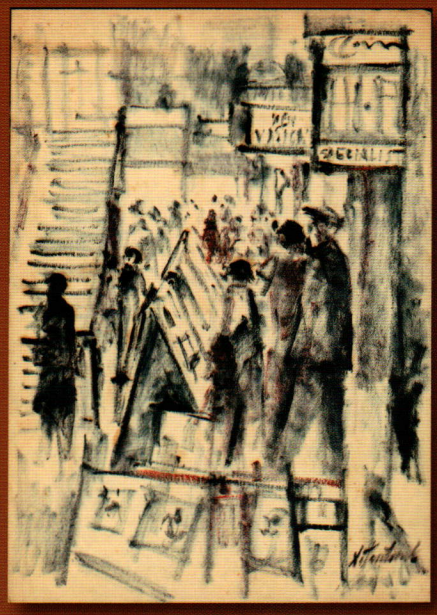

ดีงาม
ศก.พอเพียง

